

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Första kammaren.

Nr 23.

Tisdagen den 4 april e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne mars.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial nr 30, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens åttonde huvudtitel.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 79, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bestämmelser angående rätt till pension för viss personal vid Svartälvs järnväg.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 84, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 85, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om ersättningar till framlidne envoyén P. H. E. Brändströms arvingar och likaledes framlidne generalkonsuln C. A. Askers änka för mistning av bohag.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av delar utav Västgöta och Skaraborgs regementens förutvarande mötesplats Axvalls hed;

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 81, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendommar;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa försäljningar från häradsallmänningar;

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av försäljning av kronan såsom danaarv tillfallna lägenheten Annelund i Ljusnarsbergs socken av Örebro län;

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 juni 1913 (nr 80) angående vård av enskildas skogar på Öland;

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av 1921 års avkastning av statens hästavelsfond;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående skogsvårdsavgifter från skyddsskogarna inom Jämtlands län;

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 60, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendommar;

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till delägarna i Jukkasjärvi by till täckande av vissa utgifter vid laga skifte av byn; samt

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser för understöd åt nötboskapspremiering och tjurföreningar.

Efter föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 357, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av biskops självskrivna utövande av prokanslersämbetet vid universiteten, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Ang. riktlinjer för Sveriges framträdande vid Genuakonferensen.

Hans excellens herr statsministern och ministern för utrikes ärendena Branting, som tillkännagivit, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Lindhagens interpellation angående riktlinjer för det svenska framträdandet vid Genuakonferensen, erhöi nu ordet och anförde: Med kammarens tillstånd har herr Lindhagen till mig framställt en interpellation angående vissa med den förestående konferensen i Genua sammanhängande spörsmål.

Interpellanten har formulerat sina önskemål och synpunkter i följande fem frågor:

1) Kan det emotses, att regeringen för den svenska allmänheten och riksdagen öppet framlägger riktlinjer för *det svenska framträdandet vid Genuakonferensen*, avsedd enligt inbjudningen att vara "av finansiell och ekonomisk natur", och har landet att förvänta, att instruktionerna för de svenska ombuden offentliggöras i sina väsentliga delar?

Ang. riktlinjer för Sveriges framträdande vid Genuakonferensen.
(Forts.)

2) Håller regeringen ej före, att utan rättvisa och rättfärdighet eller med andra ord utan samvete kan icke, såsom konferensens program synes förutsätta, någon finansiell eller ekonomisk upprättelse varaktigt åstadkommas, och bör ej vid konferensen därom göras lämplig erinran från svensk sida?

3) Är icke, såsom Nordamerika lär förmenat, världens militära avrustning också en oavvislig betingelse för ett ekonomiskt återuppbyggande; och kan det emotses, att de svenska ombuden vid konferensen framhålla även denna angelägenhet?

4) Anser regeringen ej, att särskilt i dessa tider för industriell nedgång en grundläggande ekonomisk fråga är världens jordfråga eller hur tillgången på kolonialjord för odling och uppehälle skall rättvisligen tagas i besittning? Bör icke därför det under kriget från många skilda håll framförda kravet på kolonialländernas internationalisering med fritt tillträde för varje nation samt rätt för ett lands kolonister att även kunna bosätta sig samlade bringas förberedelsevis på tal vid konferensen? Kan det förväntas, att den svenska delegationen söker, icke minst i svensk intresse, fästa konferensens uppmärksamhet på denna angelägenhet?

5) Böra icke även de färgade rasernas och särskilt den gula rasens berättigade anspråk på likaberättigande med den vita rasen och möjligheter att på grund av sin trångboddhet finna uppehälle genom nya bosättningar med lika rätt tillgodoses? Finner regeringen tilläventyrs, i likhet med andra kammarens nyligen gjorda uttalande, det allmänna rättsmedvetandet, Sveriges förpliktelser såsom medlem i Nationernas Förbund samt vårt eget intresse av världsfredens bevarande göra det till en rätt och plikt även för Sverige att verka för denna fredssak, och således lämpligen påminna om densamma även vid konferensen?

Vad först beträffar de tre sista frågorna, ber jag få göra den allmänna erinran, att Sverige mottagit inbjudan till en konferens, vars program i förväg faststälts av de allierade regeringarna i Cannes, på vilkas uppdrag italienska regeringen sedan utfärdat sin inbjudan. Vi kunna sålunda icke å konferensen framföra spörsmål, vilka stå i så avlägset samband med de å dagordningen upptagna, som exempelvis frågan om den gula rasens likaberättigande med den vita. Alldeles fränsett denna omständighet måste jag såsom min mening uttala, att utsikterna för ett positivt resultat av konferensen icke skulle ökas, om det i allt fall mycket vidlyftiga programmet utvidgades med en rad av andra stora och invecklade frågor, såsom avrustningsproblemet, vilket som bekant ganska ingående upptagits av Nationernas Förbund, frågan om kolonialpolitiken och om de färgade rasernas rättigheter i förhållande till den vita rasen, m. m.

Ang. riktlinjer för Sveriges framträdande vid Genuakonferensen.
(Forts.)

I avseende å interpellantens fråga nr 2 vill jag uttala, att jag icke är övertygad om lämpligheten av moraliserande förmaningar från vår sida till andra representanter, som utan tvivel handla efter sin uppfattning om vad rättvisan kräver liksom vi handla efter vår.

Återstår så den första frågan. På den vill jag svara följande.

De riktlinjer, som regeringen efter utrikesnämndens hörande fastställt för de svenska delegerade, ha fått sin prägel av den allmänna synpunkten, att vi önska all möjlig framgång åt de syften, som angivits såsom motiv för konferensens sammankallande. Vi vilja icke uppgiva den förhoppningen, att konferensens överläggningar skola försiggå i en anda av försonlighet, solidaritet och uppriktighet, och att konferensen därigenom skall innebära ett betydelsefullt steg mot återställande av normala förhållanden mellan folken.

Angående de särskilda förslag, som väntas framkomma vid konferensen, föreligga ännu alltjämt endast ofullständiga meddelanden. Regeringen har därför icke kunnat giva annat än ganska allmänt hållna instruktioner för de svenska delegerades ståndpunktstagande i en del av de viktigare frågorna. Emellertid kan nämnas att de delegerade ha fått i uppdrag att förorda åtgärder för en stabilisering av valutan genom återgång till guldmyntfot. Gentemot de tendenser till skärpta restriktioner för det mellanfolkliga varuutbytet, som efter kriget gjort sig gällande, torde förslag framkomma å konferensen i riktning mot avlägsnande i möjligaste mån av skrankor för den internationella handeln. De svenska delegerade skola stödja sådana strävanden. I den ryska frågan skola de svenska delegerade för sin del stödja försöken att nå en definitiv och allmän uppgörelse med Ryssland, vilket ju angivits vara ett av konferensens huvudsakliga syften.

Herr Lindhagen: Jag får tacka statsministern, att han, som står inför avresa till Genua, förmodar jag, dock velat besvara de till honom framställda interpellationerna, innan det blivit för sent, och jag fattar mycket väl, att det icke kunnat gå till på annat sätt än att de, såsom nu skett, sammanförts på en gång. Icke förrän i dag har jag fått veta, att interpellationerna skulle besvaras, ty ärendet står icke uppfört på föredragningslistan, och jag har icke, såsom också brukar ske, personligen underrättats därom. Jag läste händelsevis en tidningsrubrik i morse, såg namnet Lindhagen och upptäckte då, att enligt tidningens uppgift samtliga interpellationer skulle besvaras i riksdagen i dag. Jag har för andra göromål icke hunnit bereda mig på de särskilda punkterna, men ämnena äro nu så hopade, att det icke heller lämpligen gives utrymme för en vidlyftig orientering. Herr Branting har nu sagt mig, att, då jag icke underrättats, är det beroende på ett missförstånd. Förklaringen ligger måhända i brådska inom departementet, men mindre förklarligt synes mig underlåtenheten, vad angår första kammarens kansli.

Vad själva saken angår är det ju för alla nogsamnt känt, att det är en ofantligt viktig fråga, huru konferensen i Genua skall avslöpa, och

man ställer då, förmodar jag, den frågan till sig själv, vilka instruktioner hava tilldelats våra ombud och för vad komma våra ombud att där verka? Jag börjar i motsatt ordning till vad utrikesministern gjorde. Jag börjar nämligen där han slutade och kommer att sluta med det, som han började med, och börjar sålunda med det huvudsakliga.

Det är då i alla fall av intresse, att vi åtminstone fått veta, att då inbjudningen är ganska allmänt hållen, så måste också instruktionen för de svenska ombuden bliva ganska allmänt hållen. Dock har nu specificerats vissa frågor, som särskilt uppmärksammas, nämligen frågan om valutan, frågan om avskaffande av restriktionerna för det internationella varuutbytet, och frågan om uppgörelsen med Ryssland. De svenska delegerade ha fått i uppdrag att stödja försök i dessa avseenden.

Jag får då för min del säga, att det är visserligen sant, att inbjudningen är hållen i allmänna ordalag men dock på samma gång icke i allmänna ordalag. Ty däri sammanfattas, såsom jag tillåtit mig i inledningen till interpellationen uppräknat, en ganska detaljerad framställning, huru man vill *ekonomiskt återuppbygga den gamla världen* och alltså, huruledes det skall kunna på den vägen skapas bättre villkor och möjligheter för folken att leva, än nu äger rum. Det är ju ock möjligt, att Europa får söka återvända till den ordning, som i sin mån skapade världskriget såsom i varje fall bättre än den nuvarande och efter denna kretsgång söka komma fram till något ännu bättre. Att däremot gå över detta program, det har i varje fall icke inbjudningen inlåtit sig på. Emellertid pockas det här och var även officiellt på något mera. Jag ser t. ex. av dagens tidningar, att i det engelska underhuset stått en liten tvekamp mellan de förenade s. k. borgerliga partierna — jag vet icke om den glosan användes där också, men jag förmodar det — och arbetarpartiet, i det att arbetarpartiet klandrade inbjudningen till konferensen i Genua, just på grund av att dess program inskränkts på sätt som skett och icke gått in på även andra viktiga frågor, och därom omröstades i underhuset, varvid arbetarpartiet stannade i minoritet med några och åttio eller nittio röster. Från Schweiz har förnummits en opinion, att från de små staternas sida man bör åtminstone göra försök att komma längre. Särskilt har framhållits avrustningen såsom en sak, som borde bringas på tal vid kongressen, såsom en sak av den allra oerhördaste ekonomiska betydelse, en sak som vore av vikt för återuppbyggande av den nya världen även ekonomiskt. Det har vidare rapporterats i vissa pressorgan, att en av anledningarna, varför Nordamerika avhållit sig från konferensen i Genua, vore, att Europa syntes vilja hålla sig kvar i det gamla krigstillståndet och vid sina ofantliga härar, men så länge Europa icke ville avrusta, ville icke Amerika hava något att göra med europeiska angelägenheter. Dylika stämmor ha förnummits, som äro missljudande gent emot inbjudningens exklusivitet.

Vad angår de tre sista frågorna, som statsministern började med, nämligen frågan om världens militära avrustning, om världens jord-

Ang. riktlinjer för Sveriges framträdande vid Genuakonferensen.
(Forts.)

Ang. riktil-
 ler för Sveri-
 ges framträ-
 dande vid
 Genuakonfe-
 rensen.
 (Forts.)

fråga och särskilt utnyttjande av kolonialjorden till förmån för alla människor och slutligen den därmed självfallet sammanhängande frågan om de färgade rasernas möjligheter att i likhet med européerna föra en del av sitt folköverskott in på de tomma kolonialterritorierna — de frågorna skulle man icke få beröra, därför att de mäktige icke inbjudit därtill. Jag hade föreställt mig, att de svenska ombuden icke vore så totalt slagna till slantar, att de icke — utan att på något som helst sätt köra huvudet i väggen — dock skulle kunna åtminstone i cirklade vändningar, som ju stå den skolade diplomatien till förfogande, i alla fall låta ett och annat slippa fram under skägget, såsom man brukar säga, så att vederbörande dock förstode, att världen längtar efter något annat än den gamla världsordningen, som satt frukt i världskriget. Med denna uppfattning har jag som sagt förutsatt, att ett lämpligt framhållande av den militära avrustningen borde vara en mycket viktig sak. Vidare skulle man fästa konferensens uppmärksamhet på världens jordfråga, som alltid varit och fortfarande är synnerligen aktuell. Ja till följd av industriens nedgång är den det nu, i all synnerhet nu, och detta icke minst hos oss. Det är knappast troligt, att vårt lands barn få rum på de små tegar, som ligga obrukade mellan våra klippor, utan det kan hända, att många en vacker dag måste emigrera och då får det ej ske under lika ogynnsamma villkor, som vederfors de sorgligt omkomna kirunaarbetarna på sin tid. Vidare, och på grunder, som jag tillåtit mig i en av första kammarens majoritet avslagen men i andra kammaren med något större förståelse behandlad motion anföras, är frågan om rasernas likställighet av ofantlig vikt för undvikande av anledningar till nya krig och utövande av rätt och rättvisa. Det är också en ekonomisk fråga av största betydelse och detta även för oss svenskar. Våra ombud sitta i nationernas förbund, och våga icke på något avsevärt sätt reagera mot de order, som komma från Paris eller London, och beordra att sådana här saker icke få på något sätt vidröras. På samma sätt tilläventyrs nu också i Genua. Jag tror det vore väl, om från de neutrala länderna fördes fram vidgade problem, varsamt och målmedvetet, så att de kommo in i det allmänna medvetandet lika väl som på den diplomatiska arenan.

Vad slutligen den andra punkten angår, svarade verkligen utrikesministern att han ej var övertygad om lämpligheten av dylika moraliiserande förmaningar från vår sida till andra representanter, som utan tvivel handla efter sin uppfattning om vad rättvisan kräver liksom vi handla efter vår. Jag tror knappast, att utrikesministern menade själv vad han sade, utan det är väl snarare den politiska situationen, som föranlett ett dylikt yttrande. Vi ha väl på känn tämligen allmänt, att i själva verket det är ofantligt viktigt att åstadkomma ett sammangående mellan det moraliska och det ekonomiska, mellan anden och materien, fast man nu icke önskar tala därom inför de stora påfrestningarna i Genua. Men förstå mig rätt i alla fall! Jag menar, att ett återuppbyggande av den ekonomiska världen, som man från London inbjuder till på mycket snäva linjer, kan icke försiggå, om det icke sam-

tidigt skapas en internationell rättsordning, byggd på rätt och billighet. Denna internationella rättsordning väntar icke blott på fullbordande utan den väntar på att över huvud taget bringas på tal, och det vore väl ändå märkvärdigt, om icke de små neutrala staterna skulle kunna anse sig vara berättigade att utan fruktan, hovsamt visserligen men bestämt röra vid denna fråga. Det är icke ett opåkallat moraliserande att vänligt framhålla och göra gällande att för återupplbyggandet, för att komma till det mål, som inbjudningen i London syftar till, är detta en nödvändig förutsättning.

För att nu till sist återgå till första punkten, nämligen rörande instruktionerna för de svenska ombuden vid Genuakonferensen och huruvida man kunde förvänta, att dessa skulle offentliggöras, förmodar jag, att det nu lämnade svaret var uttömmande och att därmed dessa instruktioner äro offentliggjorda. Det vore av intresse att även i fortsättningen få veta, vad den svenska representationen på grund av situationen där ute anser sig vara uppfordrad att närmare inlåta sig på, och om även diskussion därom kan få pågå här i Sverige på grund av underrättelser därom, medan avgörandet förberedes.

Emellertid håller jag före, att *instruktionerna äro mycket tunna*, i all synnerhet som rättssynpunkten ej anses böra få komma på tal vid sidan av den ekonomiska synpunkten. Det är emellertid lätt att tycka åtskilligt i dessa ting. Utrikesministern, som får uppbära svårigheterna, har givetvis en vanskligare ställning, men nog kan man vara berättigad att börja tycka, att utan rätt och rättfärdighet blir det icke någon ordning i världen.

Herr t a l m a n n e n: I anledning av den anmärkning, som nyss gjordes av herr Lindhagen, att detta ärende icke blivit upptaget på kammarens föredragningslista och att han ej heller blivit personligen underrättad, ber jag få meddela, att jag först efter klockan tolv i går middag fick underrättelse om att hans excellens statsministern hade för avsikt att i dag besvara denna interpellation. Då var emellertid föredragningslistan redan tryckt och utdelad. Första kammarens kansli har sålunda ingen skuld härutinnan; jag gjorde vad jag kunde och lät ombestyras ett meddelande i tidningarna. Vad åter beträffar herr Lindhagens personliga underrättande så tillkommer detta, som bekant torde vara, icke talmanen eller kansliet, utan plägar det ombesörjas av den statsrådsledamot, till vilken interpellationen riktats.

Herr W i n b e r g: Jag skall icke länge uppehålla tiden med denna fråga, men jag anser, att några ord ändå kanske vore på sin plats.

För det första vill jag peka på det faktum, att svenska folket allt fortfarande har ganska liten kännning av vad som över huvud taget förekommer på det utrikespolitiska området, liksom vi också hava mycket små möjligheter att få reda på instruktioner och förhandlingsorder beträffande den svenska politiken utåt, och det är ju något betänkligt att man, trots det demokratiska genombrottet, till och med i parlamenten ogärna

Ang. riktlinjer för Sveriges framträdande vid Genuakonferensen.
(Forts.)

Ang. riktlin- tar upp en del spörsmål, som sammanhän- ga med utrikespolitiken, till
 jer för Sveri- behandling. Nu har ju interpellanten genom sin interpellation givit oss
 ges framträ- åtminstone möjlighet att föra fram spörsmålen här, och utrikesministern
 dande vid har nu givit svar på interpellationen. Jag skall icke ingå på huruvida
 Genuakonfe- detta svar var så uttömmande, som den nuvarande situationen kunde krä-
 rensen, va, eller om man utav försiktighetsskäl måste hålla sig inom en viss ram.
 (Forts.) Jag vill emellertid framhålla en sak, som man här svårligen kan undgå
 att något beröra i sammanhang med de spörsmål, som interpellanten här
 framfört. Så vitt jag vet, och det har framhållits från andra håll, är
 den nu planerade Genuakonferensen egentligen tillkommen i syfte att
 man skulle komma i tillfälle att överlägga om vilka möjligheter, som
 skulle finnas för att komma fram till ett s. k. återuppresande av förhål-
 landena i Europa. I detta avseende har ju utrikesministern framhållit
 en del saker, mot vilket man ju inte kan ha något särskilt att erinra, ehuru
 jag måste säga, att det förefaller egendomligt, att man gör inbjudning
 till en konferens, vars program på förhand fullständigt fastställts av
 en del övriga makter, som tagit initiativ till inbjudningen.

Men jag skulle som sagt vilja trycka på ett moment, som visserligen
 anses ömtåligt och som man kanske anser, att man icke borde behandla vid
 den nu förestående konferensen i Genua, men som enligt min mening är en
 ofrånkomlig förutsättning för att över huvud taget kunna komma någon-
 stans med allt tal om Europas återuppbyggande. Det skulle vara synner-
 ligen intressant att få veta huru man från Sveriges sida kommer att
 ställa sig, eller om det över huvud taget är möjligt att få det spörsmålet
 framfört vid den förestående konferensen; om man skall utgå från att
 återuppbyggandet av Europa skall äga rum från den utgångspunkten,
 att man skall fullfölja den tidigare slutna freden i Versailles och dess be-
 stämmelser. Så vitt jag förstår är varje försök att åstadkomma ett åter-
 uppbyggande på förhand dömt att misslyckas, så vitt man till punkt och
 pricka vidhåller de bestämmelser, som där fastställdes beträffande de
 olika parternas i kriget förhållande till varandra. Det skulle vara intres-
 sant att få veta vilka orienteringar över huvud taget man från den svenska
 utrikespolitikens sida tänkt på för vårt land rörande det spörsmålet. Jag
 förstår, att det är svårt att föra fram den frågan, men det är ofrån-
 komligt och den måste föras fram vid varje konferens, vare sig i Genua
 eller på någon annan plats. Det är icke utan att man här måste säga
 sig, att den svenska politik, som bedrivits under de senare åren, åtminstone
 indirekt kan anses medskyldig till en del av de missförhållanden, som
 vår världsdel nu lider under. Jag skall icke närmare ingå på den saken,
 ehuru därom vore rätt mycket att säga. Jag skall inskränka mig till att
 säga, att det är fullständigt meningslöst att med utgående från den grund-
 val, som lades i Versailles, försöka åstadkomma ett återuppbyggande av
 det ekonomiska livet och de ekonomiska förhållandena i Europa; och
 vidare att i fortsättningen såsom medlem av nationernas förbund, som
 ytterst vilar på denna överenskommelse såsom en av de grundpelare,
 som uppbär nämnda institution, vidhålla och fullfölja denna politik. Det
 går icke att enbart skjuta skulden på andra, då det visar sig omöjligt

att åstadkomma detta återuppbyggande. Frågan är: vill man från svensk sida betona den utrikespolitiska uppfattning, som enligt min mening är alltför ensidig och skadlig under nu föreliggande förhållanden, en uppfattning som så vitt jag förstår alltför mycket går i linje med den extrema politik, som för närvarande föres av stater sådana som Frankrike och Belgien? Jag kan möjligen förstå, att dessa stater föra denna enligt min mening ensidiga politik, därför att de under kriget varit under sådana förhållanden, att det delvis är förlåtligt, ifall de icke kunna låta det sunda förnuftet bemäktiga sig deras sinnen. Men beträffande de neutrala staterna, särskilt vårt land, som befinner sig ute i periferien, där man icke har starkare känning av de politiska böljeslagen, skulle det enligt min mening vara alldeles särskilt påkallat, att vi, orädda och oaktat vi äro en liten nation, ändock klart och tydligt trädde fram för den meningen, som vi alla finna måste vara den enda riktiga, den meningen att de ensidiga synpunkter, som ligga till grund för den första uppgörelsen efter kriget, det är de som omöjliggöra upprättandet av Europa. Jag anser oriktigt att icke vid varje tillfälle göra den meningen gällande. I den punkten skulle det vara synnerligen intressant att veta var man har den svenska utrikespolitikens ledning, detta så mycket mer som det icke kan undgå mig och många andra att finna, att denna utrikespolitik under senare år gått i en riktning, som enligt min mening varit oriktig och kanske medverkat till att det nu blivit så svårt att här komma in på en väg, som kunde leda oss fram till någonting bättre.

Jag skall icke ingå i detaljer rörande de faktiska konsekvenserna av den "ersättningspolitik" — för att använda en mer lindrig benämning — som bedrivs för närvarande. Men nog måste man säga sig, att det ter sig något tröstlöst för den tyska nationen — jag har icke till uppgift att tala på Tysklands vägnar, utan jag vill endast i någon mån tala i sunda förnuftets namn, även om detta är ganska otacksamt i dessa tider — jag säger: nog ter det sig något märkvärdigt i alla fall, när man talar så mycket om världens återupprättande och ser på vilket sätt man praktiserar denna politik mot vissa länder och folk. Beträffande då särskilt Tyskland så är det inte bara fråga om dessa ohyggliga ersättningsbestämmelser, utan därtill kommer att detta land fått vidkännas nära fem miljarder för att betala kostnaderna för ockupationsarmén. Så har f. n. en engelsk general årligen 3,619,500 tyska mark, under det ersättningen till tyska rikspräsidenten utgår med 280,000 tyska mark, och en tysk arbetare får omkring 20,000 mark. En fransk general får visserligen inte mer än 1,886,000 mark, men även detta är siffror, som räcka till. När man ser huru de maktägande efter kriget gå fram i detta land, är frågan, om de neutrala staterna, om Sverige, i längden skall förbliva tyst inför allt vad vi se i detta avseende. Det skulle vara mera värdigt vår nation och svensk politik att säga: här måste bli en kursförändring.

Jag har för min del icke någon förhoppning, att man skall komma till något praktiskt resultat på den konferens man nu talar om. Jag har den uppfattningen, därför att jag vet vilka makter, som f. n. äro de

Ang. riktlinjer för Sveriges framträdande vid Genuakonferensen.
(Forts.)

Ang. riktlin-
jer för Sveri-
ges framträ-
dande vid
Genwakonfe-
rensens.
(Forts.)

härskande. Men det är icke någon ursäkt för oss, att vi icke försöka komma fram med sådana synpunkter, som skulle vara grundläggande för ett uppbyggnadsarbete på det ekonomiska område, som det talas så vackert om, men som det göres så litet för att komma fram till. Jag förstår, att man kanske icke kan vänta något uttalande från utrikesministern i den punkten, därför att det är en ömtålig punkt och därför att han icke vill göra ett uttalande, som sedan kan ligga i fatet, då man kommer tillsammans med de mäktiga staternas representanter i Genua. Enligt min mening är det emellertid, som sagt, absolut lönlöst att tala om Europas återuppbyggande, förrän man realiserat den förnämsta förutsättningen för detta arbete, och det är en grundlig revision av den fred, som ingicks i Versailles.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden och memorial nr 27—29, bevillningsutskottets betänkande nr 23, första lagutskottets utlåtande nr 11 och jordbruksutskottets utlåtande nr 27.

Herr förste vice talmannen erhöi på begäran ordet och yttrade: Jag får hemställa, att på morgondagens föredragningslista främst bland två gånger bordlagda ärenden må uppföras statsutskottets utlåtande nr 27, statsutskottets memorial nr 28 och statsutskottets utlåtande nr 29 samt sist på föredragningslistan första tillfälliga utskottets utlåtande nr 11 och andra tillfälliga utskottets utlåtande nr 7 ävensom övriga ärenden i föreskriven ordning.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Avgåvos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 152, av herr *Johansson, Johan*, i Friggeråker, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 191, om vissa ändringar i förordningen angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 153, av herr *Stendahl*, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om ordnande av partihandeln med rusdrycker i viss angiven riktning;

nr 154, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 191, om vissa ändringar i förordningen angående försäljning av rusdrycker m. m.; samt

nr 155, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, och herr *Ljunggren*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 203 om ändring i vissa delar av förordningen angående försäljning av rusdrycker.

Herr *Nilson, Karl August*, väckte en motion, nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inredning och möblering av nybyggnad för hantverksskolan i Kristinehamn för blindas.

Denna motion hänvisades till statsutskottet.

Herr *Heyman* väckte en motion, nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 147 med förslag till lag om sparbanker m. m.

Denna motion hänvisades till bankoutskottet.

Herr *Rogberg* väckte en motion, nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om automobilskatt m. m.

Denna motion hänvisades till andra särskilda utskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,45 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 5 april f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående disponerande av medel för iordningställande av beskickningshusen i Köpenhamn och Hälsingfors samt konsulathuset i Hamburg m. m.;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående till- och ombyggnad vid allmänna barnbördshuset; och

nr 33, i anledning av Kungl. Maj: ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till befrämjande av dövstumundervisningen och till kyrklig själavård åt dövstumma jämte en i ämnet väckt motion;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till förordning om provtaxering i anledning av ifrågasatt omläggning av det kommunala beskattningsväsendet;

bankoutskottets memorial:

nr 27, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 32 av bankoutskottets utlåtande nr 11 A, angående regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel;

nr 28, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 10 av bankoutskottets utlåtande nr 11 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1922 elfte huvudtitel;

nr 29, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 1 av bankoutskottets utlåtande nr 19 angående vissa pensioner och understöd från allmänna indragningsstaten; samt

nr 30, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkt 9 av bankoutskottets utlåtande nr 21 angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln;

första lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 24 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

nr 13, i anledning av väckt motion med förslag till ändring i vissa delar av lagen om handelsbolag och enkla bolag; samt

nr 15, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande första lagutskottets utlåtande nr 9 i anledning av dels Kungl. Maj: ts proposition med förslag till sjömanslag m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner;

andra lagutskottets utlåtande nr 11, i anledning av dels Kungl. Maj: ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen den 21 maj 1920 om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, dels ock i anledning därav väckta motioner; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående fördelning av skogsvårdsavgifter; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden jämte en i ämnet väckt motion.

Vid föredragning av statsutskottets memorial nr 30, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstans åttonde huvudtitel, godkändes de i detta memorial föreslagna voterspropositionerna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 27, i anledning av Kungl. Maj: ts proposition angående anslag till bestridande av kostnader för officiellt deltagande från Sveriges sida i jubileumsutställningen i Rio de Janeiro år 1922 jämte en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets memorial nr 28, angående anvisande av ytterligare medel för bekämpande av arbetslösheten.

Den 3 nästlidne februari hade statsutskottet avgivit utlåtande (nr 9) i anledning av Kungl. Maj: ts den 7 januari 1922 till riksdagen avlätna proposition nr 11, däri Kungl. Maj: t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden samma dag föreslagit riksdagen att för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder, under riksstans femte huvudtitel anvisa dels på tilläggsstat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 85,000,000 kronor och dels på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag, högst, 5,000,000 kronor.

I sitt berörda utlåtande hade utskottet anfört bl. a., att, då Kungl. Maj: t snarast möjligt torde behöva få nödiga medel till sitt förfogande till arbetslöshetshjälpens fortsatta bedrivande, utskottet funnit nödvändigt, att riksdagen omedelbart beviljade ett visst belopp såsom förskott å det definitiva arbetslöshetsanslaget. I sådant syfte ville utskottet föreslå

*Anslag för
arbetslöshetens
bekämpande.*

Anslag för
arbetslöshe-
tens bekäm-
pande.
(Forts.)

ett belopp av 20,000,000 kronor, vilket syntes vara tillräckligt för ifråga-
varande verksamhets uppehållande i dess dåvarande omfattning under så
lång tid framåt, att därunder den grundliga prövning, som de förelig-
gande frågornas vikt och de äskade beloppens storlek betingade, torde
kunna medhinnas från utskottets och riksdagens sida.

Utskottet hade vidare gjort vissa uttalanden angående de grunder,
som borde följas för bedrivande av den fortsatta arbetslöshetshjälpen,
samt hemställde härefter, att riksdagen för arbetslöshetens bekämpande
måtte på tilläggsstat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst,
20,000,000 kronor.

Slutligen hade utskottet anmält, att utskottet framdeles under riks-
dagen komme att avgiva förnyat utlåtande i anledning av förevarande
proposition.

Utskottets berörda hemställan hade den 8 nästlidne februari av båda
kamrarna bifallits.

Utskottet, som funnit nödvändigt, att ett nytt belopp beviljades så-
som förskott å det definitiva arbetslöshetsanslaget, hade i det nu förelig-
gande memorialet hemställt, att riksdagen måtte för arbetslöshetens be-
kämpande på tilläggsstat för år 1922 anvisa, utöver förut för ändamålet
beviljade medel, ett förslagsanslag, högst 15,000,000 kronor.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat:

”Med avseende å grunderna för det nu föreslagna beloppets använd-
ning får utskottet hänvisa till vad i fråga om det för nämnda ändamål
förut förskottsvis beviljade beloppet av utskottet föreslagits samt av
riksdagen godkänts. Utskottet vill samtidigt framhålla, att utskottet icke
ansett sig böra förr än vid frågans slutliga omprövning ingå i någon
undersökning av eller uttala något omdöme om det sätt, varpå nämnda
grunder hittills av Kungl. Maj:t blivit tolkade.”

Vid memorialet fanns fogad en reservation av herrar *A. C. Lindblad*,
O. U. B. Olsson, *J. Nilsson* i Malmö, *C. Johansson*, *A. Anderson* i Rå-
stock, *B. Eriksson* i Grängesberg, *K. V. Rydén*, *O. H:son Waldén*, *C. R.*
Jansson i Falun och *L. J. Carlsson-Frosterud*, vilka anfört följande:

”Inom utskottet hava vi företrätt den uppfattningen, att utskottet
nu bort ingå i definitiv prövning av såväl propositionen och i anled-
ning av densamma väckta motioner som ock i samband därmed princi-
pala för statens arbetslöshetspolitik. Vi kunna icke finna utskotts-
majoritetens beslut om uppskov med frågans avgörande av sakförhål-
landena motiverat. Vi hava följaktligen ej heller funnit skäl föreligga
för utskottet att förklara sig framdeles vilja göra uttalanden om rege-
ringens hittills förda arbetslöshetspolitik.”

Herr von Sydow: Herr greve och talman! I det skick, vari
detta ärende nu befinner sig, torde icke finnas någon annan utväg för
riksdagen än att bifalla utskottets förslag. De medel, som redan ställts
till arbetslöshetskommissionens förfogande för statens verksamhet gent-
emot arbetslösheten, äro förbrukade eller bliva i dagarna förbrukade.

Får kommissionen icke något nytt anslag, kommer alltså statens verksamhet gent emot arbetslösheten att upphöra. Jag tror icke, att det finnes någon, som vill taga på sig ansvaret för konsekvenserna härav. Å andra sidan har utskottet icke ingått i någon slutlig prövning, någon realprövning av ärendet, och vid sådant förhållande finnes ej heller för riksdagen någon möjlighet att nu fatta ett definitivt beslut. Då jag begärt ordet i denna fråga, har det därför icke skett för att på något sätt söka resa något hinder gent emot utskottets förslag, men jag har ansett mig böra i detta sammanhang framhålla vissa önskemål beträffande anordnandet av statens verksamhet för arbetslöshetens bekämpande, principerna för denna verksamhet och framför allt det sätt, varpå dessa principer omsättas i realiteten.

Enligt sista rapporten, åtminstone den sista som jag fått kännedom om, skulle antalet arbetslösa här i landet vara omkring 156,000. Av dessa uppgives det 30,000 hava arbete vid statens nödhjälpsarbeten och omkring 34,000 hava kontant understöd. De övriga få reda sig själva. Nu är det givet, att denna kolossala arbetslöshet är framkallad av depressionen på näringslivets område, särskilt inom industriens område, men det är ett beklagligt faktum, att arbetslösheten blivit i väsentlig mån ökad på grund av det sätt, varpå statens verksamhet för dess bekämpande bedrives. Detta särskilt därigenom att man har haft en oklok lönesättning vid nödhjälpsarbetena. Det är framhållet, först av arbetslöshetskommissionen, när kommissionen avgav förslag till anordnande av nödhjälpsarbeten, sedan av Kungl. Maj:t och sedan av riksdagen, att lönerna vid nödhjälpsarbetena icke få överstiga lönerna i den allmänna marknaden. Sker så, suges arbetskraft från det produktiva arbetet till nödhjälpsarbetena, och på sådant sätt framkallas på konstlad väg en ökad arbetslöshet. Emellertid har det i mycket stor utsträckning skett, och är än i dag förhållandet, att arbetslönerna vid nödhjälpsarbetena mycket ofta överstiga lönerna i den allmänna marknaden. Jag skall be att få visa detta med några siffror. Arbetslöshetskommissionen har själv fått sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande och gjort en undersökning. Kommissionen har infordrat uppgifter om lönerna i allmänna marknaden och särskilt för grovarbetare, ty de arbeten, som bedrivs vid nödhjälpsarbetena, äro jämförbara med grovarbeten, och kommissionen har fått uppgifterna om lönerna i den allmänna marknaden från sina arbetsledare och från allmänna arbetsförmedlingar, och sedermera ha dessa uppgifter jämförts med de löner, som av kommissionen betalts. Detta är offentliga handlingar, som jag fått del av, och av dem finner man bland annat följande. I Stockholms län finnas tre städer och omgivningar, där det finnes nödhjälpsarbeten anordnade av staten. För Södertälje uppgives det, att nödhjälpsarbetslönen är 6 kronor 20 öre om dagen, medan grovarbetaren i allmänna marknaden har 4 kronor 80 öre. I Norrtälje är lönen vid nödhjälpsarbetena 6 kronor 15 öre och lönen i den allmänna marknaden 5 kronor å 5 kronor 20 öre, men i Sundbyberg äro lönerna lägre vid nödhjälpsarbetena än i allmänna marknaden. Gå vi till lands-

*Anslag för
arbetslöshetens
bekämpande.
(Forts.)*

*Anslag för
arbetslöshets
bekämpande.
(Forts.)*

kommunerna, så är det femton landskommuner, vari det finnes av staten anordnade nödhjälpsarbeten. I Ununge är nödhjälpsarbetslönen större än lönen i den allmänna marknaden, där betalas den förra med 4 kronor 50 öre och lönen i allmänna marknaden med 4 kronor. I Valentuna är lönen vid nödhjälpsarbeten 7 kronor 10 öre och i den allmänna marknaden 4 kronor 50 öre. I Solna är lönen vid nödhjälpsarbeten 6 kronor 15 öre och lönen i den allmänna marknaden 6 kronor. I Värmdö församling är lönen för nödhjälpsarbeten 6 kronor 35 öre men i den fria marknaden 4 kronor 65 öre. I Ingarö församling är lönen vid nödhjälpsarbeten 5 kronor 52 öre och i allmänna marknaden 4 kronor 50 öre. I Spånga och Järfälla är lönen vid nödhjälpsarbeten 6 kronor 85 öre, medan lönen i den allmänna marknaden är 5 kronor. I Österhanninge är nödhjälpsarbetslönen 6 kronor 50 öre och lönen i den allmänna marknaden 4 kronor. I Ösmo är nödhjälpsarbetslönen 5 kronor 30 öre, men lönen i den allmänna marknaden 4 kronor 50 öre. I Botkyrka är nödhjälpsarbetslönen 6 kronor 50 öre och lönen i allmänna marknaden 4 kronor 90 öre. I Östertälje är lönen vid nödhjälpsarbeten 5 kronor 50 öre, medan lönen i fria marknaden är 4 kronor 50 öre. I Västertälje är nödhjälpsarbetslönen 5 kronor 25 öre och lönen i den allmänna marknaden 4 kronor 50 öre å 4 kronor 65 öre. I Turinge är nödhjälpsarbetslönen 5 kronor 25 öre, och lönen i den allmänna marknaden 4 kronor 50 öre å 4 kronor 65 öre. Det framgår, mina herrar, att på de femton platser, där det finnes nödhjälpsarbeten anordnade av staten på landsbygden inom Stockholms län, överstiga lönerna vid nödhjälpsarbetena lönerna i den allmänna marknaden på 14 platser, men på en plats är den allmänna marknadslönen högre än nödhjälpslönen. Jag har uppgifter också från de övriga länen, men jag skall icke trötta herrarna med att genomgå dem. De peka i samma riktning. Nu säger man, att om också detta teoretiskt är oriktigt, spelar det icke så stor roll, därför att depressionen är så stor både inom jordbruket och industrien och näringarna för övrigt, så att det finnes inget vidare behov av arbetskraft. Jag vill säga, att detta icke är ett avgörande skäl, i varje fall är det icke riktigt. Från många platser har jag från jordbrukets utövare hört klagomål, att arbetskraften tages ifrån dem till nödhjälpsarbeten, och åtskilliga riksdagens ledamöter hava nog erfarenhet därav. Inom industrien är det samma förhållande i många delar av landet. I mellersta och norra Sverige, där i vår pågått skogsarbeten, har det klagats, att folket drager sig från dessa arbeten till nödhjälpsarbetena. Det finnes en industri, som hotar att icke komma i gång utan få läggas ned på grund av brist på arbetskraft, framkallad av konkurrensen med nödhjälpsarbeten. Det är icke en av de större och viktigare industrierna, men den saknar icke sin betydelse. Det är torvindustrien. Denna industri har för närvarande icke möjlighet att betala högre lön än vad i den allmänna marknaden betalas för grovarbeten, men å de platser, där torvtakten sker, finnes även nödhjälpsarbeten, där det betalas mer än denna lön, och då är det klart, att ingen arbetare går till torvindustrien utan till nödhjälps-

arbeten, där de få mera betalt. Vid andra fabriker är förhållandet detsamma. Härnadsagen fick jag en rapport, som jag ber att få meddela herrarna. Det var från ett verk i Norrland, där arbetet bedrivs på en viss del av verkets arbetsområde med ingen vinst och ej heller med någon förlust. Då kommo emellertid arbetarna en dag till förvaltaren och bådo, att han skulle lägga ned arbetet där. Han sade: det förvånar mig, ty ni vet, att jag håller uppe arbetet för er skull. Ja, det veta vi, sade de, men om förvaltaren lägger ned arbetet, så vinna vi på detta, ty då få vi arbetslöshetsunderstöd, vilket är mera än lönen, men om vi strejka, få vi icke arbetslöshetsunderstöd. Sådana arbetsrapporter får jag ofta, det är beklämmande, mina herrar, och jag vågar säga, att här måste ske en ändring. Nu vill jag gärna säga, att jag har mig bekant, att arbetslöshetskommissionen tagit upp denna fråga till behandling och att kommissionen torde stå ganska nära ett beslut om nedsättning av lönerna. Jag beklagar, att detta beslut kommer så sent, ty förhållandena hava redan framkallat mycket ont, och för varje dag ökas det, men jag ber få uttrycka den önskan, att så snabbt som möjligt ett sådant beslut måtte komma till verkställighet. Jag vet också, att det i själva verket icke är så mycket inom arbetslöshetskommissionen, som man söker hålla uppe lönerna vid nödhjulsarbetena utöver lönerna i den allmänna marknaden. Kommissionen har helt visst klart för sig, att detta icke bör ske, men det är de lokala kommittéerna och arbetsledarna, som göra allt vad de kunna för att hålla lönerna uppe. Om man gäve så mycket i understöd som det begärts från de olika kommittéerna, tror jag, att hela det ifrågasatta statsanslaget ganska snart skulle vara konsumerat. Var och en söker få så mycket som möjligt på sin plats och så höga löner som möjligt på sin ort, och även arbetsledare och ingenjörer, som stå för arbetet, sträva därefter. Där saknas såsom vid andra arbeten den begränsning, som ligger däri, att arbetena måste bära sig. Det gör arbetsledarne ingenting, om de få betala högre löner, och det är mycket behagligare för dem att betala höga löner och därigenom få arbetarnas tacksamhet än att betala knappa löner. Men härvidlag måste man enligt min tanke från det allmännas sida gripa in med kraft och energi och konsekvens och se till, att vederbörande underlydande verkligen följa de direktiv, som blivit eller bliva bestämda av de överordnade myndigheterna. Det är också en annan konsekvens, som följer av den nedsättning av arbetslönerna, som nu torde ske, och den ber jag också få lägga vederbörande på hjärtat. Nu är det så, som herrarna veta, att man har två former av statens understödsverksamhet för arbetslösa, dels nödhjulsarbeten och dels understöd. Av dessa äro nödhjulsarbeten dyrare. Ehuru de äro dyrare för det allmänna, äro de att föredraga framför understöden, därför att understöd har ett depraverande inflytande. Det blir i själva verket jämställt med fattigvård, och om en arbetsför man mottager fattigvårdsunderstöd under en längre tid, så visar erfarenheten, att han lätt förlorar arbetshägen för framtiden och börjar finna sig i

*Anslag för
arbetslöshets-
ens bekäm-
pande.
(Forts.)*

Anslag för
arbetslöshets-
ens bekämpande.
(Forts.)

situationen. Därför måste det vara så, att det kontanta understödet ligger med sitt belopp under lönerna vid nödhjälpsarbeten. Det anses och är i allmänhet erkänt, att det bör vara ungefär två tredjedelar av lönen. Men när lönerna sätts ned, så är det en tvingande nödvändighet, att dessa understöd också sätts ned, så att de inte bli lika höga, och jag ber på det enträgnaste, att man måtte gå den vägen, ty det är fullkomligt nödvändigt. Men jag känner väl till, att det kommer att möta motstånd från skilda håll, i många kommuner särskilt.

För ett utförande av det beslut, som arbetslöshetskommissionen har träffat, är det en särskild omständighet, som jag, då jag ser, att herr statsrådet och chefen för socialdepartementet är närvarande, ber att få lägga honom på hjärtat. Det är nu så, att arbetslöshetskommissionen träffat åtskilliga beslut angående indragning eller minskning av understöd av nödhjälpsarbeten under sommarmånaderna. Detta beslut har överklagats av representanterna för ett politiskt parti. Jag vill icke gå in på den frågan, huruvida dessa klagomål av formell anledning skola upptagas till prövning eller inte, men jag vågar be, att dessa besvär måtte avgöras så fort som möjligt, ty såsom det nu är, innan det är känt för lokala myndigheter och kommittéer, huruvida arbetslöshetskommissionens beslut blir fastställt eller upphävt, så är det ett osäkerhetstillstånd, som måste verka i hög grad ogynnsamt för verksamheten.

Det är också ett annat önskemål, som herr statsrådet kanske nu tillåter mig framföra. Genast när arbetslöshetskommissionen kom till, bestämdes det, att i den skulle det finnas representanter för det allmänna, representanter för arbetare och representanter för arbetsgivare, och så skedde också. Men för någon tid sedan avgingo de, som voro representanter för arbetsgivare inom kommissionen, och det tillsattes två nya. Jag ber få säga, att det mot valet av dessa personer finnes, så vitt jag vet, ifrån arbetsgivaresynpunkter intet att erinra. Tvärtom ber jag få framföra min tacksamhet för att herr statsrådet följt ett förslag, som avgivits från arbetsgivarehåll. Men det är så, att själva beslutanderätten inom kommissionen är koncentrerad inom ett arbetsutskott. Det är egentligen detta arbetsutskott som utför och leder arbetet hos kommissionen, och där har det visat sig, att man icke velat taga in någon av dessa arbetsgivarrepresentanter. Där finnes kommissionens högt värderade och framstående ordförande, jämte två tjänstemän ifrån socialstyrelsen och två representanter för arbetarna, men man har icke velat sätta in någon representant för arbetsgivarna i utskottet, och därigenom har man, trots att man utnämnt två sådana personer till medlemmar i kommissionen, i själva verket faktiskt hållit dem utanför kommissionens egentliga arbete. Jag vågar be, att herr statsrådet ville beakta denna sak och göra någon ändring däri, ty jag säger att, oavsett om man hyser mera sympati för arbetsgivarnes eller arbetarnes ståndpunkt, är det en oklokhets att icke använda dessa mäns arbetskraft och erfarenhet för detta ändamål.

Ja, herr talman, medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att säga några ord om en sak, som är brännande, men som utskottet har skjutit upp till längre fram. Det är nämligen den frågan, huruvida, när det råder strejk och blockad på en arbetsplats och en arbetslös blir hänvisad att taga arbete där, han skall gå förlustig sin rätt till arbetslöshetsunderstöd eller till nödhjälpsarbete, om han icke tager detta arbete. Jag förstår mycket väl fackföreningssynpunkten i denna fråga, och jag förstår, att för dem, som äro skolade i dessa synpunkter, är det något motbjudande, att en arbetare för att få understöd skall göra en gärning, som han anser vara oriktig. Men man får här enligt min tanke inte gå efter fackföreningssynpunkterna, utan bör handla efter samhällets synpunkt, och då kan det icke vara rätt, att en man, som är erbjuden en plats, vilken, såsom här i Stockholm var fallet, bereder honom en inkomst av femton kronor om dagen, men säger nej till denna plats, ändock skall få arbetslöshetsunderstöd. Han kan taga platsen eller icke taga den, det är hans ensak, men tager han den icke, kan jag icke se, att samhället har någon plikt att underhålla honom såsom arbetslös.

Ja, herr greve och talman, såsom jag förut nämnt, har jag intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag. Jag har därutöver tillåtit mig framställa några önskemål, som i huvudsak allenast innefatta den begäran, att från det allmännas sida måtte tillses, att icke verksamheten för arbetslöshetens bekämpande, som redan kostat staten miljoner och åter miljoner och kommer att kosta ännu flera miljoner, anordnas så illa, att den i själva verket ökar i stället för att minska det onda. Detta synes mig, herr greve och talman, vara en rimlig och billig begäran.

Herr statsrådet Lindqvist: Herr greve och talman! Allting tyder ju på att riksdagen i dag icke önskar någon mera ingående debatt om den fråga, som ligger inrymd i statsutskottets föreliggande memorial, men på grund av det nyss hållna anförandet och kanske även med anledning av memorialets innehåll skall jag dock, herr talman, anhålla att få hålla ett litet jungfrutal i parlamentets överhus. Jag hoppas därvid att kunna påräkna allt överseende, då det är så ytterst sällan som jag besvärar denna kammare.

Jag skall då först be att få säga några ord med anledning av det nyss hållna anförandet, och jag börjar då med det av den ärade talaren sist anförda. Han åberopade, att arbetslöshetskommissionens sammansättning icke skulle vara väl avvägd, och han framhöll, att arbetsgivarna icke hava säte och stämma i arbetslöshetskommissionens arbetsutskott. Jag har ju haft tillfälle att samråda med herr von Sydow om den saken tidigare, och han vet säkerligen, att jag icke har några principiella betänkligheter emot att ordna det så, att man såvitt möjligt skulle få det att väga jämnt beträffande de olika intressen, som där komma till prövning. När omändringen nu skulle göras och det blev ett par vakanta platser i arbetslöshetskommissionen, hänvände jag mig omedel-

*Anslag för
arbetslöshets-
ens bekäm-
pande.
(Forts.)*

*Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.*
(Forts.)

bart till herr von Sydow för att erhålla ett par nann, därför att ett par arbetsgivare avgått av den anledningen, att de förmenade sig ej sitta inne med den erfarenhet, som behövdes för att göra dem skickade att företråda arbetsgivarnas intressen. Jag fick då av herr von Sydow anvisning på ett par personer. Nu är jag emellertid glad över att denna fråga kommit upp, så att jag blivit satt i tillfälle att redogöra för vad som förekom i tidningspressen med anledning av en avsägelse, som ägde rum, sedan de av herr von Sydow angivna namnen blivit av Konungen godkända. Påföljande dag inkom en avsägelse från herr Löfgren och på kvällen avgav tidningen Nya Dagligt Allehanda om det inträffade bl. a. följande. Över ett vackert porträtt stod: Herr Löfgren vill icke vara med. Socialministern har fått ett fränt svar. — Jag blev ganska förvånad, då jag fick se detta, ty jag utgick bestämt ifrån att herr von Sydows förslag var fullständigt tillförlitligt. Jag räknade även med att de personer han föreslagit också givit löfte om att åtaga sig uppdraget. Det visade sig även att så var fallet, ehuru en av dem sedermera ändrat uppfattning. Detta förhållande hade emellertid icke delgivits mig, innan jag föreslog Konungen att utse personerna i fråga till ledamöter i kommissionen. Jag ber att få försäkra herr von Sydow, att om det hade funnits möjligheter att ordna det på ett annat sätt med arbetslöshetskommissionens arbetsutskott, skulle detta också hava skett, men jag tror, att herr von Sydow ger mig rätt, då jag säger, att det icke är lämpligt att arbetslöshetskommissionens arbetsutskott är alltför stort, då det ju har att behandla ett stort antal dagligen förekommande, löpande ärenden. Jag hade vetskap om att utskottet hade en sådan sammansättning, att utskottets ledamöter på det mest ingående och klara sätt kunde behandla ifrågavarande spörsmål, då däri sitta tre personer, som redan från början deltagit i arbetet, och åtminstone två från 1914, då kommissionen tillsattes. Jag trodde därför, att det icke var nödvändigt att göra nya omändringar i arbetsutskottet. Nu är förhållandet det, att arbetsutskottet har fullständig frihet att när som helst inkalla hela kommissionen. När det sker, så hoppas jag att herr von Sydow är enig med mig om att arbetsgivareintresset då är mycket starkt företrätt, såsom det nu är ordnat.

Beträffande herr von Sydows erinran om nödhjulsarbetslönerna, så är vad han där framhållit otvivelaktigt riktigt. Det har under de senaste månaderna ägt rum ett alldeles oerhört prisfall ifråga om lönerna på en hel del områden. Det blev, såsom vi alla veta, intet avtal träffat för lantarbetarna förliden höst, då förhandlingar därom pågingo. Detta har medfört, att i brist på avtal lönerna inom jordbruket pressats ned till det allra yttersta. För övrigt råder det i landet en avtalslöshet eller rättare sagt, en brist på avtal på ett flertal områden, vilket också gör, att grovarbetarnas och andra arbetares löner drivits ned till långt under vad man kunnat tänka sig skulle kunna ske vid denna tid. Med dessa oerhörda fall beträffande arbetslönerna på stora områden har det inträffat, att lönerna för nödhjulsarbetena på en hel del håll kommit att stå över jordbrukets och grovarbetarnas löner. Jag har här i min

hand en stor och ingående redogörelse, som verkstälts av arbetslöshetskommissionens utskott. I denna redogörelse finns det alldeles klara siffror på, hur nödhjälpslönerna stå i förhållande till på orten gängse löner i den öppna marknaden. Kommissionen har länge haft uppmärksamheten fästad på detta sakförhållande, och den kommer självfallet att snarast möjligt vidtaga åtgärder för att åstadkomma rättelse, så att icke den olägenhet, att nödhjälpsarbetslönerna ligga över de i orten gällande lönerna skall vara gällande.

Beträffande arbetslöshetsunderstöden skall jag be att få säga några ord något senare.

Herr von Sydow ställde också en vädjan till mig angående en klagoskrift, som inkommit rörande arbetslöshetskommissionens beslut om indragning i stor utsträckning under sommarmånaderna av arbetslöshetsunderstöden och nödhjälpsarbetena. Härtill vill jag säga, att skrivelsen omedelbart remitterades till arbetslöshetskommissionen med hemställan om skyndsamt behandling och att kommissionen otvivelaktigt kommer att snart inkomma med utlåtande i saken. Därefter skall ärendet omedelbart företagas till prövning och avgörande.

Utöver detta nödgas jag, herr talman, be att få säga några ord om utskottets föreliggande memorial. Redan vid remissen av Kungl. Maj:ts proposition nr 11 tillät jag mig att under överläggningen i andra kammaren uttrycka en förhoppning om att riksdagen snarast möjligt skulle sättas i tillfälle att behandla de framställningar, som voro inrymda i förevarande proposition. Det var ju då icke endast tanken på de medel, som skulle erfordras för den löpande hjälpverksamheten, ty de kunde lämnas genom en förskottsbetalning utan att man behandlade propositionen i sin helhet, utan det var ju fastmer med hänsyn till en rad av olika frågor, som ligga inrymda i denna proposition, som jag ansåg det vara viktigt, att riksdagen så fort som möjligt fick säga sitt ord om de framförda frågorna i sin helhet. Förutom det egentliga anslagsäskandet om de 85 miljoner — eller 90 miljoner kronorna om man så vill — inrymdes i denna proposition en hel del frågor, som nu icke kunna leda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd, förrän riksdagen prövat och avgjort desamma. Där finnes till exempel frågan om utlämnande av sten från statens stenlager till våra väghållningsdistrikt, och där finnes också en framställning om ytterligare anslag för beställningar av gatsten. Nu har utskottet visserligen i det föreliggande memorialet upptagit dessa frågor, så att de i dag nå sitt slutliga avgörande, men jag för min del kan icke finna annat än att vissa olägenheter uppstått på grund av att detta svar kommer först nu.

Beträffande statsbeställningen av gatsten, för vilka Kungl. Maj:t redan i december beviljade ett belopp av 200,000 kronor, förhåller det sig så, att stencentralen nödgats vidtaga vissa dispositioner, oaktat riksdagen ännu icke behandlat frågan om anslag. Detta har skett därför att ställningen nere i stendistriktet skulle bliva ganska prekär, om man skulle avvakta den tidpunkt, då riksdagens behandling av frågan ägt rum.

Frågan om de s. k. statsbeställningarna förlorar i värde för varje

*Anslag för
arbetslöshets-
stens bekäm-
pande.
(Forts.)*

Anslag för
arbetslöshe-
tens bekäm-
pande.
(Forts.)

månad som går. Min avsikt hade varit, att man skulle få ett avgörande så fort som möjligt av denna fråga, så att dessa statsbeställningar kunnat lämnas ut till industrien under de värsta vintermånaderna för att därigenom i viss mån lindra på det bekymmersamma tryck, som vilar över landet. Jag vet, att ifråga om detta förslag rått olika meningar. Men även sådana frågor böra föras fram för att prövas och avgöras, och jag hyser för min del den livliga övertygelsen, att om denna fråga tidigare kommit upp till behandling i riksdagen, skulle den kommit att röna ett gynnsamt avgörande. Nu nödgas man kanske säga om denna fråga, som det heter i det gamla ordspråket: Medan gräset gror så dör kon. Det synes mig vara att beklaga, om man skulle nödgas konstatera, att ett uppslag, som jag tror skulle hava varit nyttigt att få använda sig av, icke kan fullföljas.

Det finns också i propositionen framställt ett förslag om att kommunerna skulle beredas rätt att i egen regi utföra nödhjulsarbeten. Denna fråga har också väntat på sitt avgörande. Jag är viss om att det här i kammaren finns en rad av kommunala representanter, som skola ge mig rätt, då jag säger, att det för kommunerna skulle vara av ovärderlig nytta om en sådan omläggning blivit verkställd, och jag tror också, att detta kunnat ske utan det ringaste förfång för statens intressen. Nu har ju emellertid utskottet i sitt memorial förklarat, att utskottet även vid denna andra behandling icke ansett sig i stånd till att medhinna den definitiva prövningen av ärendet i så god tid, att riksdagen kunde fatta slutligt beslut i frågan i sin helhet, innan de redan anvisade medlen sålunda kunde förväntas vara konsumerade. — Ja, det skall icke få läggas mig till last, att jag anfört något jäv mot det av utskottet framförda skälet, men jag kan ju få erinra om att i det närmaste två månader flutit mellan utskottets båda utlåtanden i denna fråga. Det första utlåtandet inkom på riksdagens bord den 3 februari och det andra den 31 mars.

Mot det belopp, som nu av utskottet föreslås på 15 miljoner kronor, har jag ingenting att erinra. Jag vill därom endast säga, att beträffande medeltillgången för denna hjälpverksamhet torde man komma att befinna sig i samma situation, när frågan nästa gång behandlas i riksdagen, som man gör för närvarande, d. s. v. att medlen äro till sin huvudsakligaste del förbrukade.

I anslutning till vad jag anfört om innehållet i utskottets förevarande memorial, ber jag till sist att få förklara, att jag för min del kommit till ungefär samma slut beträffande uppfattningen av dessa saker, som tillkännagivits av de socialdemokratiska representanterna inom utskottet.

Innan jag slutar, ber jag att särskilt med hänsyn till några vändningar i herr von Sydows anförande få lämna några uppgifter beträffande arbetslöshetens läge för närvarande. Det framgår att rapporterna, att vid utgången av februari månad antalet arbetslösa, som åtnjuta understöd, uppgick till i runt tal 65,000 personer. Vid de statliga nödhjulsarbetena sysselsattes den 28 februari tillhoppa cirka 28,900 arbetare.

Vid de kommunala nödhjälpsarbetena voro vid samma tid sysselsatta cirka 12,800 arbetare. Hela antalet arbetslösa uppgick den 28 februari till 156,000 personer. Om varje arbetslös har två personer att försörja utom sig själv, skulle cirka 325,000 personer sålunda hava drabbats av nu rådande arbetslöshet. Enligt nyss nämnda siffra åtnjuta alltså 107,100 av de 156,000 arbetslösa hjälp antingen i form av understöd eller nödhjälpsarbeten, under det att 48,900 personer icke kommit i åtnjutande av sådan hjälp. Om man då tittar på kommunernas ställning, sådan den för närvarande är efter en lång hjälpverksamhet, finner man den vara ytterst betryckt. Antalet kommuner, som under februari månad utövade av arbetslöshetskommissionen kontrollerad understödsverksamhet, utgjorde 215. Av dessa hava ej mindre än 119 sedan januari månads början nödgats nedsätta arbetslöshetsunderstöden för gifta eller familjeförsörjare, som enligt författningen kunna uppbära 3 kronor pr dag, med 50 procent därav i statsbidrag. Därvid hava 18 kommuner nedsatt understödet till 2 kronor 50 öre om dagen, 10 kommuner hava nedsatt samma understöd till 2 kronor 40 öre om dagen, 34 kommuner till 2 kronor om dagen, och 15 kommuner till 1 krona 50 öre om dagen, medan 1 kommun sänkt understödet till 90 öre om dagen. Jag förmodar, att herr von Sydow, när han hör dessa siffror relateras, skall känna sig rätt tillfredsställd med utvecklingen av denna sak. Jag tror icke att vi från statens sida behöva vara så rädda för att arbetslöshetsunderstödet skall komma att stå i någon orimlig proportion till arbetslönerna på den fria marknaden, ty våra kommuner äro faktiskt nu så ansträngda i ekonomiskt hänseende, att det förefaller vara omöjligt för flertalet av dem att ens med det statsbidrag de få kunna ge ett skäligt arbetslöshetsunderstöd. När man kommer ner till belopp av 90 öre om dagen för man och hustru, får man ändå lov att säga, att detta icke är ett skäligt understöd, och det lämnar icke den hjälp, som vore erforderlig.

Detta sakförhållande framgår också av en annan omständighet, den nämligen, att av dessa kommuner ha 26 sedan januari månads ingång begärt och, med undantag av 3, erhållit ökat statsbidrag. Av dessa ha 10 fått statsbidraget höjt till 75 % och 6 kommuner ha fått detsamma ökat till 90 %. Men det finnes kommuner, vill det synas, vilka, oakttat de få statsbidraget höjt till 90 %, ändå icke ha möjlighet att utbetala det belopp i understöd, som de enligt författningarna få rätt till i och med utbekommande av statsunderstöd. Då man tar i betraktande, att sålunda inemot 50,000 arbetslösa fortfarande ej åtnjuta någon hjälp och att arbetslösheten för många varat ett halvt, ja, ända upp till ett helt år, vågar jag, trots en mängd tämligen ovilliga yttranden i pressen, dock fortfarande hoppas, att statsutskottet vid den slutliga prövningen av Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition skall välvilligt tillstyrka och riksdagen utan beskärning bifalla de åskanden, som ligga inrymda i denna proposition. Även med däri begärda belopp till förfogande torde man få vanskligt att på ett tillfredsställande sätt kunna möta alla de svårigheter, som tora upp sig.

Jag hoppas dock, att ett fortsatt energiskt arbete från regeringens

*Anslag för
arbetslöshets-
ens bekäm-
pande.
(Forts.)*

Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)

sida, med bistånd av våra dugande förlikningsmän och andra medlare, skall kunna frambringa uppgörelser och avtal mellan arbetsgivarna och arbetarna om löner och arbetsvillkor, vilket jag anser vara det bästa medlet för arbetslöshetens avlägsnande. Detta arbete har länge pågått. Det bedrivs fortfarande och kommer att fullföljas, och goda resultat ha ju också, som alla torde ha sett, framgått av denna verksamhet.

Därtill vill jag foga en både till arbetsgivarna och arbetarna riktad erinran att i så stor utsträckning som möjligt lystra till den paroll, som regeringen i detta avseende har givit ut, och jag skyr icke att för mitt vidkommande förklara, att jag anser den nuvarande tiden högst olämplig för utkämpande av öppna konflikter mellan arbetsgivare och arbetare.

Beträffande dessa öppna konflikter fästes min uppmärksamhet i går afton vid några siffror, lämnade från Svenska arbetsgivareföreningen. Jag skall tillåta mig anföra några av dem här. Jag förmodar, att de äro riktiga. Jag litar för min del, det vill jag säga, icke på allt som står i tidningarna; tvärtom litar jag ganska litet på det, som förekommer där, men jag förmodar, att dessa siffror, som komma direkt från arbetsgivareföreningen, äro tillförlitliga.

Det anges där, att det vid 200 företag råder konflikter, omfattande 16,800 arbetare. Om vi nu anta, att vi få lockouten vid pappersbruken löst — som omfattar 10,400 arbetare — och då alla utsikter tala för att överenskommelser även skola kunna komma till stånd inom sågverksindustrien, där för närvarande, enligt samma källa, 1,900 man äro ute i strid, finner man, att man på detta sätt skulle kunna avblåsa striden för 12,300 arbetare, och då skulle det därefter inte vara mer än 4,500 man kvar ute i konflikt, och jag tror icke man kan precis påstå, att detta är något stort antal med hänsyn till att det finnes så ofantligt många områden, där det nu saknas avtal, där med andra ord förhållandena icke äro ordnade rörande löner och arbetsvillkor.

Jag vågar ännu en gång försäkra, att det skall vara regeringen kärt att, under förhoppningen om ett kraftigt bistånd från vederbörande parters sida, från såväl arbetsgivare som arbetare, verka för att även dessa strider skaffas ur världen och att man sörjer för att nya sådana icke må uppstå. Man bör nu i stället tillse att avtal bli slutna, trygghet och säkerhet skapade på det industriella området, och detta är, som jag nyss antydde, enligt min uppfattning den bästa vägen att motverka den nu i landet rådande arbetslösheten.

Herr förste vice talmannen: Ett yttrande av herr von Sydow angående nödhjälpsarbetslönernas förhållande till lönerna på den öppna marknaden har ju i det hela taget redan blivit besvarat. Vi ha ju även inom utskottet varit mycket angelägna om att få denna sak ordnad och ha oupphörligt påmint om att vi önskade få de upplysningar vi behövde i denna sak, och nu till sist har det lovats oss, att sådana skulle komma strax efter påsk. Alla de utredningar, som blivit begärda av arbetslöshetskommissionen, lära nu vara färdiga, och arbetslöshets-

kommissionen skall efter påsk vidtaga de åtgärder, som den finner påkallade på grund av de upplysningar den fått.

Vi ha icke kunnat driva det längre. Det hade varit högst önskvärt, att arbetet på denna fråga inom arbetslöshetskommissionen hade kunnat bedrivas något hastigare, men från vår sida har det icke varit möjligt att göra annat än att uttala en önskan i den vägen.

Vad nu själva situationen beträffar, och då herr statsrådet hänvisade till den reservation, som här blivit avgiven och vars innehåll han i det hela taget gillade, kan jag inte annat än säga, att det förvånar mig litet, att mina ärade utskottskamrater, som reserverat sig, nu påfordra ett definitivt avgörande. Visserligen är denna ståndpunkt mig icke obekant, ty redan förra gången, då vi voro i tillfälle att föreslå riksdagen att anslå en del miljoner kronor för detta ändamål, påyrkades från den sidan ett visst definitivt avgörande. Det hade då naturligtvis varit meningen att taga Kungl. Maj:ts förslag så att säga obeskuret, såsom det förelåg, men även de socialistiska ledamöterna av utskottet böra väl vara ganska noggranna med avseende på utredningar, då det föreligger frågor av så ömtålig art som denna, och då det föreligger en begäran om anslag till den omfattning det här är fråga om.

Vad som här gjort majoriteten inom utskottet betänksam är nämligen de upplysningar vi fått angående arbetslöshetens omfång. Herr statsrådet lämnade nyss några uppgifter, och det framgår därav, att i närvarande stund ungefär 95,000 personer åtnjuta understöd eller äro anställda vid nödhjälpsarbeten. När man nu går till den kungl. propositionen och ser, hur anslagen äro beräknade, framgår det därav, att man med stöd av den erfarenhet man hade förra året har beräknat, att vid nödhjälpsarbeten under hela året skulle anställas 20,000 personer och att understöd under fem månader av året, d. v. s. under vintermånaderna, skulle utgå till 40,000 personer och under sommarmånaderna till 30,000 personer. Summan av de sålunda understödda och vid nödhjälpsarbeten anställda blir alltså för vintermånaderna 60,000 och för sommarmånaderna 50,000 personer. Motsvarande siffra är i närvarande stund 95,000 personer, och då kan man inte förvåna sig över att utskottet vill ha klart för sig, huruvida beräkningarna hålla streck, och att man vill avvakta, att arbetslöshetskommissionen kommer med nya beräkningar.

Nu är det väl att hoppas, att man kan räkna med lägre siffror i fråga om löner och understöd än man gjorde, när propositionen avgavs, men å andra sidan hänger ju mycket på om arbetslöshetskommissionen nu, liksom förra året, lyckas genomföra den avstängning för åtskilliga arbetare, som den har föreslagit, ett förslag, som efter vad det blivit upplyst, blivit överklagat av den kommunistiska partiorganisationens verkställande utskott. Skulle det kunna genomföras, bleve det ju en minskning av de understöddas och även av de avlönades antal. Denna minskning skulle vara rätt väsentlig, det gäller nämligen 40,000 personer, varav 8,000 nödhjälpsarbetare och 32,000 understödda.

*Anslag för
arbetslöshets-
kommissionens be-
räknande.
(Forts.)*

*Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)*

Hur den frågan ligger, vet man ännu icke i denna stund, och då är det tämligen klart, att det har varit svårt att bestämma sig för ett definitivt avgörande av Kungl. Maj: ts proposition.

En annan sak, som herr statsrådet berörde och som jag vet har legat honom mycket varmt om hjärtat, är de s. k. statsbeställningarna. Det har nu inte varit så, att man ej ingående diskuterat denna sak. Men meningarna äro ju ytterst delade, och hade det varit någon möjlighet att uppnå någon enighet, hade vi väl kommit fram med ett förslag i detta ärende. Men det har icke varit möjligt. Vi ha nu, vad beträffar de 10 miljoner kronor, som äro avsedda för de affärsdrivande verken, sökt taga reda på i vad mån de linjer, som anges i den kungl. propositionen beträffande telegrafverket, statens järnvägar och vattenfallsverket, ha kunnat vara framkomliga, och vi ha också haft experter uppe i detta syfte. Men vi ha icke funnit — med några undantag kanske — att det varit möjligt att följa dessa linjer, och på grund av de upplysningar vi fått från dessa verk, ha vi icke kunnat finna någon framkomlig väg för att nå syftet med dessa statsbeställningar, nämligen att kunna sätta en viss produktion i gång. De producenter, som det gällde, ha i det hela taget varit upptagna, och vederbörande verk ha redan givit de ordinarie beställningarna, vilka f. n. sysselsätta en del av verkstäderna.

För övrigt vill jag påpeka, att riksdagen redan beslutat, att för det fortsatta kraftverksbygget vid Lilla Edet skulle få användas medel av arbetslöshetsanslaget, liksom man beträffande järnvägsbyggnaderna pekat på möjligheten att fortsätta de påbörjade järnvägsbyggena i form av nödhjälpsarbeten.

Vad för övrigt beträffar de anföranden, som här blivit hållna, kan jag icke annat än livligt instämma i herr von Sydows önskan, som han framförde till herr statsrådet, att även arbetsgivarna måtte bliva representerade i arbetslöshetskommissionens arbetsutskott.

Det har här talats något om arbetskonflikterna, och den frågan har ju också i någon mån varit uppe i utskottet. Det är ju en särdeles ömtålig och ganska svårlöst fråga, och huruvida de direktiv, som nyligen blivit givna av regeringen, komma att förbättra situationen eller icke, därom är det svårt att yttra sig. Vi veta ju i alla fall, att det från regeringens och enkannerligen socialministerns sida — han har tydligen understrukt det även i dag — allvarliga bemödanden göras för att åstadkomma fred på arbetsmarknaden och under sådana förhållanden får ju utskottet intaga en avvaktande ställning. De direktiv, som riksdagen redan givit och som jag tror i det hela taget ha blivit följda, få väl fortfarande gälla, och jag får i det fallet hänvisa till den motivering, som blivit avgiven av utskottet. Arbetslöshetsspörsmålet och medlen för att söka bot mot arbetslösheten äro ju av så pass ingripande art i det ekonomiska livet, att det åligger statsmakterna att se till att icke sådana åtgärder vidtagas, som kunna vara hindrande för ett återvändande till mera normala förhållanden eller som, vad kostnaderna

beträffar, få en sådan omfattning, att de så att säga växa oss över huvudet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Anslag för
arbetslöshetens
bekämpande.
(Forts.)*

Herr Winberg: Jag blev icke så litet förvånad, då jag fann, att utskottet i sitt nu avgivna memorial fortfarande går provisorievägen beträffande åtgärder i här föreliggande fråga. Jag har för min del ofantligt svårt att förstå, att de motiv, som här anförts, verkligen ha varit avgörande för statsutskottet. Utskottet skyller nämligen på att det nu icke haft tid att behandla denna fråga i dess helhet. Utskottet får ursäkta, om man icke utan vidare kan godtaga detta. Riksdagen har varit samlad i snart tre månader och, såsom socialministern framhöll, det är nära två månader, som förflutit mellan avgivandet av det första memorialet och det, som föreligger här i dag. Statsutskottet borde, lika väl som vi andra, förstå, att här föreliggande spörsmål nätt opp kan sägas vara det allra viktigaste, som denna riksdag har att behandla, och om utskottet under sådana förhållanden fått skjuta litet på de s. k. löpande ärendena, en del huvudtitlar och dylikt, hade därav ingen skada uppstått. Utskottet hade bort låta sig angeläget vara att så fort som möjligt komma med slutgiltigt utlåtande i denna fråga, och jag anser den taktik, som utskottet nu gång efter annan använt härvidlag, vara mycket närbesläktad med ett uppenbart saboterande av de åtgärder, som bort vidtagas, ty, som förut framhållits, det gäller inte bara att anslå en och annan miljon kronor, så att det hela med nöd och näppe kan hållas flytande ungefär som hittills, utan det är en hel del viktiga moment av principiell betydelse, vilka givetvis också måste vidtagas till behandling i samband med det slutliga avgörandet av denna fråga, och innan så sker, flyter, som sagt, det hela, och något egentligt grepp om vad som från samhällets sida i verkligheten skall vidtagas för att få bättre förhållanden på det ekonomiska livets område, särskilt i fråga om arbetslösheten, kan icke erhållas, så länge man håller på med dessa provisoriska åtgärder.

Det, som mest förvånar mig, är emellertid sista stycket i utskottets memorial. Jag tillhör nu lyckligtvis varken regeringspartiet eller regeringen, men om jag tillhörde någon av dessa institutioner, skulle jag verkligen ha anledning att kanske gå ännu kraftigare tillväga i fråga om statsutskottets yttrande i denna punkt än jag nu har anledning att göra. Men är det så att regeringen och regeringspartiet finna utskottets uttalanden i den punkten tillfredsställande, så à la bonne heure; jag har ju ingen anledning att var mer konungslig än konungen själv. Men jag kan i alla fall såsom relativt opartisk i detta avseende icke underlåta att framhålla det egendomliga faktum, att under det man i pressen och på en hel del andra håll mycket starkt kritiserat en del åtgärder, som från regeringens sida vidtagits i samband med arbetslöshetsspörsmålet och vad därtill hör, anser utskottet, efter det att riksdagen varit samlad i tre månader, och denna fråga debatterats i mer eller mindre upprörda tonfall överallt, att det icke funnits någon an-

Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)

ledning att för närvarande uttala sig om regeringens åtgärder i denna punkt utan att man framdeles skall granska desamma. Alltså, man är nog nådig inom utskottet att resonera som så: "Vi anse visserligen, att regeringen har syndat mycket och syndar dagligen, men vi kunna i alla fall ge den liten nådetid, men sedan kommer den verkliga avrättningen, när den tillräckligt länge syndat på nåden."

Jag undrar ändå, mina herrar i statsutskottet: är detta resone-mang förenligt med den ansvarskänsla, som statsutskottets ledamöter alldeles särskilt böra känna? Anser man vissa av regeringen vidtagna åtgärder vara oriktiga, då har man sannerligen icke rätt att låta en lång tid förflyta, innan man ställer till med denna uppgörelse med regeringen beträffande vissa åtgärder, som man från en del håll icke kan gilla. Och, som sagt var, berördes jag närmare av detta mellanhavande mellan regeringen å ena sidan och statsutskottet å den andra, tror jag knappast, att jag skulle låta mig nöja med en sådan frist på några veckor eller någon månad, utan jag skulle kräva, att statsutskottet och riksdagen sin plikt likmätigt redan nu klart och tydligt sade ifrån vilka direktiv som skola följas i arbetslöshetsfrågan, ty detta är icke bara riksdagens rättighet, utan det är dess oavvislige skyldighet.

Jag skulle också vilja göra en erinran till herr socialministern. Herr socialministern och jag äro icke överens i en punkt åtminstone. Herr socialministern förklarade, att han ansåg någonting skrivet eller uttalat av herr von Sydow såsom ett Guds ord, både lag och evangelium, eller någonting i den vägen. Jag är av en annan uppfattning. Jag tror nog, att ett uttalande av herr von Sydow kan vara lag, men ingalunda kan det, efter min åsikt, vara något evangelium.

Men den sak, beträffande vilken jag nu närmast skulle vilja vända mig till herr socialministern, alldeles som herr von Sydow gjorde, är arbetslöshetskommissionens senast fattade beslut om avstängning från understöd av en massa arbetsgrupper, omfattande, som jag tror, sammanlagt 45,000 personer, vilka skulle avstängas från varje understöd successive från och med första maj till och med 15 juni eller någonting ditåt. Jag skall inte ingå på denna fråga i dess helhet, ehuru jag får säga, att det för mig ter sig oförklarligt, hur man kan så där på förhand avgöra, att därför att vi nu nalkas sommaren med bättre väderleksförhållanden o. s. v., det skall bli möjligt för denna stora massa människor att leva utan understöd, trots det att vi veta, att arbetslösheten fortfarande kommer att bestå. Nu är det inte så lyckligt, att vi kunna leva på solsken och vackert väder, och dessutom finns det icke någon garanti för att vi ens få vackert väder fram i maj.

Men det är särskilt en punkt i arbetslöshetskommissionens beslut härvidlag, som upprört mig, och många med mig, mer än något annat, och det är, att bland de grupper, som från första maj skulle avstängas från understöd, äro kvinnor med försörjningsplikt. Det skulle verkligen vara intressant att höra den närmare motiveringen för, att det skulle vara lättare för kvinnor med försörjningsplikt än för män att kunna existera utan något understöd i dessa arbetslöshetstider. Jag

må verkligen säga, att skulle en sådan tillämpning av bestämmelserna utgöra den första frukten av kvinnans likställighet med mannen i politiskt avseende, då kan man verkligen ifrågasätta, om icke kvinnorna bort avstå från denna likställighet, så att man i fortsättningen fått tillämpa litet mera sunt förnuft i frågor sådana som dessa.

*Anslag för
arbetslöshets-
ens bekäm-
pande.
(Forts.)*

När regeringen alltså — vare sig i anledning av den framställning, beträffande vilken herr von Sydow icke drog i betänkande att ifrågasätta, huruvida den formellt skulle kunna komma att leda till beslut eller ej eller av annan anledning — kommer att ta ståndpunkt till denna arbetslöshetskommitténs åtgärd att besluta avstänga en sådan massa arbetare från arbetslöshetsunderstöd, då tror jag, att det är icke bara för arbetarna och de arbetslösa utan för hela det svenska samhället av synnerlig vikt, att regeringens ledamöter då låta det sunda förnuft, som den överhuvud taget representerar, vara med, när den faller utslag, så att den inte bara tar hänsyn till den i visserligen nog så vänliga ordalag gjorda framställningen från herr von Sydows sida till socialministern, ty, som jag sade förut, herr von Sydows ord kunna möjligen vara lag men icke evangelium eller ens rättvisa i de flesta fall, så vitt jag kan förstå.

Herr von Sydow yttrade sig också i en del detaljfrågor rörande inverkan av den arbetslöshetspolitik vi här fört, framför allt då i fråga om nödhjulsarbetena och nödhjulsplönera, och han ansåg, att den politik man därvidlag fört snarare förvärrat än förbättrat förhållandena i fråga om arbetslösheten. Han framdrog bland andra exempel på en alldeles onaturlig överbetalning för nödhjulsarbeten, att man inom Solna betalade en dagavlönning av 6 kronor 50 öre, under det att lönen på den allmänna marknaden var 6 kronor. Ja, jag tror inte man behöver mer än peka på denna siffra 6 kronor 50 öre, d. v. s. den dagsinkomst en arbetare skulle ha att leva på i Solna, för att man skall förstå, hur pass hållbart underlag i realiteten herr von Sydow har för sin överdrivna föreställning om att man genom en alltför generös politik i fråga om nödhjulsplönera har förvärrat förhållandena på den fria arbetsmarknaden.

Jag har också den uppfattningen, att sådan ställningen nu är, då över 50,000 personer i vårt land varken åtnjuta arbetslöshetsunderstöd eller kunna få deltaga i nödhjulsarbeten, är det ganska förklarligt, om det är lätt för arbetsgivarna ute i landet att få arbetare till snart sagt vilket pris som helst, men frågan är, om det är staten värdigt att på grund av dessa fullständigt exceptionella förhållanden härvidlag vara med om att pressa ner arbetslönerna vid nödhjulsarbetena till sådan nivå, att arbetarna snart sagt inte anse det vara någon idé att arbeta där, ty de kunna dock, när det kommer till en viss gräns, resonera som så: "Skola vi svälta, både när vi arbeta och när vi icke arbeta, kan det vara lika bra att låta bli att arbeta." Det är farligt att komma ner till en sådan nivå, ty då upphör allt intresse för att deltaga i arbetet.

*Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)*

Till sist vill jag endast upprepa vad jag sagt förut. Denna ensidiga politik, som man fört här i vårt land och som är den rena rama arbetsgivarpolitiken och icke har någonting att göra med det svenska samhällets intressen, denna ensidiga politik, som gör gällande, att det icke finnes någonting annat, som kan hjälpa oss ur nuvarande förhållanden än att pressa ner arbetslönerna så mycket som möjligt, den är enligt min mening lik dumheten i det avseendet, att t. o. m. gudarna kämpa förgäves däremot. Det vore kanske nödvändigt, att man även i vårt land anlade en litet mera praktisk syn på denna sak, litet mera vidsynthet i den riktningen som t. ex. den amerikanska presidenten för ett halvår sedan tillät sig framhålla, att huvudsaken nu icke utslutande är att få så låga löner som möjligt, utan huvudsaken är att få det produktiva arbetet i gång, och även med relativt höga löner utfaller detta bättre, än om man med fortsatt arbetslöshet riskerar att komma ut på ett område, från vilket det sedan är ofantligt svårt att komma tillbaka. Och det skulle vara skäl att tillägga, när man nu i dagarna ser den ena uppgörelsen träffas efter den andra — för så vitt det träffas någon uppgörelse — där enbart arbetsgivaren dikterar arbetslönen, att man väl skulle vänta sig, att denna åtgärd, som på många håll anses vara den enda, som kan hjälpa oss, skulle framkallat större möjlighet att erhålla arbete, åstadkommit ökad livaktighet på det ekonomiska området och framför allt pressat ned priserna ofantligt mycket. Se vi emellertid på prisetförhållandena å ena sidan och å andra sidan på de arbetslöner, som fastställas av arbetsgivarna och som man tvingar arbetarna att gå med på, så skola vi finna, att någon verklig relation dem emellan sannerligen icke förefinnes, sådant läget nu är.

Då jag sålunda, herr talman, är av den uppfattningen, att statsutskottets åtgärd i denna fråga innebär en uraktlåtenhet att fylla den uppgift, som utskottet och riksdagen i en fråga som denna böra söka fylla så fort som möjligt, nämligen att klart säga ifrån vad man vill göra och under vilka villkor man vill göra detta, och denna åtgärd sålunda under inga förhållanden kan vara ägnad att klarlägga och ordna förhållandena på detta område, skulle det för mig ligga närmast till hands att yrka återremiss av utskottets här föreliggande memorial. Det möter visserligen den svårigheten, då man kan säga, att utskottet i så fall icke hinner inkomma med slutgiltigt utlåtande i frågan, förrän de nu förefintliga medlen äro förbrukade, och detta skulle då föranleda trassel och villervalla. Det är mig tyvärr icke möjligt att för ögonblicket avgöra, huruvida en sådan invändning är fullt befogad eller ej, men då det kan hända, att det ligger något i densamma, så skall jag uraktlåta att i frågans nuvarande läge göra något yrkande. Jag vill endast sluta med att upprepa vad jag sade förut, att jag tror det är lyckligast, om regeringen vid handläggningen av de spörsmål, som sammanhånga med detta problem, icke låter herr von Sydows mjuka stämman alltför mycket förleda till att bortse från de synpunkter, som arbetarklassen har rätt att fordra, att regeringen anlägger på denna fråga.

Herr von Koch: Herr talman! Min ärade vän, den förste talar-
ren i dag, riktade rätt så ingående kritik mot arbetslöshetskommissionens
arbete, dess metoder o. s. v. Då jag är en av dem, som deltagit i kom-
missionens arbete, känner jag mig nästan tvungen att i någon mån be-
lysa arbetet på dessa punkter, icke minst med hänsyn till mina kamrater
i kommissionen.

Jag vill till en början säga, att man alltid är tacksam för en välvillig
kritik i fråga om all verksamhet, och påstå, att herr von Sydows kritik
i dag var välvillig, detta kan jag konstatera med stor tillfredsställelse.
Jag ber också få säga, att den önskan han uttalade, nämligen att denna
understödsverksamhet måtte så anordnas, att arbetslösheten icke ökas,
denna önskan tror jag vi litet var verkligen kunna skriva under. Icke
allenast har jag i denna kammare flera gånger gjort ett sådant uttalande,
utan, vad som är mera väsentligt, kommissionens ordförande och, jag
vågar säga, alla dess ledamöter ha vid upprepade tillfällen ställt sig på
denna ståndpunkt.

Här ha emellertid av herr von Sydow anförts vissa siffror, och jag
tror, att ni, mina herrar, kanske kände, att dessa siffror verkade rätt
oroande. Jag ber då till en början få påpeka, att dessa siffror, som torde
stamma från en gången tid, nämligen mitten av februari månad, med
all sannolikhet icke längre äga sin giltighet. Detta material insamlades
i februari månad, och jag har anledning tro, att sedan dess ha förhål-
landena högst väsentligt förändrats. Det utgick nämligen ungefär sam-
tidigt, i februari månad, en paroll till de båda arbetsdirektionerna för
statsarbeten att noga beakta de löner, som äro gällande ute på arbets-
marknaden, och överallt söka åstadkomma, att nödhjälpslönerna icke gå
upp till dessa löner utan tvärtom understiga desamma. Arbetsdirektio-
nerna ha vidare varit sammankallade i Stockholm för överläggningar i
detta ärende, och nu ha efter ganska ingående underhandlingar och un-
dersökningar vissa beslut fattats i denna fråga, som jag tror, att herrarna
kanske skulle ha intresse av att ta del av, då de ställa hela denna verk-
samhet i ganska nytt ljus. Man har nämligen gått så till väga, att man
sökt konstatera, vad den ordinarie grovarbetarlönen är på varje plats,
där nödhjälpsarbete förekommer. Man har därvid förfarit med största
noggrannhet och begagnat sig av arbetsförmedlingar, arbetslöshetskom-
mittén och socialstyrelsens experter på det statistiska området, och har
man då kommit till det resultat, att lönerna på den öppna arbetsmarknaden
växla mellan tre kronor, naturligtvis då på landsbygden, och åtta kro-
nor — den högsta siffran — i Stockholm. Vidare har man, sedan man
konstaterat detta, beslutat, att nödhjälpslönerna skola understiga de högsta
grovarbetarlönerna på arbetsmarknaden med 25 %, och beträffande den
nyss antydda lägsta lönen, att nödhjälpslönen skall understiga densamma
med 15 %. Lönerna från den högsta till den lägsta gruppen fastställas
sedan enligt en fallande skala. Familjetillägget skall vidare avskaffas.
Jag ber få erinra herrarna om, att detta familjetillägg förut utgått med
en krona för hustru och 25 öre för varje barn. Däremot har man såsom
hjälp under vissa förhållanden infört ett slags ortstillägg, som skola verka

*Anslag för
arbetslöshe-
tens bekäm-
pande.
(Forts.)*

Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)

i den riktningen, att om en arbetare t. ex. i Stockholm, således i dyrorten, kommer till en förläggning med jämförelsevis låg arbetslön, så skall skillnaden mellan arbetslönen på platsen och hemortens arbetslön till-sändas den försörjningspliktiges familj. Han erhåller det således icke självt, utan det kommer att lämnas till hans familj.

Jag ber också i anledning av herr von Sydows yttrande om önskvärdheten av att dessa åtgärder, som jag talat om, så snart som möjligt måtte träda i kraft, få meddela, att omedelbart efter påsk de nya bestämmelserna skola tillämpas överallt i Sverige. Dessutom vill jag till-lägga beträffande understödsverksamheten, som herr von Sydow om-nämnde, att det har bestämts, att understöd icke får utgå med mer än högst $\frac{2}{3}$ av den ordinarie arbetslönen på platsen. De närmare bestäm-melserna angående utdelande av understöd och de förändringar, som kunna vara påkallade, komma senare att fastställas. Jag ber emellertid att redan nu, i anslutning till vad herr socialministern antydde, få säga, att överallt i hela riket ha alla understöd nedgått, dels på grund av lev-nadskostnadernas minskning och dels på grund av arbetslöshetskommit-téernas egna beslut. Man har icke kunnat erhålla de bidrag från kom-munerna, som varit behövlige för att uppehålla de höga understöds-beloppen på detta område.

Jag undrar, om icke min ärade vän, herr von Sydow, efter de med-delanden jag lämnat, i alla fall skulle vilja ge arbetslöshetskommission-en det erkännandet, att den åtminstone efter bästa förmåga försökt ordna denna ömtåliga lönefråga. Jag vill villigt erkänna, att det icke gått så hastigt som önskligt varit. Orsaken därtill är, dels att det är en ganska betydande organisation som det här gäller, dels att prisfallet varit abnormt hastigt, och dels att det fordrats ingående undersökningar och överläggningar, innan man kunnat erhålla tillfredsställande beräknings-material.

Jag vill använda tillfället för att med några ord bemöta den talare, som sade sig vara relativt opartisk i denna fråga, nämligen herr Win-berg. Herr Winberg anmärkte på kommissionens åtgärd att företaga en s. k. avstängning under sommarmånaderna. Till en början vill jag erinra om, att kommissionen givetvis icke på något sätt kan förhindra kommunerna att bedriva understödsverksamhet på sommaren, om de så önska. Här är endast fråga om det statsunderstöd, som skulle lämnas kommunerna. Den springande punkten, när kommissionen skulle be-handla den här frågan, var: kan man vänta, att riksdagen kommer att bevilja högre anslag i år till arbetslöshetens bekämpande än det, som Kungl. Maj:t föreslagit? Inom kommissionen uttalades allmänt den uppfattningen, att man icke kunde beräkna att få mer pengar, än som Kungl. Maj:t av riksdagen begärt. Vi ha ju f. ö. icke ens fått det hela, utan det är bara en del som beviljats. Då ställer sig frågan: hur skall verksamheten för året i sin helhet ordnas för att man skall kunna lämna största möjliga hjälp? Jag vill bara fråga herr Winberg: Skulle det vara klokt att förfara på det sättet, att man fortsatte med under-stödsverksamheten under den kommande sommaren, varigenom hela det

kapital, som står till förfogande, bleve uttömt redan på eftersommaren, så att under hela hösten intet som helst understöd kunde utdelas? Vi ha i stället resonerat så: då dessa pengar icke räcka till understöd under hela året, är det då icke mindre svårt för en del personer, som fått understöd under vintermånaderna, att under *sommarmånaderna* reda sig på annat sätt i stället för att lämnas utan hjälp vid den nya vinterns inträde? Det förhåller sig verkligen på det sättet, och jag tror att särskilt de av kammarens ledamöter, som bo på landet och känna förhållandena praktiskt, skola erkänna, att sommaren där icke endast ur klimatisk synpunkt är något, som vi äro glada över, utan den bereder dessutom ofantligt många flera arbetsmöjligheter än andra årstider. Vi gjorde också den erfarenheten förra året, då en avstängning av de ogifta, icke försörjningspliktiga, verkställdes, att dessa arbetslösa i stor utsträckning kunde skaffa sig tillfälligt arbete eller inhysa sig hos anförvanter. Med andra ord, denna avstängning föranledde inga större olägenheter, men däremot mötte svårigheter vid den tidpunkt, då dessa arbetslösa skulle komma tillbaka till städerna. Då var det svårt för dem att få bostäder och kunna existera. Sommaren är för alla den tid, då det är lättast att skaffa sig bostad och lättast att få arbete, med ett ord över huvud lättare att draga sig fram än under andra tider av året. Och jag vill hemställa, huruvida det icke är en klok och riktig princip, man här slagit in på, då man — icke från 1 maj, som herr Winberg antydde — utan från 1 juni, låta dem som icke äro försörjningspliktiga, reda sig själva, på det man med så mycket större effektivitet skall kunna upptaga understödsverksamheten på hösten, då det verkligt stora behovet därav framställer sig.

Till slut ett par ord med anledning av vad herr Winberg sade om kvinnornas avstängning. Det föreföll en och annan som ett dräpslag mot kommissionen, då det antydde att denna skulle ställt sig på en anti-kvinnoståndpunkt eller att den i det här fallet icke skulle vara så välvillig mot kvinnorna som mot männen. Jag ber få erinra om, att under de tider, då arbetslösheten på kvinnoområdet existerade, lämnade kommissionen högst avsevärda bidrag till kvinnorna, exempelvis under 1917 och 1918 års stora textilindustriarbetarekriser. Då var det tusentals kvinnor, som erhöles icke allenast understöd utan även hjälparbete. Men, mina herrar, för närvarande *föreligger ingen arbetslöshet för kvinnorna*. Textilindustrien går för närvarande ganska bra, och på alla arbetsförmedlingsanstalter gör sig behov gällande av ytterligare kvinnlig arbetskraft. Denna sak har konstaterats på vissa håll, där man påstått, att det skulle förefinnas behov av understöd åt kvinnorna. Man har annonserat efter kvinnor, som skulle vilja åtaga sig vissa arbeten, men denna annonsering har lämnat negativt resultat, emedan det icke kunnat uppbringas kvinnor, som velat åtaga sig det arbete, som stått till förfogande. Det kan möjligen inträffa i något undantagsfall, att en kvinna, som är försörjningspliktig, blir i behov av hjälp, men då ha vi en lagstiftning, som gör det möjligt för henne att från kommunens sida erhålla understöd, nämligen vår fattigvårdslagstiftning. En sådan kvinna

Anslag för arbetslöshetens bekämpande.
(Forts.)

Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)

är naturligtvis berättigad till understöd. I det stora hela vill jag säga, att beträffande kvinnorna för närvarande intet behov föreligger av vare sig understöd eller nödhjälpsarbete, och då finnes uppenbart ingen anledning att bibehålla denna understödsverksamhet.

Jag har med detta velat bemöta eller i varje fall belysa ett par inlägg, särskilt herr von Sydows, i frågan, och jag vill nu blott till sist, medan jag ännu har ordet, få uttala min stora glädje över de ord, som herr socialministern i dag yttrade angående önskvärldheten av att få slut på de upprörande och upprivande striderna på arbetsmarknaden, önskvärldheten av vad jag vill kalla en borgfred, sådan som vi hade i början av kristiden, 1914 och 1915. Under det arbete, som i åtta år pågått i arbetslöshetskommissionen, ha dagrar och skuggor växlat rätt mycket. Det har varit oerhörda svårigheter och vissa misstag ha begåtts, men allt har gått jämförelsevis lätt och ledigt, tills dessa arbetskonflikter kommo till och försvårade arbetet. Arbetslöshetskommissionen var ju icke ursprungligen tillsatt för att medla i svåra och invecklade arbetskonflikter. Den har sökt göra sitt bästa och sökt att vara så opartisk som möjligt. Jag skall icke nu ingå närmare på frågan, men jag vill säga, att kunde dessa arbetskonflikter genom herr socialministerns och andra behjärtade personers ingripande i övrigt lämna rum för en smidigare lösning av de strider, som naturligtvis måste uppstå, skulle det vara oändligt mycket lättare att handhava denna stora verksamhet för de arbetslösa. Ty vill man se saken i stort, mina herrar, och jag tycker nästan att den diskussion vi fört vittnar om att man inser kärnan i vad det gäller, nämligen att komma igenom det rådande nödtillståndet, då få inga smärre, ovidkommande hänsyn spela in, utan arbetet bör koncentreras på den stora och viktiga frågan, att så vitt möjligt bereda lindring i den nöd, som arbetslösheten vållar.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Jag begärde ordet för att uttala en bestämd protest mot det sätt, varpå herr von Sydow yttrade sig om den bedrivna lönepolitiken. Då herr von Sydow varnar för att bedriva en lönepolitik, som ökar och främjar arbetslösheten, så är det givet, att vi alla kunna instämma däri. Men då han söker motivera och bevisa, huru denna arbetslöshetspolitik är beskaffad och drar vissa slutsatser därav, som han nu gjorde, så kan man inte vara med honom, i synnerhet då man känner, efter vilka regler arbetslöshetskommissionen arbetar. Nu är det ju så, att om en arbetare kan få arbete i den privata arbetsmarknaden, så är han skyldig taga detta arbete, även om nödhjälpslönen skulle vara högre. Således, om det i ett samhälle finnes en arbetsgivare, som bedriver ett arbete, vid vilket han betalar en arbetare fyra kronor om dagen, så får arbetaren gå dit, även om han i nödhjälpsarbete har fem kronor om dagen. Detta är så uppenbart och så bekant, men herr von Sydow glider med eller utan avsikt alltid förbi denna sak. Jag förvånar mig visst inte över att herr

von Sydow så ofta är inne på detta problem. Det är tvärtom helt naturligt att han som arbetsgivarerepresentant sysselsätter sig därmed. Men det förvånar mig att han så lätt passerar förbi denna bestämmelse, som jag nu här återopat. Ty denna bestämmelse driver och pressar folk ut i arbetet och alldeles icke, som han säger, motsatsen, nämligen att arbetarna hellre skulle taga nödhjälps- än privat arbete. Och dessa arbetare, som utgjorde herr von Sydows exempel — de som besökte förvaltaren — äro ju, även om exemplet är rätt så bedröfligt, i all sin okunnighet (ty det är okunnighet) ett bevis på, att de dock känna så mycket av situationen, att de måste vara arbetslösa för att kunna få nödhjälpsarbete. Och då mena de, att förvaltaren skulle göra dem en tjänst. Men då förvaltaren inte gjorde detta — och jag tror icke heller, att någon annan privat arbetsgivare ville göra dem den tjänsten — så måste de ju taga det arbete, som erbjudes, även om det betalas med lägre lön.

Jag har med detta, herr talman, velat säga, att även om nödhjälpslönen i något fall skulle ha utgått, icke precis med hänsyn enbart till de torra siffrorna, utan även med hänsyn till vad känslan finner skäligt och att nödhjälpslönen vid någon tidpunkt skulle stått över den privata lönen, som ibland med alltför svindlande fart oavbrutet ryckes ned, så är därmed ingen större olycka skedd. Ty så länge det finnes arbete på den privata marknaden, för vilket den arbetslöse kan rekvireras, är han tvungen att taga detta, därest han icke alldeles vill vara utan understöd. Därmed är oriktigheten i herr von Sydows påstående, att de nuvarande lönerna vid nödhjälpsarbete skulle öka arbetslösheten, också fullkomligt uppenbar.

Herr Nilsson, Petrus: Herr talman! Inför dessa häpnadsväckande siffror — 156,000 — som efter vad här upplysts de arbetslösas antal nu uppgår till kan med skäl ifrågasättas, om vi äro inne på rätt väg beträffande arbetslöshetens avhjälpande och nödhjälpsarbetets bedrivande. Ute på landsbygden erhålla arbetarna i allmänhet varken arbetslöshetsunderstöd eller nödhjälpsarbete, varför de, om de ej vilja gå arbetslösa, få taga det arbete, som erbjudes, och till de arbetslöner, som kunna erhållas. Arbetslönerna på landsbygden anpassas därför efter olika principer än för industrien, vars arbetare nu till stor del uppehållas genom arbetslöshetsunderstöd och nödhjälpsarbeten. För jordbruket få således de ekonomiska lagarna göra sig mera gällande, medan det kan ifrågasättas om icke denna arbetslöshetsverksamhet åstadkommer konstlade arbetslöner för industrien och därigenom försvårar återgången till lägre priser för industriens produkter. När nu vederbörande, regeringen och det parti, som innehar makten här i landet, vidtaga åtgärder — eller snarare icke vidtaga några åtgärder alls — för att hålla produktionen uppe, skulle man väl vänta, att de åtminstone såge till, att arbetslönerna finge anpassa sig efter det läge, som av förhållandena möjliggöres.

Nu har här under diskussionen upplysts, att i flertalet av de kom-

*Anslag för
arbetslöshetens
bekämpande.*
(Forts.)

*Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.*
(Forts.)

muner, där undersökning gjorts, nödhjälpsarbetslönerna ligga betydligt över arbetslönerna i den fria marknaden. Det är ju under sådana förhållanden önskvärt, att såväl socialministern som arbetslöshetskommissionen se till, att icke på detta sätt ett konstlat prisläge hålles uppe och produktionen därigenom försvåras, ty under sådana förhållanden är det ju givet, att det ännu kommer att dröja avsevärt länge, innan produktionen kan komma i gång, medan de arbetslösa antal ökas till men både för dem själva och icke minst för landet.

Herr talman! Jag har med hänsyn till frågans nuvarande läge icke något annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Då jag, herr vice talman, haft tillfälle att deltaga i statsutskottets förberedande behandling av detta ärende, och då såväl i den här avgivna reservationen, till vilken ju herr socialministern i allt väsentligt anslutit sig, som också i vissa här gjorda uttalanden man uttalat missnöje med det sätt, varpå statsutskottet behandlat detta ärende, ber jag få säga några ord.

Jag anhåller då först få konstatera, att när statsutskottet första gången upptog denna fråga till behandling så yrkades från socialdemokratiskt håll inom utskottet, att man omedelbart skulle gå till prövning av ärendet i dess helhet och framlägga utskottets mening i förslag om ett omedelbart beslut. Inom utskottet fann man detta icke vara möjligt, och detta av två huvudskäl. Det ena var, att när man på vissa punkter anhöll om närmare uppgifter och utredningar rörande omständigheter, som propositionen icke fullt klarlagt, så visade det sig, att vissa av dessa utredningar först långt senare kunde erhållas. Detta framtvängde ju en behandling av ärendet, som åt regeringen gav medel att bestrida de tillfälliga, aktuella arbetslöshetsuppgifterna, med uppskjutande av det slutliga avgörandet till en senare tidpunkt. Det andra skälet var en rätt naturlig önskan av utskottet att på ett område som detta få åt riksdagen bibehålla möjlighet att uttala sitt slutomdöme och ge sina slutanvisningar så sent som möjligt under riksdagen, då man haft tillfälle att se, huru förhållandena utvecklats sig, och riksdagen sålunda blir i stånd att anpassa sina beslut efter situationen, sådan den vid detta tillfälle ter sig.

Emellertid ansåg jag och åtskilliga andra — jag tror jag i det avseendet kan säga så gott som alla mina politiska meningsfränder — att man vid det tillfället bort förfara så, att man lämnat så stort penningbelopp, att regeringen haft tillfälle att bestrida arbetslöshetsutgifterna under hela riksdagen och att utskottet sålunda skulle vara fullt oförhindrat att upptaga de speciella ärenden, som ingå i denna proposition, vid den tidpunkt och i det sammanhang utskottet funne förhållandena påkalla. För detta yrkande vanns emellertid ingen anslutning från de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet. De accepterade hellre ett förslag om att ett mindre belopp skulle lämnas, sålunda i huvudsak det förslag, som sedermera tog sig uttryck i statsutskottets första hemställan. Jag tror emellertid alltjämt, att det hade kunnat vara lika gott.

om man förfarit på det sätt, som jag och åtskilliga med mig i detta avseende yrkade.

Nu gör man emellertid gällande — det framgår också av vad herr socialministern yttrade — att speciellt frågan om statsbeställningar bort behandlas skyndsammare än som skedde. Hur förhöll det sig då med frågan om statsbeställningar? Inom utskottet frågade man, då denna fråga kom upp, naturligt nog: föreligger något klart utrett, acceptabelt förslag till omedelbart igångsättande av arbeten på grund av dylika beställningar? Det visade sig, att så verkligen var fallet på ett par områden beträffande vilka sådan utredning presterades, att utskottet därom omedelbart kunde bilda sig omdöme. Så var förhållandet beträffande vattenfallsstyrelsens förslag om upptagande av arbetet vid Lilla Edet. Därom kunde utskottet bilda sig ett omedelbart omdöme, och förslag framkom också från utskottet om beslut på den punkten. Så visade sig också vara fallet med stenbeställningarna; men ifråga om dessa ansåg man, på grund av uppgifter, som då lämnades utskottet, att det icke var så brådskande. Eljest hade de kunnat komma med vid den första framställningen. Då man sedan fann det önskvärt, att ett snart beslut i denna punkt komme till stånd, så har den upptagits i nu föreliggande memorial från utskottet. Men på övriga punkter måste man säga sig, när man närmare tog reda på, huru det förhöll sig med dessa beställningar, att frågan låg i det skick, att ett beslut i enlighet med propositionen icke kunnat, såvitt jag förstår, föranleda några beställningar omedelbart utan på sin höjd igångsättandet av vissa förarbeten. När det gäller dessa förarbeten, fann man, att vissa dispositioner likväl kunnat vidtagas, oaktat att icke något definitivt beslut blivit fattat. De hade likväl kunnat av regeringen med därför tillgängliga medel igångsättas. Vid sådant förhållande förefaller det mig, att några berättigade erinringar mot utskottets handläggning av förslagen om statsbeställningar icke skäligen kunna ifrågakomma.

Vad slutligen beträffar den motivering, som förekommer å sid. 2 nederst i utskottets utlåtande, där utskottet förbehåller sig rätt att i sammanhang med det definitiva avgörandet uttala sig om de huvudprinciper, som skola följas, så förhåller det sig så, att regeringen, sedan utskottets första förslag framlagts och av riksdagen bifallits, offentliggjort vissa principdeklarationer, som i viss mån avvika från de ståndpunkter, åt vilka utskottet och riksdagen tidigare givit sin anslutning. Utskottet kunde därför ej undgå att fråga sig, huru dessa deklaraationer, tillämpade i verkligheten, komma att te sig. Därpå kommer ju mycket att hänga. Att då göra definitiva uttalanden innan man sett vad tillämpningen kommer att innebära, föreföll utskottet icke vara lämpligt. Vid sådant förhållande förefaller det också naturligt, att utskottet i berörda avseende ställt sig på den ståndpunkt det gjort.

Jag hoppas nu, att den starka ansvarskänsla gent emot det hela, åt vilken socialministern nyss gav uttryck, i fortsättningen får vara hans ledstjärna vid handhavandet av detta mycket svåra ärende. Då

*Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)*

'Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)

kommer förvisso tillämpningen att bli sådan, att den föranleder ett yttrande av annan beskaffenhet än vad eljest nödvändigtvis måst uttalas. Herr talman! Jag tillåter mig hemställa om godkännande av utskottets förslag.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Herr von Sydow: Herr Nilsson i Malmö yttrade gent emot mitt anförande, att enligt hans uppfattning inga olägenheter skulle uppstå, ifall lönerna vid nödhjälpsarbeten sattes t. ex. till 5 kronor om dagen, medan lönerna på den allmänna arbetsmarknaden endast utgjorde 4 kronor, därför att varje arbetslös, som hänvisas till privat arbete, även om detta betalas lägre, är skyldig att taga arbetet, vid äventyr att eljest gå miste om understöd från nödhjälpsanslaget. Ja, detta är riktigt, det är så föreskrivet, men i sak har det föga betydelse. De platser, som tillsätts på det viset, äro mycket få och bliva icke länge besatta. För att sådana platser, som äro relativt lågt avlönade, skola bliva tillsatta, fordras att den arbetslöse själv med hela sin energi strävar efter att få dem, han skall vara driven av sitt eget ekonomiska intresse att söka erhålla en av dessa platser. Ifall herr Nilsson icke vill tro på min uppgift i detta fall, så ber jag att få hänvisa till, att det samma uttryckligen yttrats och fastslagits såväl av arbetslöshetskommissionen som av Kungl. Maj:t, den nuvarande regeringen, upprepade gånger. Alla som hava någon erfarenhet i dessa ting, torde veta, att så är förhållandet.

Min ärade vän herr von Koch frågade mig, huruvida jag icke vore villig att säga ett ord till erkännande åt arbetslöshetskommissionens verksamhet i det stora hela, och jag vill med anledning därav säga, att jag alltid hyst tacksamhet och en hög grad av erkänsla mot de män, som suttit i kommissionen, och särskilt mot dess ordförande, för det långa, utomordentligt oegennyttiga och plikttrogna arbete, som de utfört. Som jag emellertid sagt, har arbetslöshetskommissionens verksamhet enligt min tanke icke alltid försiggått på det lyckligaste sätt, men detta beror, så vitt jag förstår, därpå att kommissionen egentligen var organiserad för en väntad långt mindre arbetslöshet. Hade antalet arbetslösa icke blivit större än vad man från början antog, cirka 10,000 eller så, skulle organisationen helt säkert hava visat sig fungera på ett utmärkt sätt, men så kom hela den oerhörda utökningen av arbetslösheten, utan att organisationen av arbetslöshetskommissionen ändrades, och detta medförde, att kommissionen icke fick något riktigt grepp på alla sina underordnade lokala myndigheter och arbetsledare, utan arbetet kom att utföras på ett sätt, som lämnat mycket övrigt att önska. Emellertid är jag övertygad om, att de direktiv, som kommissionen lämnat enligt vad herr von Koch nu upplyst, äro givna i önskvärd riktning, och att desamma, ifall de med allvar och obönhörlig konsekvens tillämpas, även komma att leda till gott resultat.

Med anledning av vad herr statsrådet yttrade ber jag få säga, att jag beklagar att herr statsrådet oförskyllt blivit utsatt för obehag i anledning av en avsägelse i arbetslöshetskommissionen, då en man, som jag föreslagit, avsade sig uppdraget. Eftersom frågan kommit på tal, vill jag emellertid säga, att jag icke var skuld därtill. Denne man, som först åtagit sig uppdraget, fick sedermera förhinder och lämnade meddelande därom till mig, men jag hade samma dag avrest till utlandet och kunde därför icke meddela herr statsrådet detta.

*Anslag för
arbetslöshets-
bekämpande.
(Forts.)*

De uppgifter rörande antalet av arbetsnedläggelser berörda arbetare, som statsrådet enligt uppgift i tidningspressen meddelat, äro riktiga per den 1 april. Men jag håller med herr statsrådet om att i fall man från antalet 16,000 tager bort dem, som i dag beräknas gå i arbete, och andra, som jag hoppas snart skola återtaga arbetet, så kommer man icke till något särskilt stort antal strejkande arbetare, i all synnerhet med hänsyn till de förhållanden, som nu äro rådande. Jag ber också att få säga, att jag livligt instämmer uti herr statsrådets förhoppning om, att man skall kunna undvika större arbetsstrider på arbetsmarknaden. Herr statsrådet yttrade, att den nuvarande tiden icke vore lämpad för sådana strider. Jag skulle vilja gå ett steg längre och säga, att ingen tid är lämpad för arbetsstrider — det är bäst att undvika dem — men jag giver herr statsrådet rätt uti att den närvarande tiden är mindre lämpad därför än tider i allmänhet. Jag ber också att få säga, att jag tror, att såväl arbetsgivare och arbetarorganisationerna som också förlikningsmännen, vilka enligt vad herr statsrådet uttalat nedlagt ett förtjänstfullt arbete i denna fråga, och även regeringen äro besjälade av önskan att göra allt vad som står i deras förmåga för att undvika dylika arbetsstrider i dessa tider. Jag hoppas uppriktigt att detta skall lyckas.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr von Sydow svarade på mitt anförande med att säga, att arbetslöshetspolitiken borde läggas så, att de arbetslösa hade intresse av att söka sig från nödhjälpsarbetet till det privata arbetet. I den satsen kan man mycket väl instämma, men därmed har herr von Sydow icke bevisat vad han ständigt söker påstå, nämligen att de nuvarande nödhjälpslönerna skulle öka arbetslösheten. Jag yttrade emellertid och understryker det fortfarande, att om i något fall nödhjälpslönen ginge över lönen i det privata arbetet, så vore därmed ingen olycka skedd, enär den arbetslöse vore tvingad att antaga erbjudet arbete. Jag gjorde detta uttalande just därför, att herr von Sydow så ofta utelämnat detta för bedömandet av arbetslöshetspolitiken mycket viktiga moment. Jag vill också ytterligare betona, att även om en enskild arbetare icke skulle ha något direkt intresse av att gå till en arbetsgivare, som betalar lägre än nödhjälpslönen, så vet nog arbetsgivaren i överensstämmelse med sitt intresse att rekquirera arbetare, då de behövas. Och då arbetarna äro tvungna att taga arbetet i fråga, ifall de icke alldeles vilja gå utan understöd och bröd, så falla påståendena om en lönepolitik som främjar arbetslös-

*Anslag för
arbetslöshe-
tens bekäm-
pande.
(Forts.)*

heten ohjälpligt till marken, ett faktum, som herr von Sydow och den sida han representerar mer än hittills borde observera för att undgå en ensidig och missvisande framställning av den för vårt land så svåra situationen.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu förevarande memorialet hemställt.

Föredros ånyo statsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande för kommunikationsverkens räkning av arbeten för bekämpande av arbetslösheten.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredros ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 20, i anledning av väckt motion om ändring av rubrikerna nr 359 och 360 i tulltaxan;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om utsträckt tillämpning av bestämmelserna i förordningen den 19 augusti 1921 angående tillfällig utvidgning av rätten till tullrestitutions eller befrielse från tullavgift vid återutförelse av vissa fartygs-materialier och skeppsförnödenheter; samt

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående utsträckning i särskilda fall av den i § 13 mom. 5 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor föreskrivna tidsfristen av två år för utförelse eller uppläggning på restitutionsupplag av tullrestitutionsgod.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående möjliggörande av försäljning i vissa fall utav med kvarstad belagd lös egendom, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande bestämmelser om vågar, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 23, i anledning av väckta motioner i fråga om tullsatserna å vissa slag av spannmål, m. m.

*Om spannmålstullarna
m. m.*

Till bevillningsutskottet hade hänvisats nedan oförmälda sex motioner, innehållande förslag i fråga om skyddet för den inhemska spannmålsodlingen, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 52 i första kammaren av herr *Petrus Nilsson* m. fl. och nr 82 i andra kammaren av herr *Olsson* i Kulenbergstorp m. fl., i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1922—31 maj 1923 av vete, råg eller korn skulle, där det i enlighet med efteråt i motionen meddelade bestämmelser för den tid, då införseln skedde, beräknade importpriset för vete med en krona eller mera för 100 kilogram understege det på sätt efteråt i motionen sades bestämda inhemska normalpriset för vete, utgå tull; och skulle tullen motsvara halva skillnaden mellan nämnda normalpris och importpris;

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete, råg eller korn samt vid införsel av malt eller av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skulle erläggas en tullsats, som utöver ett fast grundbelopp av 1 krona 50 öre utgjorde den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen, ökad med 35 procent, dock att tullsatsen icke finge med mer än 75 procent överstiga samtidigt utgående glidtull å omalen spannmål; skolande nu ifrågasvarande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal;

att förenämnda inhemska normalpris för vete skulle för tiden 1 juni 1922—31 maj 1923 uträknas av lantbruksstyrelsen i enlighet med de grunder, som funnes angivna i den vid statsrådsprotokollet till proposition nr 2 den 2 augusti 1919 angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m. fogade bilagan nr 1, med den skillnad att i stället för en avkastning av 19,60 deciton per hektar skulle räknas med en avkastning av 20,40 deciton per hektar; samt

att oförmälda importpris skulle för perioder om en kalendermånad, räknade från och med den 1 juni 1922, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å utländskt vete, fritt banvagn i svensk importhamn;

dels motionen nr 127 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., däri föreslagits, att riksdagen måtte för sin del besluta, att kungl. förordningen den 20 april 1921 nr 151 angående glidande tullsatser å vissa slag av spannmål m. m. och kungl. förordningen nr 152 samma dag angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor skulle erhålla förlängd giltighet omfattande tiden från den 1 juni 1922 till den 31 maj 1923;

dels motionen nr 51 i första kammaren, däri av herr *Sederholm* m. fl. hemställts, att riksdagen måtte besluta, att vid införsel till riket skulle från och med den 1 juni 1922 utgå tull för

Spannmål, omalen
vete, råg och korn för 100 kg. 7 kronor 20 öre.

Om spannmålsstullarna
m. m.
(Forts.)

Spannmål, malen

mjöl och gryn av vete, råg och korn för 100 kg. 11 kronor 25 öre; dels motionen nr 83 i andra kammaren av herrar *Poppius* och *Andersson* i Storegården, däri hemställts, att riksdagen behagade besluta, att från och med den 1 juni 1922 skulle vid införsel till riket utgå tull för

Spannmål, omalen

vetete, råg och korn per 100 kg. 7 kronor 20 öre.

Spannmål, malen

vetete, råg och korn per 100 kg. 11 kronor 25 öre;

dels ock motionen nr 72 i första kammaren, däri av herr *Heyman* föreslagits, att riksdagen måtte besluta

1: o) att hemställa till Kungl. Maj:t att från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämdes, intill utgången av maj månad 1923 utfärda förbud mot införsel av vetemjöl och vetegryn;

2: o) att hemställa till Kungl. Maj:t att för samma tid, som angäves under mom. 1, med kvarnforeningen träffa överenskommelse, dels om den högsta kvantitet utländskt vete, som tid efter annan vid förmalning finge inblandas, dels även rörande försäljningspris å vetemjöl;

3: o) att, i den händelse yrkandena under 1 och 2 skulle bifallas, nedannämnda rubriker i tulltaxan skulle erhålla följande lydelse: 74 a. Råg, vete och korn per 100 kg. 5 kronor. 79 b. Gryn av råg eller korn samt mjöl av råg eller korn per 100 kg. 8 kronor 25 öre.

Utskottet hade i det föreliggande betänkandet under återopande av vad däri anförts hemställt:

a) motionerna I:52 av herr *Petrus Nilsson* m. fl. och II:82 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl., angående glidande tullsats för vissa slag av spannmål m. m., och

motionen II:127 av herr *Lindman* m. fl., angående glidande tullsats för vissa slag av spannmål m. m.;

b) motionen I:51 av herr *Sederholm* m. fl., angående fasta tullsats för vissa slag av spannmål m. m., och

motionen II:83 av herrar *Poppius* och *Andersson* i Storegården, om höjda fasta tullsats för vissa slag av malen och omalen spannmål; samt

c) motionen I:72 av herr *Heyman*, om reglering av tillförseln av utländskt vetemjöl och utländskt vete; icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits:

A) av friherre *Fleming* samt herrar *Wohlin*, *Jönsson* i Boa, *Lithander*, *Johansson* i Kälkebo och *Henrikson*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka riksdagen att, med bifall till motionerna I:52 av herr *Petrus Nilsson* m. fl. och II:82 av herr *Olsson* i Kullenbergstorp m. fl. samt i anledning av motionen II:127 av herr *Lindman* m. fl. besluta,

att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1922—31 maj 1923 av vete, råg eller korn skulle, där det i enlighet med i reservationen meddelade bestämmelser för den tid, då införseln skedde, beräknade importpriset för vete med en krona eller mera för 100 kilogram understege

det på sätt efteråt i reservationen sades bestämda inhemska normalpriset för vete, utgå tull; och skulle tullen motsvara halva skillnaden mellan nämnda normalpris och importpris;

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete, råg eller korn samt vid införsel av malt eller av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skulle erläggas en tullsats, som utöver ett fast grundbelopp av 1 krona 50 öre utgjorde den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen, ökad med 35 procent, dock att tullsatsen icke finge med mer än 75 procent överstiga samtidigt utgående glidttull å omalen spannmål; skolande nu ifrågavarande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal;

att förenämnda inhemska normalpris för vete skulle för tiden 1 juni 1922—31 maj 1923 uträknas av lantbruksstyrelsen i enlighet med de grunder, som funnes angivna i den vid statsrådsprotokollet till proposition nr 2 den 2 augusti 1919 angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m. fogade bilagan nr 1, med den skillnad att i stället för en avkastning av 19,60 deciton per hektar skulle räknas med en avkastning av 20,40 deciton per hektar; samt

att omförmälda importpris skulle för perioder om en kalendermånad, räknade från och med den 1 juni 1922, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å utländskt vete, fritt banvagn i svensk importhamn.

B) av herr *Jönsson* i Fridhill, som anfört:

"Den teoretiska rättvisa, som glidttullsystemet vid dess införande allmänt ansågs innebära, har i den praktiska tillämpningen icke visat sig hållbar. Svårigheten att exakt bedöma skördeavkastningen samt att uppgöra säkert normerande produktionskalkyler, exportländernas variabla valuta och andra faktorer hava medfört alltför stora svårigheter för ernående av fullt tillförlitliga siffror. Jag finner därför, i likhet med utskottet, synnerligen starka skäl tala för ett återinförande av fasta tullsatsers.

Särskilt med tanke på den avsevärda import av vete, som ägde rum under förra årets sommar och som i sin ordning bidragit till de rådande höga priserna å vetemjöl, under det att producenterne av brödspannmål endast till låga priser kunde erhålla en högst begränsad avsättning av sina produkter med därav följande nu ineliggande inhemska lager, finner jag det dock påkallat, att riksdagen modifierar övergången från den nu maximerade tullen; och har jag i sådant hänseende ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte besluta, att under tiden 1 juni 1922—31 maj 1923 tullsatserna för nedannämnda varuslag skola utgöra

för råg, vete och korn 5:— kr. per 100 kg.
 .. gryn och mjöl av råg, vete eller korn 8:25 „ „ 100 „.”;

C) av herr *Heyman*, vilken yrkat bifall till sin motion;

D) av herr *Månsson* i Hagaström, vilken yrkat, att utskottet måtte föreslå, det tullfrihet å spannmål, mjöl och bröd skulle inträda från och med den 1 juni 1922; samt

Om spannmålstullarna
m. m.
 (Forts.)

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

E) av herr *Boman*, som dock ej antytt sin mening.

Beträffande sättet för betänkandets föredragning beslöts, på framställning av herr talmannen, att föredragningen skulle börja med punkten a) särskilt för sig och att därvid överläggning finge äga rum rörande betänkandet i dess helhet samt att därefter punkterna b) och c) skulle behandlas i ett sammanhang.

Punkten a.

Herr *Wohlin*: Den föreliggande frågan tilldrager sig i år mindre intresse än som visats densamma under de föregående riksdagarna. Skälen härtill äro dels att man kan utgå från att utgången är så gott som säker, dels att kammaren i fortsättningen i dag kommer att diskutera ett spörsmål, som torde tilldraga sig särskilt stor uppmärksamhet. Vid sådant förhållande vill jag icke vid detta tillfälle upprulla en större debatt rörande vår brödsädesfråga, men jag tillåter mig dock med hänsyn till ämnets stora betydelse göra några erinringar.

Det förhåller sig som alla veta så, att två skilda meningsriktningar beträffande brödsädespolitiken alltjämt bryta sig emot varandra, nämligen å ena sidan uppfattningen att vi böra i möjligaste mån söka med egen brödsäd tillfredsställa vårt folks behov, och å andra sidan den åsikt, som företrädes av den nuvarande riksdagsmajoriteten, att vi böra låta vår spannmålsodling drivas endast i den omfattning, som är betingad av det ekonomiska läget på världsmarknaden och särskilt priset på den internationella vetemarknaden. Jag tror emellertid för min del, att oavsett vilken ståndpunkt man intager till denna principfråga för framtiden så måste man dock i närvarande läge hysa starka betänkligheter mot att låta vår nyvunna självförsörjningsförmåga äventyras. Vi hava tack vare ett intensivt och framgångsrikt arbete från såväl jordbrukarnas sida som av våra vetenskapsmän på området lyckats komma därhän, att vårt land numera i det stora hela är i stånd att med egen brödsäd tillfredsställa sitt eget behov. Detta innebär beträffande rågproduktionen, att denna i det närmaste täcker den inhemska konsumtionens behov, och beträffande veteproduktionen att densamma uppgår till 70 à 80 procent av konsumtionen, i det att kvarnarna för att åstadkomma ett tillfredsställande mjöl anse sig behöva en inblandning av främmande vete till omkring 30 procent. Nu gäller det, åtminstone så som det internationella vetepriset för närvarande ställer sig, hurvida vi skola låta självförsörjningsprincipen vara vägledande för vår brödsädespolitik eller denna princip skall övergivas till förmån för den andra principen, att vårt lands brödsädesproduktion bör anpassa sig efter det internationella prisläget. Jag tror härvidlag, att vi måste beakta, att situationen i världen alltjämt är sådan, att vi hava starka skäl till att söka i möjligaste mån åtminstone tills vidare, och jag hoppas även i fortsättningen, låta oss vägledas av självförsörjningstanken och undvika ett förfaringssätt, som kommer att föra med sig en väsentlig inskränkning i brödsädesodlingen och en övergång i större omfattning

till extensivare jordbruksdrift, varigenom för övrigt även arbetstillgången inom jordbruket blir avsevärt minskad. Det är begripligt, att då en talesman för Bondeförbundet här i riksdagen uppträder till förmån för en sådan ståndpunkt, så förmodar man från den motsatta sidan, att han därvid företräder mera speciella klassintressen, som förmenas vara förbundna med hans uppfattning. Jag vill emellertid bestämt säga ifrån, att så icke är förhållandet för mitt vidkommande. För övrigt finnas även framstående personer, vilka politiskt intaga en fullständigt neutral ställning och vilka från rent vetenskapliga synpunkter företräda samma uppfattning. Vid Sveriges utsädesförenings extra möte i Stockholm den 15 mars 1922 hölls ett föredrag angående försök och iakttagelser rörande svenska veteimporters kvalitet, och under diskussionen efter detta föredrag uttalade den världsberömda vetenskapsmannen på brödsädesområdet, professor Nilsson-Ehle, bland annat, att han ville skärskåda vetekvalitetsfrågan i samband med det olyckliga och för hela landet förlustbringande läge, i vilket den svenska veteodlingen råkat. "Jag följer därvid", sade han, "en här vid lantbruksveckan uttalad maning från en vårt lands främsta män, att ingen i dessa för hela befolkningen ytterst brydsamma tider bör i ringaste mån undandraga sig att göra vad på honom ankommer för att om möjligt bidra till en förbättring av läget. Öppet och klart må också vetenskapens män tillkännagiva sin ståndpunkt, så att ingen må tveka om var de befinna sig, när det gäller. Det olyckliga består som bekant däri, att den svenska veteskörden icke finner tillbörlig avsättning och användning för sitt egentliga ändamål, under det att en onödig import ägt rum, som kostar landet och således även konsumenterna stora summor, utan att de tillskyndas någon däremot svarande fördel genom billigare pris å den vara de köpa. Det svenska vetet", fortsätter professor Nilsson-Ehle, "är utsatt för en illojal konkurrens, i den mån större mängder utländskt vete och vetemjöl importerats än som behövs för åstadkommande av fullgott bröd. De blandningsmjöl, som i år framställas med användning av 30 procent utländskt hårt vete till blandning med det svenska vetet, fylla nämligen, såsom föredraganden riktigt betonat, alla berättigade anspråk på ett gott mjöl. En större import än som motsvarar denna inblandning är därför ock förlustbringande. Konflikten uppstår framför allt därigenom, att det svenska vetet, utan att besitta ett motsvarande lägre verkligt näringsvärde, på grund av sin mindre vattenupptagande förmåga vid brödbakningen otillbörligen tillbakasettes i användningen för utländskt hårt vete." Efter att hava ytterligare utvecklat dessa synpunkter erinrar han om att det "genom stora och långvariga förenade ansträngningar har lyckats att avsevärt höja det svenska vetets medelavkastning, i det att nu odlade sorter avkasta i genomsnitt 30 procent mer än de gamla. I samband med jordbrukets kraftiga utveckling i rationell riktning och genom intensiv drift har åt vetet kunnat beredas utsträckt plats i växtföljden på mindre värda grödors bekostnad, och tack vare detta framsteg har den svenska veteskörden ökat på ett sätt, som jag vågar påstå är enastående i hela världen." Han

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

slutar med att säga, att "vill man över huvud, att vår veteodling skall bibehållas och vidare utvecklas, så får man se denna sak i vitögat, om jag så får säga, och träffa anstalter för att importen begränsas till sitt behöfliga omfång, så att den onödiga och för landet dyrbara och skadliga överflödsimporten — vilken med rätta betecknats som lyximport — i möjligaste mån undviks".

Jag har här återgivit dessa uttalanden för att framhålla, hurusom även för alla politiska åskådningar främmande vetenskapsmän på emrådet ställa sig på den ståndpunkt, som jag här företräder, nämligen att vi böra söka med tjänliga medel bibehålla den svenska brödsädesodlingen så att den någorlunda täcker vårt lands behov.

Vad nu angår sättet att skydda brödsädesodlingen i den omfattning, om vilken jag talat, så göra sig flera meningar gällande.

En tanke, som varit före under de gångna åren och som även kommit till uttryck i en vid denna riksdag väckt motion ävensom i en reservation till bevillningsutskottets förevarande betänkande, går ut på importförbud och importreglering, speciellt beträffande vetemjöl, och man hyser på detta håll uppfattningen, att man bäst genom en sådan åtgärd kan vinna det syfte, som man avser. Härtill vill jag för dagen endast anmärka, att utfärdande av importförbud kan vidtagas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande, och att om Kungl. Maj:t skulle finna att denna väg är för ändamålet tjänlig och lämplig, så kan Kungl. Maj:t på eget initiativ taga ett sådant steg.

Den andra vägen, som kan komma i fråga, är den, om vilken man under de gångna åren så starkt tvistat, nämligen vägen med tullskydd för den svenska brödsädesodlingen. Jag vill emellertid vid detta tillfälle säga att frågan om tullskydd för den svenska brödsädesodlingen och frågan, vilket slags tullskydd och huru höga tullar som böra komma i fråga, numera i följd av en del omständigheter kommit att bliva en andra rangens fråga i stället för som man hittills ansett den förnämsta frågan. Det förhåller sig naturligtvis så, att om den spannmålstull, som statsmakterna bevilja för att skydda den svenska brödsädesodlingen, icke kommer de svenska producenterna till godo i tillnärmelsevis den utsträckning, som med tullen avsetts, producenterna icke hava samma intresse av tullsatsen, som om densamma verkligen kommer dem till godo. Det är för producenterna tämligen likgiltigt, om det finnes en fast tullsats på 7 kronor och 20 öre eller 3 kronor och 70 öre, för den händelse att tullsatsen icke i någotdera fallet kan utnyttjas till mer än en mindre bråkdel av den av statsmakterna beslutade tullen. Jag vill här något beröra denna viktiga sida av ämnet samtidigt med att jag uttalar mig om de olika formerna för tullskyddet.

Gentemot det glidullsystem, som beslutades vid urtima riksdagen år 1919 och som består till den 1 juni innevarande år, har, såsom naturligt är, riktats en rad anmärkningar, som kulminerat allt efter som man nalkats den tidpunkt, då systemet ansetts böra upphöra. Man gör gällande, att detta glidullsystem skulle vara, såsom det står i dagens nummer av regeringsorganet, en "underbar uppfinning", ett "system Nan-

neson", ett system som har uppkommit och "lett sitt ursprung från kristiden eller från samma tid som Bondeförbundet leder sitt ursprung". Man anför vidare, att glidullsystemet på grund av bristerna i produktionskostnadsberäkningen och den s. k. normalformeln ävensom på grund av det ineffektiva skydd, som systemet under sistlidne höst och innevarande vinter berett odlingen, måste anses hava "gjort fiasko". Jag vill då erinra om att i själva verket intet "system Nannesson" existerar här i landet. De produktionskostnadsberäkningar, som ligga till grund för detta glidullsystem, utföras enligt riksdagens eget beslut av kungl. lantbruksstyrelsen, som använt den förenämnda personen enbart som ett redskap vid beräkningarnas utförande. Det bör vidare påpekas, att detta sätt att beräkna det svenska jordbrukets produktionskostnader fått ett auktorativt stöd av riksdagen själv. I jordbruksutskottets utlåtande nr 23 innevarande år i anledning av en motion av herr Johanson i Hallagården m. fl. om inrättande av försöksjordbruk för att utrona jordbrukets verkliga produktionskostnader åberopar jordbruksutskottet 1920 års jordbruksutskotts utlåtande i samma ämne, vari det hette "att den till grund för ovan berörda utredningar liggande undersökningsmetoden, nämligen att ur bokföringsresultatet från ett större antal typiska jordbruk av olika storlek och inom skilda delar av landet utvinna ett statistiskt underlag för bedömning av ifrågavarande spörsmål" — det vill säga jordbrukets produktionskostnader — "vore bättre ägnad att giva i detta hänseende pålitligt och vägledande resultat än kalkyler, grundade å bokföringen vid särskilda för ändamålet drivna försöksjordbruk". Därefter förklarar utskottet att "vid övervägande av den nu föreliggande motionen har utskottet funnit ovan återgivna uttalande av 1920 års jordbruksutskott fortfarande äga giltighet", och slutar med att erinra om att till förenämnda räntabilitetsberäkningar, vilkas resultat efter hand offentliggöres, har riksdagen alltjämt anvisat medel. Under detta jordbruksutskottets utlåtande står bland andra en så framstående och högt uppskattad jordbruksauktoritet som lantbruksakademiens sekreterare professor Hellström, tillika ledamot av denna kammare, och dessutom sådana inom regeringspartiet högt uppburna kännare av vårt jordbruks ekonomi som herr Nilsson i Tånga och herr Johansson i Uppmälby m. fl. Man finner alltså att även på det håll, där man skarpast kritiserat sättet för produktionskostnadsberäkningen, finnes auktorativt stöd för uppfattningen, att dessa kalkyler dock äro vägledande och lämpliga, när det gäller att utreda dessa produktionskostnader.

Ytterligare har mot det gällande gildullsystemet anmärkts, att systemet skulle hava visat sig odugligt, därför att jordbrukarna under den gångna hösten och vintern endast fått en ringa bråkdel av det med glidullens avsedda skyddet. Härtill vill jag anmärka, att, såsom också utvecklas i de av herr Nilsson i Gränebo m. fl. och herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. framburna motionerna, orsaken till denna missräkning för jordbrukarna ingalunda är att söka i glidullsystemet såsom sådant utan i helt andra förhållanden, som icke stå i sammanhang

Om spannmålstillarna
m. m.
(Forts.)

Om spannmålstillarna
m. m.
(Forts.)

med glidullsystemets idé. Alla veta, att regeringen suspenderade ikraftträdandet av det vid föregående riksdag beslutade förändrade glidullprovisoriet under månaderna juni och juli föregående år, vilket hade till påföljd att under samma sommar väsentligt lägre tullsatsen rådde än som enligt riksdagens beslut nästförtgångna april månad bort vara gällande. Härav blev i sin tur följd, att kvarnarna i landet under samma tid ansågo sig lämpligast betjänta med att importera en högst avsevärd kvantitet utländskt vete, utgående från beräkningen, att den högre tullsatsen komme att införas senare på sommaren samt förmodligen även på att vetet på den internationella marknaden under hösten skulle stå i högre pris. Enbart under juli månad importerades sålunda omkring 40,000 ton vete. De lager av utländskt vete, med vilka kvarnringen den 1 oktober förra året låg inne, voro till följd av denna överflödigt stora veteimport väsentligt större än de normala. Man kan icke rimligtvis tillmäta denna omständighet såsom varande en brist hos glidullsystemet, sådant detta var av riksdagen beslutat, utan det var regeringens åtgärd samt kvarnföreningens därav möjliggjorda spekulation, som föranledde den situation, som inträdde på hösten föregående år. Under tiden efter den 1 oktober har ett avtal varit gällande mellan staten och kvarnföreningens medlemmar, enligt vilket de senare förbundit sig att uppköpa svenskt vete från odlare, i mån av tillgång, under tiden 1 oktober 1921—1 juli 1922 i så stor myckenhet att minst 70 procent av gjorda inköp utgöres av svenskt vete. Samtidigt med att denna överenskommelse träffades, maximerades, som känt är, glidullen till ett belopp av 7 kronor och 20 öre. Vi hava sålunda faktiskt icke haft någon glidull efter den 1 oktober förra året utan en fast tull på 7 kronor och 20 öre, och man kan sålunda ej ens göra gällande, att något glidullsystem bestått under den tid detsamma skulle hava "gjort flasko".

Jag har velat i korthet erinra om dessa förhållanden, men jag vill ej ytterligare uppehålla mig vid desamma, då de blivit förut belysta, dels i trustlagstiftningskommitténs betänkande, dels i anföranden under detta års remissdebatt och dels ytterligare i en inom andra kammaren framställd interpellation till herr jordbruksministern, varpå svaret enligt erhållen upplysning torde vara att vänta under morgondagens lopp. Jag vill endast sluta med att säga, att så vitt jag finner hava de herrar, som velat göra gällande att glidullsystemets principer vore teoretiskt och praktiskt felaktiga, misstagit sig såväl beträffande den teoretiska som den praktiska sidan av saken.

Den fråga, som i detta sammanhang faktiskt framträder som den centrala, är orsaken till att det svenska jordbruket trots det relativt höga skydd, som varit gällande för detsamma under tiden efter den 1 oktober, dock fått så litet av detta skydd, som faktiskt varit fallet, under det att större delen av samma skydd tillgodogjorts av den s. k. kvarnringen. Denna kvarnrings historia skall jag ej här upprulla för kammarens ledamöter, utan endast erinra om, att kvarnringen bildades i januari 1914, men att den fick sin egentliga och fasta utformning ge-

nom den av den dåvarande regeringen förordnade anordningen med ett statligt kontrakt mellan kvarnföreningens medlemmar och svenska staten under övergångsåret 1919—1920. Genom denna sistnämnda anordning stärktes i hög grad kvarnföreningens ekonomiska maktställning gentemot såväl producenterna som konsumenterna i landet. Vid granskning av dels prisutvecklingen på svensk brödsäd och svenskt mjöl och dels uppgifter, som finnas tillgängliga om kvarnföreningens utdelningspolitik m. m., måste man ovillkorligen komma till det resultat, att vad man här har framför sig är en stor industriell trust, för vars verksamhet jag på det högsta måste komplimentera dess framstående och skickliga medlemmar, i den mån de därvid tillgodosett sina egna intressen, men vars verksamhet för det svenska jordbruket och de svenska konsumenterna jag måste betrakta som i hög grad olycklig. Prisutvecklingen har gestaltat sig så, att trots den höga spannmålstull av 7 kronor och 20 öre, som rätt sedan den 1 oktober föregående år, det svenska vetets avsättningspris legat avsevärt under priset på utländskt vete, fritt svensk importhamn, och tidvis även under det danska vetepriset, varvid bör ihågkommas att man i Danmark icke har något tullskydd att tala om.

Det anfördes av en ärad talare under årets remissdebatt att kvarnföreningens medlemmar under tiden efter den 1 oktober lyckats taga ut tullskyddet å mjöl i så hög grad, att av mjöltullen, 11 kronor och 25 öre, knappast mera än en krona tillkommit producenterna, under det att kvarnföreningens medlemmar tillgodogjort sig resten. Man måste givetvis, vilken åsikt man än hyser beträffande vår spannmålstulls avpassning samt beträffande frågan om glidtull eller fast tull, ställa sig synnerligen förvånad inför detta faktum. Det kan också erinras om, att denna industriella trust under år 1919 hade i nettovinst 7,100,000 kronor eller 32,3 procent på aktiekapitalet, vilket emellertid under närmast föregående åren ökats genom gratisaktier med 4,325,000 kronor. Under 1920 utgjorde nettovinsten 21,5 procent av aktiekapitalet. Detta sistnämnda kapital hade emellertid under åren 1915—1919 ökats genom gratisemissioner till ett sammanlagt belopp av 5,335,000 kronor. Lägges härtill den summa, som under tiden före 1911 tillförts aktiekapitalet genom gratisaktier, eller 1,600,000 kronor, skulle — under förutsättning att inga andra gratisemissioner förekommit — det kontant inbetalda aktiekapitalet år 1920 hava utgjort 16,386,000 kr. Nettovinsten för detta år skulle följaktligen utgöra 30,6 procent å det kontant inbetalade aktiekapitalet och utdelningen till aktieägarna 22,5 procent av samma kapital. Inalles hava 18 miljoner kronor eller 59,1 procent kontant utdelats till aktieägarna. Återstoden eller 12,500,000 kronor har använts till företagets konsolidering. I dessa tider, när större delen av det svenska näringslivet arbetar icke endast utan vinst men med betydande förlust, är det rätt anmärkningsvärt, att vi här ha framför oss en industriell trust, som lyckats genom skicklig ledning åt sig bevara så stora belopp av detta för det svenska jordbruket avsedda tullskyddet och så stora belopp av den för de svenska konsumenterna avsedda prissänkningen,

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

som här genom dessa ur trustlagstiftningskommitténs betänkande hämtade siffror visats. Med anledning av dessa förhållanden har inom andra kammaren framställts en interpellation, vari begäres jordbruksministrernas uttalande bland annat om dessa förhållanden, och jag har tillåtit mig att inom bevillningsutskottets första avdelning väcka förslag om att riksdagen skulle i en skrivelse till Kungl. Maj:t bland annat anhålla, att Kungl. Maj:t måtte träda i förhandling med den s. k. kvarnföreningen i syfte att uppnå ett för tiden 1 oktober 1922—31 maj 1923 gällande avtal mellan staten och sagda förenings medlemmar, enligt vilket de senare skulle förbinda sig, dels att under avtalstiden vid förmalningen inblanda minst 70 procent svenskt vete, och dels att hålla ett utförsäljningspris å mjöl, som enligt Kungl. Maj:ts beprövande befunnes stå i skäligt förhållande till samma kvarnars uppköpspris å svenskt och importerat vete, ägande Kungl. Maj:t att för uppnående av detta syfte använda sig av de förhandlingsvapen, som Kungl. Maj:t äger i sin hand och finner för ändamålet tjänliga och som icke äro ägnade att åsidosätta några berättigade samhällsintressen. Detta av mig framställda yrkande blev, som väntat var, inom bevillningsutskottets första avdelning avslaget, och de personer, som därvid tillhörde minoriteten, utgjordes av undertecknad, en representant för lantmannahögern inom utskottet och en representant för vänstersocialisterna, under det att industriens representanter och — för övrigt ganska naturligt i det läge, vari hela vårt ekonomiska liv nu kommit — även arbetarrepresentanterna gingo emot denna begäran om åtgärder emot en industriell trust av denna beskaffenhet och med denna maktställning. Jag föreställer mig, att det dock i fortsättningen skall komma en dag, då den nu sittande regeringen skall förstå, att man här har en uppgift, som i högsta grad tillkommer densamma, nämligen att se till att det skydd, som statsmakterna bevilja vår brödsädesodling, verkligen också kommer denna odling till godo, samt vidare att de svenska konsumenterna icke under detta skydd få betala brödpriser, som stå i oskäligt förhållande till de svenska producenternas utförsäljningspriser på deras brödsäd och det internationella priset på spannmål. Den folkliga landsregering vi nu äga torde här få en uppgift sig förelagd, och vi vänta alla, att denna uppgift skall lösas i en tillfredsställande riktning.

Jag har, med vad jag nu anfört, sökt begränsa mig till vissa aktuella förhållanden och jag avstår från att närmare ingå på en redogörelse för läget inom det svenska jordbruket med anledning av de utomordentligt tryckta priser, som för närvarande råda, ej minst på brödsäd, och därav följande konsekvenser beträffande jordbrukets skattekraft och hela den svenska folkhushållningen. Men jag vill tillägga, att jag föreställer mig, att när denna fråga, såsom med all säkerhet kan väntas, återkommer nästa år eller under någon av de följande riksdagarna, alldenstund tullkommittén nu i det närmaste avslutat sina utredningar rörande spannmålstullarna, man då får taga upp ämnet till en mera allsidig och omfattande behandling. Jag vill icke släppa förhoppningen, att det då skall visa sig möjligt att vinna resonans inom riksdagen för den uppfattning,

för vilken jag här givit uttryck, nämligen att den svenska brödsädesodlingens tryggande i erforderlig omfattning icke är ett ensidigt agrarintresse utan i högsta grad ett riksintresse, och att man då skall finna — utan att jag här uttalar mig om de vägar, varigenom detta skall ske — lämpliga metoder att upprätthålla denna brödsädesodling uti den utsträckning, som är behöflig för självförsörjningsförmågans någorlunda bevarande.

För dagen föreligga här åtskilliga reservationer angående dels fortsatt tillämpning av glidtullsystemet under ytterligare ett år framåt, dels införande av fast tull å vete och råg till ett belopp av 5 kronor och dels avslag å utskottets förslag och ett uttalande till förmån för fullständig tullfrihet beträffande brödsäd. Beträffande den sista punkten behöver jag ej vara vidlyftig, då det är uppenbart, att detta förslag icke kan vid denna riksdag komma under omprövning, därför att den gamla tullsatsen 3 kronor och 70 öre automatiskt träder i kraft, om reservationerna avslås, och någon motion ej väckts i denna riktning. För övrigt anser jag denna linje under nuvarande världsförhållanden synnerligen litet ägnad att tillgodose den svenska brödsädesodlingen och icke heller konsumenternas intressen. Beträffande de två övriga linjerna vill jag i fråga om förslaget om fast tull anföra, att givetvis de, som företråda uppfattningen, att vi nu böra införa en fast spannmålstull av 5 kronor, otvivelaktigt kunna åberopa vissa skäl för denna sin ståndpunkt. Men jag vill å andra sidan framhålla att denna siffra är godtyckligt vald och ej stöder sig på några kalkyler rörande det nödvändiga tullskyddet under det kommande produktionsåret. För min del har jag jämt de flesta av reservanterna inom utskottet stannat vid förslaget om en prolongation av glidtullsprovisoriet under ytterligare ett år, utan att jag därvidlag vill göra gällande, att detta system i och för sig är utan alla brister. Om också detta mitt yttrande här uppfattas som en svanesång över glidtullsystemet så vill jag dock säga, att jag icke är alldeles säker på att icke den tankegång, som dåvarande jordbruksministern Alfred Petersson i Påboda införde i fråga om skydd för den svenska brödsädesodlingen, innesluter rättvisa principer, som kunna gillas av jordbrukarne, i vilken trakt av Sverige de än bo. Det är möjligt att den tankegången ändå kan komma att visa sig äga en bärkraft för framtiden, som man i denna stund är böjd att betydligt underskatta. Införandet av en fast spannmålstull på ett högre belopp måste självfallet klyva de svenska jordbrukarna i södra och norra Sverige i olika intressegrupper, liksom det under gamla tider sprängde det gamla lantmannapartiet. Glidtullsystemet däremot har genom sin egen inneboende karaktär av rättvisa en helt annan karaktär och kan förstås även av de jordbrukare, som ej själva producera spannmål till avsalu liksom systemet måste förstås av konsumenterna, i synnerhet som konsumenterna med det förslag, vi här framburit, få tillräkna sig halva skillnaden mellan produktions- och importpriset.

Nu vet jag mycket väl, att utgången är given: det blir en fast tull på 3 kronor och 70 öre för omalen spannmål samt 6 kronor och 50 öre för mjöl. Men jag vill tillägga, att den riksdagsmajoritet, som kommer

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Om spannmålstillarna
m. m.
(Forts.)

att fatta detta beslut, får vara beredd på att jag under det följande året kommer att med den statistiska kunskap, varöver jag förfogar, månad för månad räkna ut, huru stora tullsatserna skulle hava varit under förutsättning av att glidtullsystemet fått bestå ett år till. Det kan då möjligen hända, att jag kan komma till en månad, då det visar sig, att glidtullen skulle hava blivit mindre än 3 kronor och 70 öre och jag skall då icke försumma att av denna omständighet göra vad jag kan för att upplysa landet om verkningarna av det beslut, som riksdagsmajoriteten nu går att fatta.

Härmed ber jag dels att få säga, att tillfälle torde bli att redan vid innevarande riksdag ånyo återkomma till frågan om kvarnringens politik här i landet, och dels att få yrka bifall till den av friherre Fleming m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Heyman: Herr talman! Den föregående ärade talaren yrkade på fortsatta glidtullar och syntes väl därför tro att dessa för framtiden skola bära mera lycka i skötet. För min del kan jag ej se saken lika förhoppningsfullt och jag anser i varje fall, att glidtullarna, sorgliga i åminnelse, verkligen definitivt sjungit den svanesång herr Wohlin trodde, att de snart skulle komma att sjunga.

Glidtullarna instiftades av 1919 års urtima riksdag vid en tidpunkt, då världsmarknadens importpris låg ett par tre tiotal kronor över det inhemska produktionskostnadspriset. Man befarade då, som alldeles riktigt var, att fallet från höjden skulle ske för häftigt och med sådan våldsamt, att det skulle komma att slå allt för djupt igenom den inhemska produktionskostnadsnivån. För att nu på ett mjukt och elastiskt sätt kunna mottaga denna väntade stöt infördes glidtullar. Teoretiskt sett är systemet tvivelsutan alldeles riktigt, men i praktiken har det visat sig, att glidtullar undan för undan föfela sitt mål för vad de avsett att utgöra ett skydd för den inhemska jordbruksnäringen.

Angående orsaken till att glidtullarna alltifrån födseln 1919 intill maj månad i fjol aldrig kommit i funktion, härom behöver jag icke i denna kammare vara mångordig. Det berodde, som alla veta, på att perioderna för importprisberäkningen voro för långa och förlagda så långt tillbaka i tiden, att de åsyftade tullsatserna oavbrutet så att säga "handicapades" av de verkliga alltjämt snabbt sjunkande importpriserna för prompt leverans. Sedan fjolårets riksdag, med för jordbrukarne ljusa förhoppningar, undanröjt detta fel dels genom att förkorta perioderna för importprisberäkningen och dels även genom att förlägga denna period alldeles omedelbart intill den tid för vilken tullen skulle komma till användning, slogo glidtullarne likväl fullkomligt slint för jordbruksnäringen.

De hava visserligen hela tiden utgått, intill den 1 oktober, programmässigt, och därefter regeringsvidrigt fastlåsta vid den tull av kronor 7,20 för spannmål och kronor 11,25 för mjöl, och de hava under denna tid tillfört statskassan mycket stora summor och sålunda tjänat som briljanta finanstillar under den tid, då statskassan mera än eljest varit i behov

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

av pengar. De hava även likaledes utan eget förvällande så till vida gagnat den starkt kartellerade kvarnkoncernen, att denna efter sommarens fullkomligt misslyckade vetespekulationer, vartill glidtullar inbjödo i högre grad än fasta tullar, kunnat övervältra hela sin förlust på jordbruksnäringen, som även därför, utan överdrift sagt, icke erhållit rikets minst gångbara mynt av hela den åsyftade glidullsvälsignelsen.

Som belägg för vad jag nu sagt tillåter jag mig understryka vad herr Wohlin erinrade om, nämligen att det inhemska vetet under hela det hittills passerade hushållsåret med mycket ringa efterfrågan sålts ända ned till 10 à 11 kronor under det pris utländskt vete betingat, med hänsyn tagen till tullsatsen kronor 7,20.

Under sådana förhållanden vågar jag icke, åtminstone icke å jordbrukarnas vägnar, vidare spekulera i glidtullar, detta så mycket mer som glidtullar, i varje fall numera, förlorat sitt berättigande, då, såsom vi alla hoppas och tro, världsmarknaden äntligen stabiliserat sig vid ungefärliga bottenpriser.

Tidpunkten synes därför vara inne att övergiva glidtullar och återgå till fasta tullar. Men då jag det oaktat ej anslutit mig till herr Sederholms m. fl. motion, beror det uteslutande därpå, att jag stannat i övertygelse om, att inga inom rimliga gränser hållna tullar, vare sig glidande eller fasta, i och för sig numera äro tillräckliga för att bereda jordbruket det skydd det oundgängligen kräver eller som riksdagen över huvud taget vill lämna detta. Orsaken härtill ligger i en omständighet, som tillkommit, eller i varje fall blivit i väsentlig grad skärpt, under senare år, och som sammanfaller därmed, att allmänheten, respektive bagarne *à priori*, fordra amerikanskt vetemjöl eller mjöl, vari amerikanskt vete i huvudsakliga delar ingår.

De nordamerikanska vetesorterna innehålla nämligen ofta en mer än dubbelt så hög glutenhalt som de svenska. Glutenhalten är emellertid bestämmande för mjöllets baktionsförmåga liksom för dess vithetsgrad, och detta gör, att bröd framställt av glutenrikare mjölsorter jäser kraftigare, d. v. s. det upptager mera vatten och luft, liksom det blir vitare än bröd framställt av glutenfattigare mjölsorter.

Skillnaden i näringsvärde är emellertid dess bättre mera skenbar än verklig, ty i fråga om torrsubstansen innehåller det amerikanska vetet knappast 2 % mera än det inhemska. Det medför sålunda ekonomisk fördel för bageriudkarna att använda mjöl av utländskt vete eller mjöl, vari utländskt vete till väsentliga delar ingår, framför att använda enbart svenskt mjöl, då brödet härigenom blir mera pompöst och vitare och sålunda mera fångslar allmänhetens öga. I verkligheten erhåller emellertid den brödköpande allmänheten ej mera näring, utan den erhåller som sagt endast mera vatten plus luft.

Smaken för det utländska vetet kan sålunda visserligen förklaras, men från näringsfysiologisk synpunkt är detta ej försvarligt, och den är ur nationalekonomisk synpunkt sett absolut förkastlig. Det hela kan ej betecknas annat än som en ren *lyxkonsumtion*, och jag vådjar verkligen till kammaren, huruvida ej tidsläget är sådant, att vi alla kunna

Om spannmålstillarna
m. m.
(Forts.)

vara ense därom, att denna lyxkonsumtion helst helt bör stävjas eller i varje fall återföras inom rimliga gränser.

Vill nu riksdagen detta, så bör riksdagen emellertid noga ihågkomma, att kvarnringen av denna smak eller smaklöshet, vilket man nu vill, genom konkurrensen med de amerikanska kvarnarna oavbrutet pressas att vid förmalningarna blanda in allt större och större mängder utländskt vete. Kvarnringen hör naturligtvis ej till Guds allra bästa barn — men det är väl ganska få, som i dessa tider kunna räkna sig dit — och kvarnringen har väl knappast heller med hänsyn till självbevarelsedriftens berättigande kunnat handla så väsentligt mycket sämre mot jordbruksnäringen än vad den genom sin prispolitik redan gjort och för framtiden säkerligen även kommer att göra, därest bagare och allmänhet lämnas i fritt val av mjölsorter.

Med detta utgångsläge, eller när smaken och icke längre priset får reglera efterfrågan på en vara, har jag verkligen stannat i den övertygelsen, att inga inom rimliga gränser hållna tullar i och för sig numera äro tillfyllest för att bereda jordbruket det skydd, som det verkligen kräver, eller som riksdagen över huvud verkligen vill lämna detta.

Någon annan utväg att vinna detta syfte än genom att reglera tillförseln av utländskt vetemjöl och utländskt vete syntes mig ej stå till buds och jag gick därför ensam fram med motionen. I denna har jag nu yrkat på importförbud för vetemjöl, vidare har jag yrkat, att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville med kvarnringen träffa överenskommelse dels om högsta kvantitet vete, som på förslag av kungl. lantbruksstyrelsen tid efter annan må inblandas vid förmalningarna, och dels även rörande försäljningspris på vetemjöl. Vid bifall härtill har jag jämväl yrkat, då tullen härigenom torde bliva effektiv, på en fast spannmålstull av 5 kronor, varjämte jag, för att såmedelst giva Kungl. Maj:t ett utmärkt medel i sin hand att genom utsläppandet av tillräckliga mjölimportlicenser snabbt kunna reglera marknaden nedåt, därest denna av någon oförutsedd orsak skulle nå otillbörlig höjd, även föreslagit, att vetemjölstullen alldeles måtte utgå.

Nu har utskottet ansett, att de av mig föreslagna regleringsåtgärdernas handhavande skulle förutsätta en särskild statlig institution, liksom även att spannmålspriserna reglerades genom statliga åtgärder. Med ett ord sagt: utskottet har med några få korta pennndrag på sid. 4 i sitt betänkande skisserat hela det fruktade kommissionsspöket. För min del gör jag emellertid gällande, att detta är en synvilla. De föreslagna åtgärderna regleras bäst och utan kostnad i ett kontrakt mellan å ena sidan Kungl. Maj:ts regering och å andra den inhemska spannmålsmarknaden regerande kvarnringen, varvid inträffar, att spannmålspriserna automatiskt fastläsas i en höjd, som vid varje tidpunkt med 5 öre pr kilogram överstiger världsmarknadens importpris för liknande vara.

Vid avgivandet av mitt förslag frånsåg jag emellertid alldeles icke, att de föreslagna åtgärderna i varje fall skulle komma att betraktas

som ett mindre önskvärt statsingripande. Men, mina herrar, kunna vi någonsin hoppas att någorlunda helskinnade i den armkorlagda näringspolitikens tecken komma ut ur depressionen? För min del tror jag det ej, ty fredskrisens många invecklade problem låta helt enkelt ej lösas sig, om man envist fastläser dem vid åsikter eller principer. Vill man verkligen något i närvarande tid, så är det nog bäst att låta de praktiska åtgärderna bilda principerna, men ej tvärtom. Så göres det nu i enskilda företag, där det ännu finnes något livshopp, och göres det ej, då gå de räddningslöst förlorade. Vad som kan gälla i dag gäller kanske ej i morgon eller i övermorgon. Det gäller nu framför allt ej endast för enskilda utan än mera för staten att i ekonomiskt hänseende gentemot utlandets starka konkurrenskamp driva en av doktriner fullständigt obunden, på sunt förstånd fotad anpassningspolitik.

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

De regleringsåtgärder, som jag här föreslagit, betyda minst av allt ett fördyrande av varan, de betyda fastmera, särskilt med hänsyn till kvarnringens dominerande ställning, ett förbilligande av denna, men vad de framför allt skulle betyda vore, att jordbruksnäringen verkligen skulle komma i åtnjutande av det tullskydd, som riksdagen vill lämna den, och sålunda äntligen erhålla vad avsett är, antingen detta är 5 kronor eller till äventyrs endast 3 kronor 70 öre. De skulle även till sist betyda, att vår spannmål över huvud taget blir konsumerad, liksom att våra penningar, inklusive arbetslöshetsanslagen, skulle stanna kvar i landet.

Ja, herr talman, för en helt kort tid sedan voro vi med om att ännu en gång spärra guldets kvar i riksbankens kassavalv. Vore det då ej ännu mera skäl att genom ett bifall till min motion — jag tillåter mig yrka detta, och jag tycker nästan, att herr Wohlin bör vilja detsamma — spärra ute denna, jag vågar påstå fullständigt vanvettiga veteimport, ty detta skulle till hela landets än mera bästa betyda att även den svenske jordbrukaren möjligen skulle få behålla någon guldflixa kvar i egen ficka.

Herr J e a n s s o n: Herr vice talman, mina herrar! När jag går att yttra mig om föreliggande bevillningsutskottsbetänkande, ber jag först att få vända mig mot de talare, som både nu och under remissdebatten angripit, och häftigt angripit den svenska kvarnindustrien. Jag ber att få och jag hoppas att också kunna bevisa, att de angrepp, som gjorts, och de skarpa beskyllningar, som framstälts mot kvarnringen, icke äro befogade, utan att särskilt de förhållanden, som utvecklat sig under den senaste säsongen, under hösten och nu, rörande försäljningen av den svenska spannmålen, äro förhållanden, som härröra från andra omständigheter än övergrepp från den svenska kvarnindustriens sida. Jag har siffror att stödja mitt påstående med.

Jag skall då först be att få vända mig mot herr Wohlin, som ju särskilt ägnat sig åt attacker på kvarnindustrien och i remissdebatten var ytterst skarp. Jag skall be att få erinra kammaren om vad han då

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

nämnde. Han yttrade: "Att denna situation uppkommit trots det gällande glidtullsystemet, beror icke på själva glidtullsystemet såsom sådant utan på vissa andra förhållanden, däribland det starka priset på den internationella vetemarknaden, fjolårets rekordskörd inom Sverige av brödsäd samt sist men icke minst på den s. k. kvarningens ur såväl producent- som konsumentsynpunkt utomordentligt skadliga maktställning inom vårt land." Och så säger herr Wohlin vidare: "Den föregående regeringen trodde sig i all välmening gagna landet genom att under förra sommaren utsträcka tiden för tillämpningen av det genom förordningen i april fastställda inhemska normalpriset — — —." Ja, det behöver jag ej uppläsa, ty herr Wohlin talade om det nyss, men han sade vidare: "Förlusten på denna felslagna spekulation har kvarningen sedan kunnat med framgång övervältra på vårt lands jordbrukare, gynnad av den fria och betydande importen av vete över huvud taget och av jordbrukarnas penningbehov under sistlidna höst." Slutligen har herr Wohlin sagt: "Man skall nu icke tro, att denna inköspolitik kommit de konsumerande folklagren till godo." Jag skall nu tillåta mig med siffror bevisa, att påståendena om importen, påståendena om den felslagna spekulationen och slutligen påståendet, att de konsumerande folklagren ej haft någon glädje av priset på spannmål, äro fullkomligt oriktiga.

Den första punkten rörde importen. Med importsiffrorna förhåller det sig ju mycket riktigt så, att importen under juli månad var ofantligt stor. Men jag skall be att få visa, att importen ingalunda var onormal, om man ser den tillsammans med importen under andra månader. Importen under hela år 1921 var 155,000 ton och under år 1920 201,000 ton. Sålunda var importen under år 1920 50,000 ton större. Om vi utgå ifrån att skörden under 1921 var cirka 50,000 ton större än normal skörd, så torde importen, kan man säga, ha motsvarat behovet. Nu invändes ju däremot, att vi få räkna med skördeår, icke med kalenderår i detta fall, men ändå tror jag man kan säga så. Söker man nu finna förklaringen på hur den stora importen under juli månad kom till, så ligger ju denna först och främst i behovet. Det är ju så, att under sommarmånaderna har landet ingen inhemska säd. Då är den inhemska säden slut. Då måste det importeras för att man skall kunna livnära landets befolkning. För att kunna rätt bedöma, om importen varit större än behovet, bör man taga reda på, hur mycket det importerats under sommarmånaderna och hur mycket mjöl, som under samma tid utgått från de ledande kvarnarna. Siffrorna i dessa avseenden skall jag be att få här framlägga. Under juni—augusti månader importerades 1921 sammanlagt 67,000 ton vete och under 1920 79,000 ton. Alltså var importen sommaren 1921 12,000 ton mindre än 1920. Åtgången på mjöl från föreningen tillhörande kvarnar var under maj—augusti 671,000 säckar, och den samtida importen av vete 82,000 ton, motsvarande efter 75 % 615,000 säckar mjöl, som ju allt gått direkt till konsumtion. Detta visar, att åtgången på mjöl varit större under dessa månader än importen av spannmål. Sålunda har icke någon överflödig import då ägt rum.

Jag vill i detta sammanhang erinra herr Wohlin och kammaren om

hur det var året förut, då kvarnringen hade avtal med regeringen, med svenska staten. Då voro vi ålagda att den 1 september ha på lager ett kvantum av 40,000 ton vete och råg, och jag erinrar mig mycket väl hur, då detta lager skulle inköpas på sommaren 1920 och vetemarknaden gick oerhört i höjden, den man, som stod i spetsen för inköpet, liksom vi andra hade stora bekymmer för att under det prisläget behöva köpa in utländskt vete, ty därpå måste ju bli förlust. Men det *måste* köpas. Man kunde ej riskera, att vårt land skulle, om skörden bleve förstörd genom regn, stå utan brödsäd. Vi, som äro gamla i gården, veta mer än väl, vilka oangenäma överraskningar kunna komma. Jag erinrar mig åren 1912 och 1913, och jordbrukarne i kammaren komma nog också ihåg de åren, huru de glänsande skördeutsikterna då blevo alldeles förstörda genom ett ett par månader långt regn. Hur skulle svenska kvarnindustrin varit försvarad med att stå utan säd och mjöl till konsumtionen, som litat på den, om en sådan eventualitet åter inträffat? Och därom vet man ej förr än skörden bärgats. Att fördelningen av sommarens veteimporten blev så, att endast 13,000 ton föllo på vardera av månaderna juni och augusti, men 40,000 ton på juli, detta är gliditullarnas skuld. Ty det är ju alldeles självklart, att när tullen under juli månad var 3:86, medan den under juni var 6:02, och under augusti var 7:18, så förtullades under juli månad allt, som skulle användas under juli och augusti. Man måste ju för att skydda sig själv handla praktiskt och ekonomiskt även med hänsyn till att samma fördel stod importen av mjöl till buds. Jag har ej varit någon beundrare av gliditullar. Jag har fruktat, att något sådant som det timade skulle inträffa och jag röstade ej för gliditullarna i fjol.

Ja, jag har härmed visat, att talet om den alltför stora importen på sommaren är oriktigt. Jag tror också, att mina siffror skola visa, att den oerhörda förlust, som enligt den siste talarens utsago blivit gjord på importen, ej var så stor, då motsvarande försäljning av mjöl ägt rum. Jag ber även få tillägga, att en av orsakerna till, att det kom in så mycket spannmål på sommaren, var den, att våra argentinallaster, som voro köpta för att komma in i maj och juni, genom sex veckors strejk i Argentina blevo försenade. Jag kan nämna från min egen erfarenhet, att en last med vete från La Plata, som jag väntade till midsommar, icke kom in förrän den 15 augusti. Personligen hade jag sålunda ej någon glädje av den billiga tullen under juli månad, vilket jag kan säga till tröst för herr Wohlin och övriga, som intressera sig för vår ekonomi.

Så komma vi till importen under september månad. Ja, även den var stor, 22,000 ton. Det är självklart, att september månads import skulle bli stor. Det var därför, att vi måste möta hösten med utländsk spannmål, då vi ännu icke visste, hur den svenska skulle bli. Som jag nyss nämnde: om den svenska säden icke stode oss till buds kunde vi ju icke stå utan mjöl. Och det är alldeles självklart, att även här inverkade gliditullen på förtullningen sålunda, att man den sista september förtullade allt vad man hade på nederlag, enär man hade att emotse förhöjd tull i oktober. — Jag ber här få fästa deras uppmärksamhet, som

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

ej känna till dessa förhållanden, på att dessa importsiffror vi få för de olika månaderna avse icke spannmål eller varor, som under respektive månad inkommit till landet, utan de angiva, hur mycket som under den ifrågasvarande tiden förtullats. Sålunda kan det vid en förtullning under juli månad gälla lager, som kommit in under maj, och likaså kan förtullningen under september månad avse lager, som inkommit under augusti eller kanske legat på varumagasinen i många månader. Det förklarar ju delvis, att man kunnat koncentrera förtullningen under en gynnsam tulltaxetid.

Medan jag är inne på importen, så kan det intressera att taga del av hur litet det importerades under mars, april och maj 1921, nämligen under mars 9,000 ton mot 15,000 året förut, under april 11,000 ton mot 22,000 året förut samt under maj 15,000 ton mot 25,000 under 1920. Man kan förvåna sig däröver, då det ju här gällde ikraftträdandet av en tull. Vad visar detta? Jo det visar, att vi ej trodde på prisläget. Och varför? Jo, därför, att den nya amerikanska skörden sålde så mycket billigare på sommarleveranser, så att man ansåg, att det ej var någon affär att spekulera i någon tullförhöjning.

Jag har sålunda visat här, för den som vill tro det, att den import, som man har talat om, ej varit mer än skälig, och att sålunda klandret på den punkten är obefogat.

Jag går därifrån till att yttra några ord om den svenska skördens avsättning. Man har sagt, att den svenska skörden icke hade någon avsättning på grund av vår stora import. Jag har ju visat, att importen ej kunde vara orsak därtill, men jag vill nu också påvisa, att den svenska skörden vann en mycket stor avsättning, när den kom i marknaden. Ty den togs emot i sådan utsträckning av kvarnarna, tillhörande föreningen, att under den tid jag har varit med, och det är ungefär hälften av min firmas tid — den är 75 år gammal: sålunda under 35 år — har det aldrig någonsin kommit in så mycket svensk spannmål till den 1 oktober som under hösten 1921. Och denna erfarenhet ha vi samtliga tillhörande föreningen. Siffrorna skola tala här. När avtal skedde med regeringen i slutet av september, så infordrades en uppgift från kvarnarna till vår central. Jag vet ej, om den gick vidare till regeringen, men den infordrades, och den visade, hur mycket som fanns på lager, och hur mycket som inköpts av svenskt vete. Den visade, att inneliggande lager den första oktober 1921 + inköpt men ej inkommet svenskt vete var 49,875,478 kg. Hur mycket utgör då detta av den svenska veteskörden som försäljes till föreningskvarnarna? Sannolikt minst 1/3 därav, ty till den 25 mars ha inköpts 122,700 ton, och vi beräkna att högst 25,000 ton återstå till försäljning under denna säsong, ty i många trakter av landet är vetet praktiskt taget slut. Även här i Stockholmstrakten säga kvarnarna, att det är mycket svårt att få fram något. I Skåne finnes ännu en del vete, lagrat hos spannmålshandlare och även hos odlarne.

Sålunda hade vi en tredjedel av den svenska veteskörden, som sammanlagt kommer till de stora kvarnarna, uppköpt redan den 1 oktober. Kan man då säga, att de svenska kvarnarna hade stoppat sina magasin fulla

med utländsk säd, så att de icke kunde köpa den svenska spannmålen? Det är ansvarslöst att föra sådant tal på tungan utan att hava gjort en undersökning om det verkliga förhållandet!

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Jag skall också be att få vända mig emot beskyllningen att kvarnarna underbetala spannmålen. Den som känner till förhållandet det minsta vet att spannmålen före den 1 oktober var mycket dyr för kvarnarna. Jag vet icke, vad den kostat mina kolleger, men jag vet, vad den kostat mig själv, och jag har fått en statistik däröver, som visar, att inköpspriset på de lager som funnos vid min kvarn den 1 oktober var i medeltal 29 kronor 27 öre för vete och 29 kronor 35 öre för råg, samt att genomsnittspriset på den spannmål, som kommit in från skördeårets början till och med gårdagen utgjorde 26 kronor 10 öre för vete och 25 kronor 53 öre för råg. Affärsmän bruka icke tala om på det sättet, vad en vara kostar dem, men då det här göres sådana beskyllningar, som gå på heder och ära, så vill jag lägga korten på bordet, och det hava vi från kvarnarnas sida ingenting emot att göra. För att komplettera de uppgifter, som jag nyss lämnade, skall jag även meddela, hur mycket inhemsk spannmål som kom in vid min kvarn under månaderna augusti och september dels förra året och dels 1920. Det var sammanlagt 9,229,696 kilogram vete och råg, som kom in till oss i Kalmar från och med den 1 augusti till den 1 oktober. För 1920 var motsvarande siffra endast 1,996,491 kilogram, alltså 9,200 ton 1921 mot 1,996 ton 1920! Dessa siffror visa bäst vilket oerhört kvantum spannmål som kvarnarna fingo taga emot under dessa månader, augusti och september. Jag utgår ifrån att ungefär lika mycket, som inkom till min kvarn, kom också in till andra kvarnar. En jämförelse beträffande inköpen av svenskt vete och råg under augusti—december utvisar, att 1921 inköptes då 14,358 ton mot 12,046 ton under samma tid 1920. Detta visar, att vi fingo in betydligt mycket mera vete och råg under tiden augusti—december 1921 än under samma tid 1920. Jag vill inom parentes även nämna, att under ett kvarts sekel ingen jordbrukare behövt vända tillbaka från oss med malbar spannmål, vete eller råg, utan utbudet sådan spannmål alltid köpts. Det kunna icke alla kvarnar säga, därför att produktionen i vissa trakter går utöver vad kvarnarna hava resurser att kunna taga emot, men i min trakt kan det icke sägas, att jordbrukarne icke funnit avsättning för sin säd.

Påståendet, att de svenska kvarnarna icke tagit emot våra jordbrukares säd, faller alltså på sin egen orimlighet, det har jag här bevisat, och jag tror icke, att riktigheten av denna min bevisning skall kunna bestridas.

Beträffande inköpen av den svenska säden, så har man vidare sagt, att kvarnarnas *förening* nedpressat priserna! Detta skulle förutsätta, att vi hade en gemensam inköpsförening. Jag kan icke förstå, hur professor Wohlin, som ju är vetenskapsman och en man, som har gjort ingående studier rörande kvarnindustriens förhållanden — både innan han blev politiker och därefter har han haft intresse för dessa saker, det är mig bekant — jag kan icke förstå, säger jag, hur han kan be-

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

skylla kvarnföreningen för att hava pressat ned priset på den svenska säden, då han väl vet och bör veta, att vi icke hava någon inköpsförening, utan att kvarnföreningen eller kvarntrusten, som han älskar att kalla den, långt ifrån att vara någon trust, endast är en organisation, som avser att reglera försäljningspriset på den färdiga varan. Vi konkurrera om spannmålen. Jag köper spannmål i Skåne, i Östergötland och här uppe i dessa trakter, och mina konkurrenter köpa i min ort. Det är därför helt naturligt, att vi hava intresse av att icke en annan skall kunna köpa billigare än vi själva. Bättre vänner äro vi icke. Vi hava också intresse av, att icke alla småkvarnarna — det finns ju 60 handelskvarnar utom våra, ett tjugotal, som äro med i föreningen, och 60 stycken kvarnar är ju ett rätt så betydande antal, och därtill komma ju de tusen småkvarnarna, som konkurrera vid inköp av spannmål — det är ett rent merkantilt intresse, att icke dessa skola få för billigt, ty då skulle de trycka ned oss och vi skulle icke kunna konkurrera med deras mjöl. Vi hava således intresse av att hålla priserna på den inhemska säden uppe och icke av att trycka ned dem. Jag ser, att herr Wohlin ler, men det beror väl på hans okunnighet om de praktiska förhållandena. Det är ju alldeles naturligt, att kvarnarna se saken ifrån sin egen ekonomiska synpunkt, och den är sådan, som jag nu har skildrat den.

Nu påstod herr Wohlin i sitt remissdebattsanförande, att man icke skall tro, att kvarnarnas "inköspolitik" kommer de konsumerande folklagren till godo. Jag anser, att denna beskyllning ifrån herr Wohlins sida jämte den första beskyllningen, att vår förening är rent av landskadlig, är så graverande och smärtsam, att jag icke kan förstå, hur herr Wohlin kan slunga ut sådana djärva påståenden utan att framdraga några skäl för dem. Herr Wohlin är ju dock vetenskapsman, och vi äro vana vid grundlighet från våra svenska vetenskapsmän. Vi äro vana vid att de undersöka förhållandena och icke fälla något utslag, innan de hava grund för vad de påstå. Jag misstänker, att det icke var vetenskapsmannen Wohlin och professorn Wohlin, som gjorde dessa uttalanden under remissdebatten, utan att det var politikern Wohlin. När vetenskapsmännen komma in i politiken, så bliva de icke längre vetenskapsmän. Det var bondeförbundaren Wohlin, som här talade, och man måtte, då man kan fälla sådana omdömen utan att giva bevis för dem och utan att hava fog för dem, hylla den regeln i politiken, att ändamålet helgar medlen.

Påståendet att konsumtionen icke skulle fått någon glädje av prisfallet, är absolut oriktigt. Jag skall be att med siffror få bevisa detta. Priset på vår standardkvalitet, bagerivetemjöl, var den 2 augusti 57 kronor, svenskt vete betalades då med 33 kronor; 19 augusti voro prisen 55 och 31: 50, 29 september 46 och 25. Den 16 februari var vetepriset 22 kronor och 50 öre och då stod bagerivetemjölet i ett pris av 39 kronor 50 öre. Från den 2 augusti till den 16 februari var prisfallet på vete 10 kronor 50 öre, men på vetemjöl 17 kronor och 50 öre. Priset på råg var den 2 augusti 30 kronor, rågsikten gällde då 53 kronor. Den 16 februari gällde rågen 20 kronor, men rågsikten stod

då i ett pris av 32 kronor 50 öre. Det hade alltså inträffat ett prisfall på råg av 10 kronor, åtföljt av ett prisfall på rågsikt av 20 kronor 50 öre — sålunda ett dubbelt så stort prisfall på rågsikt, på den förädlade varan, som på råvaran råg. Jag frågar då, hur man kan utslunga en sådan beskyllning som den, att mjölpriset icke följt spannmålsprisets fall, och att sålunda konsumtionen icke kommit att få något gott av prisfallet på den svenska säden! Jag vill ytterligare bevisa oriktigheten av ett sådant påstående genom att påvisa, att vi redan i november förde ett svenskt vetemjöl i marknaden, vilket såldes till 32 kronor och vars pris sedan sänktes till 31 kronor. Detta svenska vetemjöl motsvarade i kvalitet ungefär det vetemjöl, som kvarnarna malde under kris-tiden, och det var ett gott mjöl, naturligtvis icke så gott som kärnmjölen, men dock ett fullt användbart och gott mjöl. Konsumtionen hade tillgång till detta mjöl, och priset därpå stod då i full paritet med vad som betalades för jordbrukarnas spannmål. Man kan väl då icke säga, att icke den svenska konsumtionen hade nytta av prisfallet på det svenska vetet!

*Om spannmålsställarna
m. m.
(Forts.)*

Då jag nu bevisat oriktigheten av de tre punkter, som herr Wohlin framkastade under remissdebatten och även i dag understrukit, så skall jag med anledning av hans yttrande i dag om den skadliga kvarnföreningen och hans omnämnande av den undersökning, som gjorts av mellanhandssakkunniga, be att få fortsätta med en erinran om att kvarnföreningen tillkom, så som herr Wohlin också nämnde, strax före krigets början 1914. Den har stått under regeringens kontroll från november månad 1914 och allt intill den 1 september 1920. De vinster, som herr Wohlin talade om och som skulle hava uppkommit under år 1919, framkommo alltså under en tid, då vi stodo under statens kontroll. Det fanns, som bekant, de sista åren en av Kungl. Maj:t utsedd kontrollnämnd, och våra kalkyler framlades under hela den tid dess kontroll varade för vederbörande myndigheter. När man visar på en avkastning av 20—30 procent o. s. v. på aktiekapitalet, så, herr Wohlin, visar det ingenting. Det visar endast på aktiekapitalet och utdelningen på detta, men icke hur mycket pengar det finns i affären. Det kan ju t. ex. finnas en reservfond, som är dubbelt så stor som aktiekapitalet. Jag vill icke ingå på några detaljer härvidlag, men man kan ju taga det exemplet, att det i en affär finnes ett aktiekapital å 1,000,000 kronor, och att denna affär delar ut 20 procent på detta, alltså 200,000 kronor. Det kan ju dessutom i affären finnas en reservfond på ytterligare 1,000,000 kronor, men då blir ju utdelningen endast 10 procent på det verkliga, i affärer befintliga kapitalet. Då kanske herr Wohlin säger, att det kan vara gratisaktier. Men, herr Wohlin, det finns också aktier, som äro betalda till överkurs!

Det är nog så, att flera av kvarnarna äro gamla affärsföretag, som gått i arv från far till son i flera led, många av dem äro byggda under billiga och gynnsamma tider, och de, som äro ledare för dessa företag, äro affärstränat folk. Kanske är det därför som dessa affärer icke hava lidit så hårt av det betryck, som andra affärer i dessa tider lida under.

Om spann-
målstullarna
m. m.
(Forts.)

Vi hava inom vår bransch icke heller haft visiter av sådana nya män inom branschen, som så många andra branscher fått lida för; klåpare, som både på jordbrukets område och på andra områden förstört både för sig själva och för andra. Detta kanske också är en förklaring till det jämförelsevis goda ekonomiska läget för kvarnarna, men det är väl intet ont i det!

Mellanhandssakkunnige lära efter vad jag sett i tidningarna sagt, att man icke kan påstå att kvarnarna tillskansat sig några oskäligen vinster, att det icke finns några anmärkningar att göra emot dem i den vägen. Men de hava icke förlorat penningar såsom alla andra industrier, det är alltså felet. Att man skaffat sig avkastning på sin näring, att man skaffat sig lön för sitt arbete, och att man har skött sig så att man förtjänat något, det är ett fel. Nej, man skall förlora, därför att alla andra förlora, det är meningen! Detta är så typiskt för den kungl. svenska avundsjukan. Jag hörde vid något tillfälle ett föredrag på national-ekonomiska föreningen, när Sveriges då levande störste industriidkare relaterade ett samtal, som han haft med en utländsk diplomat, som hade sagt, att "det svenska folket är ett märkvärdigt folk, det synes mig som om de mera sysselsatte sig med att andra icke skola förtjäna något än att förtjäna något själva". Ja, så är förhållandet.

Ja, då kvarnarna här klandrats såsom riksskadliga eller, som herr Wohlin behagade säga i sitt yttrande under remissdebatten, såsom "utomordentligt skadliga" för "vårt land", så vill jag erinra om vad en man med mera auktoritet och ansvarskänsla än herr Wohlin har sagt i riksdagens andra kammare, nämligen jordbruksministern i den Hammar-skjöldska ministären. Han uttalade sitt erkännande till kvarnarna för det tillmötesgående, som de visat gentemot det allmänna och varigenom, sade han, det har varit oss möjligt att här kunna hålla lägre priser på vetemjöl än i grannländerna och även i åtskilliga andra länder.

Då jag nu anser mig hava bemött herr Wohlin, skall jag be att med några ord få bemöta en annan talare, som uppträdde under remissdebatten och som även blivit citerad under denna dags debatt. Det har ju numera blivit vanligt, att icke bara particheferna och de större profeterna uppträda vid remissdebatterna, utan att även andra göra det, och det var ju självklart då, att herr Stendahl på den stora dagen icke behöll sitt ljus under skäppan, utan upplyste oss om att kvarnarna förbrutit sig på det sätt, att de tagit ut det fulla tullskyddet och hade i sina fickor något, som hörde jordbrukarna till. Ja, man kan fråga herr Stendahl, hur han vet det. Av vad jag nu har sagt framgår ju, att den beskyllningen, att vi skulle utnyttjat tullskyddet helt och fullt, icke överensstämmer med sanningen, och vidare likaledes fullt tydligt, att vi icke hava behållit i våra fickor något av jordbrukarnas pengar för den säd, som vi köpt av dem. Herr Stendahl är nog tillräckligt gammal och bildad affärsman för att kunna inse, att det icke blir några pengar över vid sådana prisfall som de, vilka här varit, och med de priser på mjöl, som vi haft, i förhållande till vad vi betalat för säden. Det har varit tvärtom, och jag tror, att man kan gratulera jordbru-

karna till att de hava sålt så tidigt, och att de gjort mycket bättre affär än vi, då en tredjedel av veteskörden redan den 1 oktober och i vissa trakter till och med tidigare var försåld av dem.

När herr Stendahl för sitt anförande under remissdebatten valde till ämne "kvarntrusten och vin- och spritcentralen" så hittade han på ett par populära frågor, som naturligtvis skulle "göra sig", men det är icke nog med att vad man säger skall "göra sig", det skall också vara riktigt, herr Stendahl, men herr Stendahl "högg i sten" den gången både i ena och andra avseendet.

Herr greve och talman! Då jag nu menar mig hava bemött de angrepp, som jag ansett mig böra bemöta för att skydda vår industris heder och ära, som blivit orättvist angripen, skall jag övergå till bevillningsutskottets betänkande i övrigt och yttra mig något om den nu föreliggande frågan. Jag skall, innan jag gör det, be att också få nämna några ord om min åsikt angående de abnorma förhållanden, som rått under hösten — de äro verkliga abnorma. Något sådant som att priset på svensk säd stått under världsmarknadspriset, och att tullen verkat så litet, har jag icke upplevat mer än en enda gång förut, och det var i fråga om råg under våren 1908. Då hade vi det så, att vi kunde exportera råg, något som eljest icke förekommit, så vitt jag kan erinra mig. Orsaken till de abnorma förhållandena under sistlidne höst äro att tillskriva den allmänna depressionen. När priserna oupphörligen gå ned, så vågar ingen köpa. Och när våra kunder icke våga köpa, så få vi icke heller någon avsättning för våra spannmålslager. Det har eljest varit vanligt om höstarna, att man haft en mycket stor avsättning å mjöl för Norrland. Norrlänningarna ha brukat lägga upp lager till vintern. 1921 vågade norrlandsköpmännen icke göra detta och inga andra heller. De föredrogo att köpa under hand — "från hand till mun", som det heter på affärsspråket. Följaktligen fingo våra kvarnar icke avsättning för mjölet och kunde därför icke mala undan det svenska vetet. Jag har aldrig varit med om en så liten omsättning som sistlidne höst. Man har icke kunnat sysselsätta sina arbetare mer än fyra dagar i veckan, medan driften under normala förhållanden brukar gå dag och natt ända till söndagsmorgonen. Men det är en sak, som ingen kan hjälpa.

En annan omständighet, som har bidragit till det stora prisfallet och även till svårigheten att få avsättning för den svenska säden, har varit, att importen gynnats av dollarkursens fall. Dollarn har ju fallit alldeles orimligt, och importörerna av vete såväl som av vetemjöl hava kunnat göra sig större vinst och minska sin risk genom att köpa utländsk vara i stället för inhemsk. Jag kan giva ett exempel härpå ur min egen erfarenhet. I november månad 1920 gällde vete 10 dollars. Dollarn hade då ett värde av 5 kronor 40 öre, vilket gav ett pris av 54 kronor per 100 kilogram vete. Det svenska vetet stod också på den tiden i omkring 50 kronor per 100 kilogram. Den som då i likhet med mig, och som man väl rätt allmänt gjorde, räknade med att dollarn icke kunde hålla sig uppe i en sådan kurs utan måste falla, och därför

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

finansierade sitt köp så, som man kan göra i Amerika, att man köpte att betala efter tre månader till den vid betalningstillfället gällande kurs, gjorde sig en besparing av 9 kronor per 100 kilogram vete, därigenom att dollarn under påföljande februari månad gick ned till 4 kronor 50 öre. Detta dollarkursens fall har fortgått även i år, och vid inköpet av vinterlagret i år förelåg därför samma förhållande. Dollarn föll så, att det amerikanska vete, som jag har i mitt vinterlager, ställer sig för mig genom en dylik dollaroperation i pris lika fördelaktigt som det svenska vetet, som vi ha på lager, däri inbegripet även det sista jag inköpte.

Man har också varit rädd för att priserna skulle fortsätta att gå ned, vilket man haft anledning att tro på grund av de lägre noteringar framåt, som rådde under fjolåret. För närvarande är det icke så, men La Platavete av nya skörden bjöds i januari ut till 18 kronor cif, och man vågade därför icke tro på någon förhöjning utan snarare att priset skulle gå ytterligare ned. De förluster, som både kvarnarna och andra haft, ha gjort även kvarnarna försiktiga. En ytterligare orsak var den oerhört stora svenska skörden, såsom nyss omnämndes, vilken överraskade oss och pressade ned priserna. Den gav mer än vi kunna taga emot. Även glidullarna hava haft sin inverkan. Att man nu icke vill gå upp i fulla importvärdet plus tullen, beror på att man vill söka att ha så litet som möjligt på lager den 1 juni i år, ty då är det ju vänta, att tullen skall bliva endast 3 kronor 70 öre; därmed måste man ju räkna.

Beträffande föreliggande utlåtande, som rör frågan, vilket tullsystem som bör tillämpas, när det nu gällande den 1 juli i år utgår, framgår av vad jag här anfört, att jag ej kan giva min röst åt en fortsättning av glidullssystemet. Det har prövats och befunnits olämpligt. Ej heller anser jag ett återvändande till kristidens importreglering vara för landet gagneligt. Däruti instämmer jag med utskottet. Vid valet av fast tullsats medger jag gärna, att med nuvarande produktionskostnader en högre tull än 3 kronor 70 öre är för producenten behöfelig. Men då kostnaderna äro i starkt fallande, och då priset för utländsk brödsäd med en tull av 3 kronor 70 öre synes komma att hålla sig vid omkring 20 kronor, skulle vi sålunda komma till ett pris omkring 50 % högre än värdet före kriget — detta var ju omkring 15 kronor för vete och 13 kronor för råg — och jag anser, att vi böra bemöda oss om att bringa det allmänna priset ned till denna nivå; förr blir det icke bra i landet. Ha vi emellertid att välja mellan de förslag till fast tullsats, som här föreligga, nämligen 3 kronor 70 öre enligt utskottets förslag och 5 kronor enligt herr Jönssons i Fridhill reservation, är det ju givet, att jag icke har något emot att rösta för 5 kronor. Men jag misstänker, att detta förslag icke har någon utsikt att vinna riksdagens bifall. Jag kan icke underlåta att säga, att jag tror, att 3 kronor 70 öre är en tullsats, som jordbrukarna i längden ha mera nytta av än 5 kronor, därför att denna tullsats om 3 kronor 70 öre kommer, tror jag, att bli mera stabil, och vad vi behöva är just stabilitet. En tullsats på

3 kronor 70 öre har så att säga tjuugoårig hävd och torde väl därför stå sig bättre än en nu förhöjd tullsats. En sådan tullsats komme säkert att bli föremål för angrepp — det är jag alldeles övertygad om — som kanske gäve till resultat, att tullen helt och hållet togs bort eller sänktes och icke åter komme igen, förrän priserna gått ned betydligt. Så länge Ryssland är borta från världsmarknaden, får man ju vara beredd på att här kunna komma överraskningar, om någon av världsskördarna slår fel, och att vi då kunna komma upp i så höga pris, att det blir nödvändigt att upphäva en tull *över* 3 kronor 70 öre.

På grund av vad jag nu här har anfört anhåller jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag, men om propositionerna skulle komma att ställa sig så, att herr Jönssons i Fridhill reservation kommer under omröstning, förbehåller jag mig rätt att eventuellt rösta för denna, ehuru väl jag, som jag nyss yttrade, tror, att även om den för tillfället är bättre — och jag vill ju vara med om vad som är bäst för jordbrukarna — man kan hysa vissa tvivel om huruvida den icke kan komma att visa sig mindre gynnsam än en tullsats på 3 kronor 70 öre. Jag yrkar alltså tills vidare bifall till utskottets hemställan.

Herr B o m a n: Herr greve och talman! Efter de långa och utförliga anföranden, som här hållits, hoppas jag, att kammaren ingalunda misstycer, om jag fattar mig mycket kort. Jag står emellertid antecknad som reservant utan angivet yrkande, och jag anser mig då skyldig att klarlägga min ståndpunkt. Jag kan genast säga, att det är en ren tillfällighet, som gjort, att jag icke står antecknad såsom instämmande i den reservation, som avgivits av herr Jönsson i Fridhill, ty åt det hållet gick min uppfattning, och jag hade inom utskottet vid ärendets behandling talat i den riktningen.

Jag delar den uppfattning utskottsmajoriteten uttalat angående glidullarna. De olägenheter som äro förbundna med dem belystes ju mycket starkt av den senaste talaren. Det är ju därvidlag icke allenast det felet, att vad som borde vara den fasta punkten i detta system, produktionskostnaden, alltid måste bli osäker, utan de leda också lätt till den beklagliga spekulation, av vilken vi sågo så starka yttringar under förra året. Glidullarna voro teoretiskt tilltalande, då utomordentligt höga spannmålspriser rådde på världsmarknaden, och man kunde befara, att dessa skulle bliva ännu högre. Tullen skulle då automatiskt glida nedåt, så att när spannmålen bleve dyrare, skulle tullen bliva lägre. Man tänkte därvid icke så mycket på att vid fallande pris tullen skulle komma att i stället gå uppåt. Nu torde emellertid risken vara större, att tullarna skulle komma att åka uppåt. Olägenheterna äro så stora, att jag icke tvekat att avstyrka motionen om glidullsystemets bibehållande.

Det förslag om importförbud och statlig reglering som framställts av herr Heyman tilltalar mig icke heller. Jag tror icke, efter de sorgliga erfarenheter vi hade under kristiden, att det är möjligt att få stämning i landet för en sådan statlig reglering.

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Återstår sålunda efter min mening ett system med fasta tullar. Och med den uppfattning jag har om den stora nationella betydelsen av landets självförsörjning i största möjliga utsträckning i fråga om brödsäd är jag beredd att lämna spannmålsproduktionen stöd i form av en fast tull. Den nu gällande tullen, såsom glidtullsystemet enligt Kungl. Maj:ts månatligen fattade beslut utgår, innebär nog räknat en fast tull av 7 kronor 20 öre för omalen spannmål. Jag har svårt att förstå, att utskottet kan ha rätt, då det förklarar, att det icke kan tillmötesgå någon av de väckta motionerna om fast tull med det påståendet, att en sådan tull skulle medföra ett fördyrande av en så oundgänglig förnödenhet som brödet. Det är ju icke någon av motionärerna, som ifrågasatt en höjning av tullen. Frågan är ju här: skall tullen sänkas till 3 kronor 70 öre, eller skall sänkningen bli något mindre? Jag förmenar, att med den starkt fallande prisnivå, vi nu ha här i landet, kan det vara önskvärt att icke göra nedgången i ett språng, utan att man för denna gång borde kunna för ett år stanna vid en tullsats av 5 kronor för omalen spannmål och för mjöl i proportion därmed. En sådan tullsats skulle innebära en övergång till den fasta tull, som jag tror sedan bör kunna vara tillräcklig, om prisnivån i landet i fråga om övriga artiklar intager det läge, som man enligt min tanke har att motse inom ett år eller så. Med den produktion av spannmål, som uppkommit inom landet och nu nått en sådan storlek, att vi, så vitt angår råg, praktiskt taget äro självförsörjande under någorlunda goda skördar och ett sådant år som i fjol till och med kunde ha ett exportöverskott, och med den erfarenhet man har om tullarnas inverkan på prisbildningen, då skillnaden i råg- och vetepreis är så obetydlig som den är, så tror jag icke, att en tullsats om 5 kronor per 100 kilogram skulle kunna verka särskilt betungande, och i varje fall anser jag, att det svenska folket bör taga denna börda för att i fortsättningen äga den största möjliga trygghet för den inhemska brödsädesproduktionen. Det kan hända, att en avspärrning ännu en gång kan komma.

Herr greve och talman! Med stöd av vad jag anfört ber jag att nu få yrka bifall till utskottets hemställan i föredragna punkten och kommer, då nästa punkt föredrages, att yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Jönsson i Fridhill.

Herr Björnsson: Herr talman! Det finns ju ingen tullsats, som mera direkt påverkar levnadsomkostnaderna för de minst bemedlade i samhället än tullen på brödspannmål och mjöl. Under sådana förhållanden är det klart, att man måste sätta konsumentsynpunkten i alla främsta rummet, då det gäller att bedöma en tullfråga av detta slag. Det är också klart, att om man vill tillgodose enbart konsumentsynpunkten, skulle man förorda den ståndpunkt, för vilken herr Fabian Månsson har reserverat sig. Han yrkar ju i överensstämmelse med de skäl, som han sedan gammalt brukat anföra, att brödtullarna skola helt försvinna. Men för mig står det klart, att så länge industrien har sitt gamla tullskydd orubbat, bör man icke i oträngt mål, icke utan den mest tvingande nöd-

vändighet till våra jordbrukares förmenta eller verkliga skada på en punkt bryta sönder det tullsystem vi ha. Det förhåller sig visst icke så, att jag anser detta vårt tullsystem heligt i den meningen, att de olika tullsatserna, då de en gång i tiden bestämdes, utmättes i förhållande till varandra med den största tänkbara vishet. Men jag tror, att sedan vårt näringsliv under ett årtionde har anpassat sig efter detta tullsystem, ha de olika tullsatserna i sitt inbördes sammanhang fått en viss helgd, som man icke bör förgripa sig på. Jag kan därför icke göra mig till talesman för de synpunkter, herr Månsson framfört.

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Om det under sådana förhållanden gäller att se efter, vilken tull som kan vara rimlig, och i överensstämmelse med den synpunkt, jag nyss lagt på detta problem, blir min slutsats den, att jordbruket likaväl som industrien bör få sitta i orubbade bo, till dess att man kan finna förnuftiga skäl för en ändring och till dess att man med förnuftiga skäl kan motivera storleken av de ändringar, som böra företagas. Därmed har jag naturligtvis också tagit ståndpunkt till det förslag, som går ut på att åstadkomma fasta tullar av annan höjd än den som automatiskt inträder, om riksdagen ingenting beslutar i anledning av de föreliggande motionerna. Till detta slag av yrkanden hör först herr Jönssons i Fridhill reservation, för vilken herr Boman nyss uttalade sig, i vilken begäres en fast tull på spannmål av 5 kronor och en däremot svarande mjöltull. Det enda skäl jag hörde den föregående ärade talaren förebringa för att man skulle välja siffran 5 var, att man kunde betrakta en sådan tullsats som en relativt smidig övergång från den nuvarande höga till den lägre, som vi rimligen senare borde hava. Jag får säga, att jag kan icke godtaga detta skäl, därför att vår nuvarande tull ju strängt taget kommit till, icke för att vi skulle få en hög tull för jordbrukets skull utan för att vi skulle få en variabel tull. Att tullen sedan har frusit fast vid detta höga värde, tycker jag icke kan vara något skäl för att vi på den grund skola dragas med ett högre tullskydd längre än som från början beräknats.

Herr Heyman har reserverat sig till förmån för sin motion, och jag vill ju säga, att om man verkligen på tullvägen vill tillgodose jordbrukarnas intressen, är det den väg, som förefaller mig minst omöjlig. Han begär till att börja med en tull av 5 kronor, men förklarade i sitt anförande, att det vore honom tämligen likgiltigt, om man toge 5 kronor eller 3 kronor 70 öre, blott man sörjde för att jordbrukarna finge glädje av den tull, för vilken man bestämde sig, och han menade, att man skulle skapa denna förutsättning genom ett importförbud eller rättare sagt genom en importreglering av vetemjöl genom avtal med kvarnringen. Det är på den punkten jag icke kan följa honom. Jag tror, att herr Heyman liksom många andra i hög grad överskattat betydelsen av den vetemjölsimport, som ägt rum. Det är klart, att om man går till exempel på Malmö kaj och ser en båt komma och lossa några mjölsäckar men aldrig har tillfälle att jämföra denna mjölkvantitet med de mängder spannmål, som komma från Amerika och som, utan att allmänheten ser det, sugas upp i magasinen, så kan en relativt obetydlig mjölkquantitet te sig absolut sett rätt stor. Men då siffrorna visa, att vår import av vetemjöl under förra året utgjorde

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

endast 25,000 ton vid en spannmålsimport på 155,000 ton, kan det icke betyda så mycket. Det måste uppenbarligen vara för jordbrukarna tämligen likgiltigt, om den brödsäd, vi få utifrån, kommer i form av mjöl eller i form av omalen spannmål, men för konsumenterna är det långt ifrån likgiltigt, ty det är just denna vetemjölsimport, som reglerar priset på vetemjöl inom landet. Det har visat sig, att den mjöltull, som gällt, vare sig den varit fast eller växlat enligt glidtullssystemets regler, har varit absolut effektiv. Den har, såvitt man kan se, på öret bestämt pris-skillnaden mellan svenskt och amerikanskt mjöl. Under sådana förhållanden kan man naturligtvis icke från konsumentsynpunkt vara med om att släppa möjligheten att få fram en prisreglering, som naturligtvis väsentligen är möjlig tack vare den konsumentkooperation, vi ha här i landet. Herr Heymans recept att ersätta denna mjölimport med en reglering genom avtal med kvarnarna tror jag verkligen icke riktigt på. Jag tycker, att den erfarenhet staten haft av sina avtal med kvarnarna icke giver anledning att tro, att regeringen vid en underhandling om ett dylikt avtal strängt taget är den starkare parten. Vad herr Heyman skulle vilja vinna, vore egentligen, att konsumenterna lade sig i den strid mellan producenter och kvarnägare, som ju här kommit till uttryck i åtskilliga av de föregående anförandena och som i det nuvarande läget tyckes intressera långt mera än konsumentsynpunkterna. Denna strid började ju här i debatten, då herr Wohlin med siffror ville visa, att vårt jordbruk är föremål för en systematisk kapitalistisk utsugning från kvarn-trustens sida — jag kunde icke tolka hans ord på annat sätt. Samma strid har sedan fortsatts, men man rörde sig då med mera allmänna talesätt. Man ville visa, att kvarntrusten icke hörde till Guds bästa barn, och man ansåg naturligtvis då, att man själv hörde till just de bästa barnen. Detta är en strid, som konsumenterna naturligtvis icke ha något direkt intresse av att lägga sig i, men såvitt jag kan förstå, är det rakt ingenting som talar emot, att konsumenterna, om det finns en framkomlig väg att reglera förhållandena på ett förnuftigt sätt, skulle vilja hjälpa till att få de olika intressena rättmätigt tillgodosedda.

Av antalet reservanter att döma synes det emellertid icke, som om någon av dessa reservationer, herr Jönssons i Fridhill eller herr Heymans, skulle hava någon utsikt att gå igenom, utan snarare att striden skall komma att stå mellan reservationen till förmån för ett fortsatt glidtullssystem och utskottsmajoritetens förslag. Och då får jag ju säga, att det kan icke entusiasmera mig till att gräla på glidtullssystemet, när jag hör, hur dess försvarare, herr Wohlin, icke kunnat bli mera varm i sina tonfall, då det gällt att prisa detta system. Jag skall icke trötta kammaren med att upprepa de många anmärkningar, som redan på förhand hava gjorts mot glidtullarna. Jag skall endast i ett par fall med erfarenheter från deras verkningar belysa dessa, och jag skall därvid tillåta mig att använda kalkyler uppgjorda av en motionär i frågan, herr Sederholm. Detta gör jag bland annat för att icke med egna siffror irritera den specielle lektorskritikern här i kammaren, herr Pålsson i Anderslöv. Herr Sederholm anför, att produktionskostnaderna för 100 kilogram spannmål

Om spann-
målstullarna
m. m.
(Forts.)

enligt Nannesons formel beräknas till kronor 43: 33, men därför att medelskörden beräknats för lågt, skulle produktionskostnaderna, om man sätter in den faktiskt erhållna skördesiffran, komma att uppgå till kronor 33: 42 för 100 kilogram. Där skulle alltså föreligga ett fel på 10 kronor. Jag har fortsatt denna kalkyl. Om man räknar med en medelskörd av 30 deciton per hektar, kommer man ned till kronor 28: 44 eller något sådant. Går man ända upp till en medelskörd av 40 deciton per hektar, vilket icke lär vara en ren undantagsskörd i Skåne utan lär ha förekommit i rätt många fall, kommer man ned till ungefär 22 kronor per 100 kilogram. När man således vid beräkningen av den produktionskostnad, som man faktiskt har att utgå från, kan komma till så variabla värden, förstår jag icke, hur man över huvud taget kan säga, att detta system vilar på en rättvis grund. Jag kan rakt inte följa med herr Wohllins resonemang, då han säger, att glidullssystemet icke skulle spränga jordbrukarna i norr och söder från varandra. Ty vad kan en jordbrukare i Norrland eller i mellersta Sverige ha för glädje av, när den faktiska produktionskostnaden för honom är 40 kronor, medan den för en jordbrukare i Skåne är något över 20 kronor, att tullskyddet, som skyddar den ene men icke räcker till för den andre, är utmätt efter en glidande skala i stället för en fast. Jag kan icke förstå, att det är någon som helst skillnad, om man vill se till olika jordbrukarkategoriernas intressen. Och vidare kan jag icke förstå, hur man kan påstå, att ett system är rättvist, om man över huvud taget medger, att jordbrukarna alltid måste själva bära, som det heter, halva förlusten. Jordbrukarna borde ha 40 kronor och världsmarknadspriset är 30 kronor; då, säger man, skola vi ha en tull, som garanterar jordbrukarna 35 kronor, varigenom de endast få bära halva förlusten. Ifråga om detta tullskydd talar man för övrigt icke endast om förlust rätt och slätt, utan man talar om *ren* förlust. Herr Sederholm yttrar nämligen följande: »Sålunda få de lantmän, som nu kunna sälja sin spannmål, vidkännas en ren förlust av c:a 12 kronor pr 100 kilogram.» Jag undrar, om denna »rena» förlust verkligen är så ren för dessa jordbrukare, som ha en annan medelskörd än medelskörden för hela riket. Under utskottsbehandlingen upplyste en jordbrukare från Östergötland, att hans medelskörd under de senaste tio åren varit 30 deciton per hektar. Och i dessa formler räknar man nu med en medelskörd av endast 20 deciton per hektar. Redan detta exempel torde vara tillräckligt för att visa, hur barockt hela systemet är, när man icke tager hänsyn till den växlande skörden. Vidare kan man ju, även om man icke vill taga ståndpunkt i striden mellan jordbrukare och kvarnar, säga, att vad det än beror på, så ha faktiskt jordbrukarna icke kunnat utnyttja något som helst tullskydd under de sista månaderna. Sedan må man förklara detta med det ena eller det andra skälet, det är ju tämligen likgiltigt. Tullskyddet som sådant, även om det är glidullar och icke fasta tullar, säkerställer alltså icke lantbrukarnas intressen.

Herr Wohlin har ju tänkt sig, att riksdagen nu skulle komma att besluta att icke fortsätta med glidullssystemet. Detta system uppfattar han som en svan, som genom hans mun sjunger sin svanesång. Men han

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

har icke kunnat låta bli att i denna svanesång blanda in några locktoner — vi leva ju i vårens tid. Han säger, att det skulle kunna hända, att glidttullssystemet kunde komma att medföra en lägre tull än 3 kronor 70 öre, och då är det rysligt dumt att icke ha detta system.

Då ber jag att få förklara, att jag räknat med den risken.

Men i locket fanns också pock. Han säger: taga ni inte glidttullen, kommer jag att följa förhållandena med all den statistiska kunskap, var-över jag förfogar, och kan jag då någon gång räkna ut, att ni skulle hava haft gagn av glidttullssystemet, skall jag inte försumma att bekantgöra det för Sveriges allmänhet. Jag tvivlar inte på att herr Wohlin har en massa språkrör, genom vilka han kan få ett sådant faktum känt bland våra jordbrukare. Jag hoppas emellertid, att han icke helt har glömt den samvetsgrannhet en vetenskapsman är skyldig sig själv och att han således även kommer att tala om de månader, då motsatsen skulle hava varit fallet. Jag skall dessutom be att få giva herr Wohlin en anvisning. Om han vill förvärva sig våra konsumenters bevakning, kan han då också samtidigt med att han talar om, att konsumenterna skulle ha fått köpa sitt mjöl billigare, ifall vi bibehållit glidttullarna, giva Kungl. Maj:t en erinran om att Kungl. Maj:t kan begagna sin rätt att nedsätta de fasta tullarna.

Herr Wohlin lägger ju i allmänhet stora synpunkter på de frågor han behandlar i sina debattinlägg, och han återopade i dag en svensk auktoritet, professor Ehle, som ju utan allt tvivel är en av världens förnämsta experter i fråga om sädesförädling. Han ville emellertid återropa honom som auktoritet, även då det gäller ekonomisk jordbrukspolitik. Med hjälp av hans auktoritet ville herr Wohlin få kammaren att tro, att vi genom glidttullar bäst skulle kunna nå fram till självförsörjning beträffande brödsäd. Ja, om det nu kunde lyckas, så är det ju säkert, att den fiske kunde uppehållas, ty så snart vi komma till självförsörjning av spannmål, bliva ju tullarna verkningslösa. Och vill man, att tullarna icke skola bliva verkningslösa, får man naturligtvis se till, att veteodlingen ej överskrider det faktiska behovet, d. v. s. det behov som finnes om man räknar med nödvändigheten på grund av vår handelsorganisation att åtminstone tillsvidare inblanda en del amerikanskt vete i vårt svenska vete för att få det fullt förmalningsdugligt.

Men då herr Wohlin återopade en auktoritet på det växtbiologiska området, skall jag tillåta mig att återropa en auktoritet på det jordbrukspolitiska området, nämligen Danmarks jordbruksminister Madsen-Mygdal, som en vecka, innan professor Ehle höll sitt föredrag, höll ett föredrag för jordbrukare i Malmö, i vilket enligt referat i tidningarna bland annat följande förekom: »Vad är förklaringen till danska jordbrukets utveckling att producera så mycket till export? Talaren framhöll, att orsakerna härtill främst vore, att tullskydd på säd och foderämnen icke existerade. En annan orsak är den alltjämt tilltagande starka utstyckningen av jord.» Slutligen framhölls som en tredje orsak Kooperationen, som Danmarks jordbrukare förstått att uppskatta och i praktiken omsätta.

Under sådana förhållanden tror jag icke, att man obetingat behöver

höja sig för det argument, som uppenbarligen skulle vara det starkaste i herr Wohllins anförande till förmån för höjda tullar. Jag tror tvärtom, att man med lugn kan ställa sig på den ståndpunkt, som utskottets majoritet intagit, och jag skall därför be att få yrka bifall till vad utskottsmajoriteten föreslagit.

Om språkmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Herr S e d e r h o l m : Herr talman! Den siste ärade talaren gjorde sig till talesman för konsumenterna, och jag vill åtminstone ett långt stycke framåt följa honom. Jag vill till och med gå litet längre. Jag vill se konsumenternas intressen icke som en fråga, huru de få det billigaste brödet för dagen, utan huru de över huvud taget som konsumenterna kunna ställa det förmånligast för sig med avseende på brödsädstillgången inom landet och även med avseende på deras möjlighet att kunna förvärva detta bröd. Det är ändå icke bara fråga om vad priset är på brödet utan även vilken tillgång på pengar och köpmedel, som konsumenterna hava, och vilken trygghet för tillgången på brödsäd, som man har inom landet. Tager man med dessa faktorer, kommer självförsörjningsproblemet otvunget med. Då måste konsumenten tänka på, att han icke blott för detta år utan även för andra år bör trygga tillgången på brödet, så att vi icke riskera en sådan kris, en sådan olycka, som var så nära för några få år sedan. Är det för övrigt icke så, att varje näring för sitt fortbestånd kräver att kunna drivas under ekonomisk jämvikt, för att icke säga med något ekonomiskt överskott? Vårt jordbruk befinner sig för närvarande icke på den ståndpunkten. Det är en alltjämt fortgående nedgång, ett utarmande av jordbruket, som för närvarande äger rum. Ett sådant utarmande kan icke annat än inverka menligt för alla de arbetare, som äro beroende på detta jordbruk, återverka på deras köpkraft, och med den betydelse jordbruket har i hela vårt samhällsliv kommer det också att återverka på hela samhället och minska samhällets köpkraft. Då får man göra en kalkyl, som visserligen är svår att utföra exakt men som nog i sina huvuddrag icke är omöjlig att komma tillrätta med, nämligen denna: kan icke ett uppehållande av jordbrukets ekonomiska styrka hava den betydelsen även för den stora konsumentgruppen, att det i förhållande till konsumenternas hela konsumtion relativt ringa fördyrande av brödet, som kan komma i fråga, kan vara en klok och ekonomisk åtgärd ur ren konsumentsynpunkt för att uppehålla hela näringen, för att hålla vid makt landets näringsliv och jordbrukets ekonomiska styrka? Jag menar, att, om man nu vill se frågan från ren konsumentsynpunkt, man också måste taga med detta i beräkningen och söka få en samlad syn av allt vad jag här antytt för att verkligen kunna få fram ett saldo av det hela. — Även om vi då räkna med den högsta tullsats som här har varit ifrågasatt och med den kännedom man har om behovet av stöd för jordbruket och med hänsyn tagen även till självförsörjningssynpunkten, menar jag att skyddet av brödsädesodlingen kommer att framstå som en naturlig och riktig åtgärd icke blott ifrån jordbrukarsynpunkt utan i lika hög grad från konsumentsynpunkt.

Här har herr Björnsson sagt, att han ville, att jordbruket som en

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

skyddad näring borde sitta i orubbat bo och att det skulle få, vad det fått sig tillmätt förut. Jag har egentligen icke med min motion velat ifrågasätta något annat. Jag har bara velat få en anpassning av det nuvarande i kronor och ören utgående tullskyddet efter penningvärdets fall. Vi hade 1914 ett skydd av 3 kronor 70 öre. Penningvärdet är för närvarande ungefär hälften av det dåvarande. Med andra ord, ett lika effektivt skydd av jordbruket, ett som i realiteten innebär detsamma, måste nu uttryckas med en siffra, som är dubbelt eller ungefär dubbelt så stor som den dåvarande av 3 kronor 70 öre, d. v. s. det blir omkring 7 kronor 20 öre. Detta är alltså, vad det skulle innebära, att jordbruket får sitta i orubbat bo med avseende på skyddet.

Det är ju rätt naturligt, att den som anser sig föra konsumtionens talan och gör det från den ensidiga synpunkt, som jag här kritiserat, skall reagera mot varje prisstegring. Det är nog alldeles givet, att i viss mån en sådan prisstegring kan verka mindre lyckligt under nuvarande tid, när man ju måste göra vad man kan för att pressa ned alla produktionskostnader. Utskottet har här använt uttrycket prisstegring. Herr Boman har vänt sig mot det uttrycket, och jag ber att helt och hållet få instämma i hans argumentering. Om det är fråga om en tull, som går ut med 7 kronor 20 öre, och det fortfarande skall vara 7 kronor 20 öre — kan det kallas prisstegring, även om tullen skulle vara fullt effektiv? Naturligtvis icke, och ännu mindre, om den nedsättes till exempelvis 5 kronor. Det innebär ett förbilligande, om också icke i den höga grad, som blir följden, om världsmarknadskonkurrensen får fritt och ohejdat verka på den inhemska marknaden. Det innebär fastmera ett visst dämpande av farten i nedgången, och det är väl ändå rätt naturligt, att man bör försöka se till, att denna nedgång, för en näring liksom för en enskild, icke sker så våldsamt, att näringen hotar att ödeläggas, att dess utövare kanske bringas till ruin, att deras rationella utövande av näringen icke längre kan fortgå på grund av de våldsamma förluster, som äro förenade därmed.

Vi se nu vid de förhandlingar, som ske överallt rörande arbetsavtal, och icke minst på de avtal, som redan äro träffade, att dessa till stor del innehålla, att den nedgång i arbetspriser, som industriidkarna finna vara ovillkorligen nödvändig, icke omedelbart tages ut i hela sin vidd. I stället anordnas i regel en successiv övergång, så att de olika yrkesutövarna skola kunna anpassa sitt levnadssätt och sitt liv över huvud taget efter de förändrade förhållandena. Det förefinnes naturligtvis en viss tröghet i det hänseendet och den trögheten måste man taga hänsyn till. Jag menar, att det föreligger samma förhållande med avseende på jordbruket. Även med avseende på jordbruket måste vi söka se till, att nedgången sker så pass varligt, att icke jordbrukets ekonomiska gång äventyras, och just genom att göra detta, tror jag, gagnar man icke bara jordbruket, utan också landet i sin helhet.

Om vi här tala om att man skall bibehålla de gamla lönerna, skulle vi naturligtvis förutsätta, att hänsyn tages till penningvärdets fall. Vi hava ju på de gamla lönerna dyrtidstillägg. Jag menar, att även på det

skydd, som skall bestås jordbruket, får man beräkna dyrtidstillägg, om man skall vänta sig samma effekt därav som förut. Jag anser därför, att 3: 70 nu och 3: 70 för sju år sedan i ifrågavarande hänseende ingalunda äro likvärdiga tullsatser.

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Ett annat förhållande, som jag också skulle vilja något beröra, är det, att på grund av jordbrukets egenart den skörd jordbrukaren för i marknaden är resultatet av kostnader, nedlagda i huvudsak ett å ett och ett halvt år förut, alltså hänförande sig till en tid, när produktionskostnaderna voro betydligt högre än nu. Det är ju rimligt, att man också beaktar dessa förhållanden och tullsatsen även avvåges med hänsyn därtill.

Här har talats om glidttull och om en fast tull. När jag i fjol här i kammaren var med om att både motionera om glidttull och i debatten förorda en sådan, var det icke i känslan av att glidttullen var så utmärkt i och för sig själv. Den har många olägenheter, och jag vill nu icke här gå in på dem som herr Björnsson berört. Jag tror, att han delvis missuppfattat saken, då varje skyddsåtgärd naturligtvis icke kan taga hänsyn till den enskilde yrkesutövarens behov av skydd, utan man får betrakta näringen som en helhet. Jag vill säga, att anledningen till att jag i fjol förordade glidttullen var, att jag ansåg, att världsmarknadspriset var i så hög grad osäkert och variabelt, att man hade mycket svårt att finna en fast tull, som något så när motsvarade det skydd, som jordbruket behövde. Förhållandena i det avseendet äro nu förändrade. Världsmarknadspriset på vete, som är normgivande ifråga om brödsäd, är relativt stabilt, och efter allt att döma har man att vänta, att denna relativa stabilitet skall fortfara. Under sådana förhållanden har man ingen anledning att i stället för den fasta tullen behålla en glidttull, som särskilt med hänsyn till riskerna för spekulation med den menliga inverkan som denna har på spannmålsmarknaden, är i många avseenden olämplig. Herr Jeansson har framhållit, huru detta spekulationsmoment under sommarens lopp har inverkat förryckande på den jämna importen och därigenom också medfört en hel del rubbningar i spannmålshandeln inom landet, som man icke hade behövt utsätta sig för, om man hade haft en fast tull.

Jag finner alltså, att tiden nu är inne för att återgå till en fast tull, och enligt min åsikt bör man vid bestämmandet av dess belopp söka få en ekvivalent till det skydd, som jordbruket ansågs behöva före kriget, d. v. s. tullen borde sättas till det belopp, som föreslås i min motion, eller 7 kronor 20 öre. Den naturliga konsekvensen av mitt resonemang vore alltså, att jag yrkade bifall till min motion, men då jag icke ser någon utsikt att här få igenom den, då den icke ens vunnit understöd av någon reservant i utskottet, vill jag ansluta mig till den mening, som är framförd i en reservation av herr Jönsson i Fridhill, vilken föreslår en fast tull på 5 kronor. Jag anser att denna tullsats ingalunda innebär full kompensation för penningvärdets fall, utan den bör anses som ett minimum av det skydd jordbruket behöver för sin produktion av brödsäd.

Jag ber alltså, herr talman, att få framställa yrkande om bifall till herr Jönssons i Fridhill reservation.

Om spannmålstillarna
m. m.
(Forts.)

Under detta anförande hade herr talmannen uppstått och avlägsnat sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertagits av herr förste vice talmannen.

Friherre Fleming: Herr vice talman, mina herrar! Det skulle kunna vara åtskilligt att anföras med anledning av några föregående yttranden, särskilt dem som hållits till försvar för utskottets ståndpunkt, men klockan är för mycket, och jag skall avstå därifrån.

Jag skall bara be att i största korthet få påpeka ett förhållande i samband med dessa tullfrågor, som jag tror är något förbisett. Jag skall icke gå in på frågan om glidtullar och fasta tullar eller de detaljer, som kunna tala för det ena eller andra. Jag skulle vilja säga, att min strävan är, och jag tycker, att riksdagens strävan borde vara, i vad på den ankommer, att söka hålla våra näringar och i detta fall nu särskilt jordbruksnäringen vid liv och helst vid ett blomstrande liv. Detta gäller såväl industri som jordbruk och våra näringar i allmänhet. Nu är det just den tanken, som man saknar i alla betänkanden från utskottet, och att döma av de utdrag vi sett i utskottsbetänkandena av tull- och traktatkommitténs uttalanden, så tyckes den synpunkten vara ganska främmande även för denna kommitté, ty då det där talas om att en tull skulle kunna vara en industri eller näring till nytta, så är den alltid av ondo och bör icke förekomma. Jag har påpekat detta många gånger förr, och jag kommer att påpeka det varje gång jag får tillfälle därtill.

Nu vill jag säga, att det dock icke är endast denna fråga, som är viktig, om tullsatsen är litet större eller mindre, utan det finnes ett annat mycket viktigt moment, och det är den känsla av olust, nedslagenhet och misstro, som inom hela näringslivet så småningom gror sig in, då de som kämpa för att under dessa bekymmersamma tider hålla uppe näringarna se, att regeringsmakt och riksdag icke på något sätt lägga sig vinn om att hålla uppe vårt näringsliv här i landet. Det fordras synnerligast i sådana här tider förtroende, och man bör undvika att framkalla missmod. Det blir något tröstlöst, då man aldrig finner någon förståelse för alla sina äskanden och då man ser, huru inom andra länder allt göres för att hålla uppe näringar och industri, medan det här göres ingenting. Det är denna negativa ståndpunkt, som är det framför allt bekymmersamma.

När det var fråga om att höja industritullarna förra året, sades det, att det icke gick för sig, ty då jordbrukarna icke hade fått några tullar, kunde icke heller industrien få några sådana. I år är det fråga om jordbrukstillar, men då säger utskottet, att eftersom industrien icke fått några tullar, kan icke jordbruket få några sådana. Detta är ju motiveringar, som i längden bliva något besynnerliga. Det blir en kretsgång, där man slutligen aldrig kan komma någonstädes, utan man låser fast allting.

En annan besynnerlig kretsgång, som jag skulle vilja påpeka, förekommer i motiveringen beträffande glidtullarna, då man säger: glidtullarna hava aldrig kunnat utnyttjas, de hava gjort bankrutt, lantbruket har icke fått någon hjälp av dem, och man har alltså icke haft någon nytta av dem. Samtidigt säger man, att det har varit en oerhört stor

onödig import av vete. Men då hava de väl gjort någon nytta i alla fall, ty denna import har väl fört in pengar till statskassan, och de hava väl icke gjort någon skada, eftersom de icke kunnat utnyttjas, som man på samma gång framhåller. Här är det också en komplett cirkel i bevisföringen. Det förhåller sig så med bevillningsutskottets majoritet, att den bortser från den nytta, som kan ligga i att tullarna skaffa pengar till statskassan. Någon sådan tankegång existerar icke. De inkomsterna behövas icke, ty inkomster finnas det gott om i alla fall — tror man! Men man får väl se, när det kommer till kritan, hur mycket det är.

Jag sade, när jag började, att jag endast i korthet ville framföra dessa synpunkter. Jag vill icke gå in på frågan om fasta tullar eller glid-tullar. Jag har reserverat mig till förmån för glidullssystemet, men jag får bekänna, att jag icke skall bliva ledsen, om kammaren vill fastna för den reservation, som är avgiven av herr Jönsson i Fridhill. Jag tror, att det vore lika bra, men jag yrkar dock bifall till den reservation jag biträtt.

Herr Wigforss: Jag föranledes att begära ordet av den upplysning, som professor Wohlin ansåg sig kunna lämna från utskottets sammanträde, då vi hade till behandling ett förslag av honom rörande regeringsingripande mot kvarnföreningen och bageriidkarna. Då herr Wohlin ansett sig oförhindrad att meddela dessa interiörer från utskottet, skall jag be att få fullständiga hans upplysningar. Herr Wohlin begärde nämligen först, att utskottet, i detta fall första avdelningen, skulle föreslå, att regeringen gjorde en överenskommelse med kvarnringen, att den vid förmalning skulle inblanda 70 % av det svenska vetet. Under diskussionen visade det sig, att man övervägande var av den uppfattningen, som delades även av socialdemokraterna, att ett dylikt ingripande icke kunde bliva effektivt, om det icke förbundnes med något slags importreglering, och jag får bekänna, att så socialdemokrat jag är är jag icke beredd att i en hastig vändning gå tillbaka till dessa kristidens importförbud och importregleringar.

Det var sålunda den ena anledningen till att vi icke ansågo oss kunna direkt acceptera herr Wohlins förslag. Men detta förslag innebar dessutom också en andra punkt, som herr Wohlin visserligen icke uppläste men som jag skall be att efter protokollet få återgiva. Det innebar utom detta ingripande mot kvarnföreningen, att regeringen också med Sveriges bageriidkareförening skulle förhandla i syfte att uppnå ett för samma tid som ovan nämnts gällande avtal mellan staten och bageriidkareföreningen, enligt vilket sagda förenings medlemmar förbunde sig att på sätt Kungl. Maj:t föreskrev standardisera brödtyperna samt att å samma brödtyper hålla utförsäljningspriser, som enligt Kungl. Maj:ts beprövande befunnos stå i skäligt förhållande till förenämnda bageriidkares inköpspriser å mjöl.

Även om man i princip, skulle vara vän av en dylik utveckling till standardisering av brödtyperna och bestämda priser på dem, vilket jag icke förnekar, att jag är, så är det mycket förklarligt, att man, när man

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

första gången hör ett dylikt förslag framställas, icke omedelbart är beredd att vara med om att uppmana regeringen till ett sådant ingripande, i synnerhet som man icke kan se, att detta ingripande verkligen kan leda till något resultat. Jag får bekänna, att jag på den grund föreslog, att vi icke skulle acceptera detta herr Wohlins förslag för ögonblicket utan uppskjuta det för grundligare behandling sedermera. Jag får lov att tillägga, att denna min ståndpunkt tyckes hava varit så väl grundad, att när ärendet förekom i plenum, hade även herr Wohlin funnit, att detta var den riktigaste linjen. När ärendet förelåg till plenarbehandling, yrkades nämligen dels avslag, dels av herr Wohlin själv, att ärendet skulle bordläggas för vidare behandling, vilket yrkande av herr Wohlin också blev utskottets beslut.

Jag tror, att jag med detta har visat, att herr Wohlin visserligen icke har lämnat kammaren oriktiga upplysningar, men att han har lämnat ofullständiga upplysningar, vilket i somliga fall kan vara lika vilseledande. Jag beklagar det, därför att det är uppenbart, att den riktning, som jag representerar, gärna skulle vilja se möjligheter till samgående med herr Wohlin, när det gäller att komma till rätta med de stora industriella sammanslutningarna.

Jag skall be att få sluta med att säga, att jag icke tror, att herr Wohlin i detta fall har räknat så alldeles rätt, när han trott, att detta varit ett lämpligt tillfälle att i viss mån försöka slå politiskt kapital av denna lilla episod, som ligger alldeles vid sidan av det här behandlade ärendet. Jag kan taga det med mycket stort lugn, därför att jag ändå vet, att herr Wohlin i ganska hög grad är handicapad i sin tävlan med det socialdemokratiska partiet om att vinna konsumenternas gunst.

Herr Sten dahl: Herr vice talman, mina herrar! Jag begärde ordet, då den ärade talaren på Kalmarbänken höll sitt något hetsiga anförande. Han visade otvetydigt med siffror, att konsumenterna av brödsäd i detta land till en viss grad kunnat tillgodogöra sig det prisfall på spannmål, som gått över världen, och det tror jag var alldeles onödigt, därför att så vitt jag vet ingen har bestritt det, i varje fall icke jag.

Den ärade talaren utlovade vidare bevis för att det tullskydd, som de svenska statsmakterna hade avsett för de svenska producenterna av spannmål, också hade kommit dessa tillgodo. Jag försökte att så uppmärksamhet, som över huvud taget var möjligt, följa hans bevisföring, men jag vet icke, om det var han, som brast i den utlovade bevisningen, eller om det var jag, som missuppfattade eller icke kunde följa med hans framställning. Nog av, jag kunde absolut icke uppfatta, att den utlovade bevisningen verkligen presterades. Om så icke skedde, är från min sida intet ont att säga därom, ty det är den ärade talaren, som är den angripne. Han har ingen bevisningsskyldighet. Jag har vid ett visst tillfälle gjort ett angrepp. Bevisningsskyldigheten ligger således hos mig, och jag skall icke alls undandraga mig att prestera den.

Jag har här samma tabell, som jag hade vid remissdebatten. Jag vill gärna få in den i protokollet för att sätta den ifrågavarande talaren

i tillfälle att senare på kvällen eller en annan gång kritisera denna tabell. För att slippa läsa upp den har jag övertygat mig hos talmannen om att den utan att uppläsas av mig får inflyta i protokollet. Materialet är hämtat dels från kommerskollegii, dels från socialstyrelsens uppgifter, och dels är det sammanställningar, som gjorts med material, hämtat från av lantbrukssällskapen utgivna noteringar. Siffrorna göra ej anspråk på att vara vetenskapligt riktiga, men för det bruk jag gör av dem torde de vara tillräckligt tillförlitliga.

Om spannmålstullarna m. m.
(Forts.)

Pris på svenskt vete i kr. pr % kg.	Pris på utländskt vete oförtullat i svensk hamn i kr. pr % kg.	Pris på Kejsarkrona i kr. pr % kg. fritt hos speceristen i Stockholm.	Vete-tullen	
År 1913	15.51	13.50		
År 1921				
Febr.	31.59	32.62	66.—	
Mars	32.11	31.39	64.2	
April	32.08	28.50	62.2	4.47
Maj	34.64	30.03	64.5	5.23
Juni	36.85	32.21	69.—	6.02
Juli	33.53	30.23	66.7	3.86
Aug.	30.81	28.22	68.—	7.18
Sept.	26.29	27.59	63.—	7.21
Okt.	23.30	23.17	57.—	7.20
Nov.	20.75	22.02	53.3	7.20
Dec.	21.90	22.17	52.5	7.20

Det är således alltsammans officiella siffror, mot vilkas bonitet jag tar för givet, att den ärade talaren på Kalmarbanken i och för sig icke har något att invända.

Om vi då gå tillbaka till septembersiffran, visar det sig, att medelpriset för inköpt svenskt vete var 26: 29 och importpriset för utländskt vete oförtullat i svensk hamn 27: 59. Tullskyddet under samma tid var 7: 21. Nu är det enligt mina beräkningar otvivelaktigt, att det tullskydd, som eventuellt kommit den svenska produktionen till godo, skall motsvara det tal, med vilket priset på den svenska spannmålen, ökat med kvalitetsdifferensen, överstiger inköpspriset på den utländska spannmålen. Om vi då räkna med ett pris av 26: 29 på den svenska spannmålen och tillägger kvalitetsdifferensen — jag vet inte hur stor sådan herrarna äro vana att kalkylera med, men jag tar en siffra vilken som helst, säg 2 kronor — så komma vi till 28: 29. Dra vi så ifrån priset på den utländska spannmålen oförtullad, 27: 59, vad blir då, om mina förutsättningar äro riktiga, det tullskydd, som kommer den svenska produktionen till godo? Så vitt jag kunnat förstå, 70 öre av 7: 21. Då hela tullskyddet på mjöl är uttaget, var har resten hamnat? Ja, jag kan sannerligen inte förstå

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

annat än att den hamnat hos kvarnarna. Kan det visas, att så icke är fallet, utan att någon annan, för mig okänd källa, lagt sig till med differensen, vore det mycket bra att få veta det, så att riksdagen blir i tillfälle att klippa av sådana möjligheter.

Nu skall jag bara säga en sak till — och däri tror jag att herr Jeansson och jag hava samma uppfattning — och det är, att glid tull eller fast tull icke spelar någon roll, vid bedömande av vad som här skett, eller vad som jag anser ha skett och som herr Jeansson bestrider ha skett. Om riksdagen nu sätter en fast tull på 3: 70, ändras detta sakförhållandet icke. De, som under alla omständigheter få det bättre, bli konsumenterna. Huru producenterna av svensk spannmål få det, återstår att se.

Herr Wohlin: Herr talman! Ja, det var ju ett mycket långt och intressant försvarstal, som den ärade representanten för kvarnringen här hållit, men så har han också haft lång tid på sig, ända från remissdebatten i medio av januari, så att han haft tillfälle att bli väl rustad. Jag finner emellertid, att detta försvarstal, trots de ganska kraftiga uttryck det innehöll, dock sakligt sett var skäligen svagt. Den ärade talaren anförde bl. a., att importen under år 1921 icke varit större än vad som skäligen fordrades för att täcka behovet, och sökte styrka detta genom vissa siffror över importens storlek år 1920, jämförd med importen år 1921, samt genom utan bevisning framdragna siffror rörande skillnaden i den svenska skördens avkastning dessa båda år. Nu visar emellertid åtminstone den uppskattning av den svenska skördens storlek under sistförflutet år, som på rätt noggranna grunder verkställdes av Statistiska centralbyrån, att denna skörd skulle hava uppgått till omkring 342,000 ton, mot en siffra av ungefärligen 200,000 ton under åren före kriget. Differensen mellan siffran 342,000 ton och den, som kvarnringen anger för den svenska skörden under sistförflutet år, är synnerligen stor, särskilt om man tar i betraktande den siffra för totalinköpen intill slutet av mars i år, som den ärade talaren anförde. Det är ju möjligt, att Statistiska centralbyråns siffra är för hög, det vill jag ingalunda bestrida, men om differensen skulle vara så stor, som härav skulle förmenas framgå, så beror detta säkerligen därpå, att en betydande del av Sveriges brödsäd från i fjol utfodrats till djuren under förra hösten och under innevarande vinter. Det är dessa betydande kvantiteter, som naturligtvis icke komma med i kvarnringens statistik över skördens storlek, men som ingå i Statistiska centralbyråns statistik. Under sådana förhållanden kan man icke rimligtvis säga, att den import, som ägt rum, varit väl avpassad, utan förhållandet har fastmera varit att importen varit så stor, att mångentades inom Sverige hela skörden icke kunnat avsättas till kvarnarna utan, på sätt jag nyss anförde, måst utfodras till djuren.

Den ärade talaren erkände för övrigt själv i ett annat sammanhang, att det blev en stor import under sommaren och hösten; det var när han ville göra gällande — och kanhända med fog — att det var glid tullens beskaffenhet under juni och juli, som var en av anledningarna till den särskilt stora importen. Ja, det är alldeles riktigt, att så var förhållandet,

men glidttullens storlek under dessa månader stod ju i strid mot riksdagens beslut föregående år och det var ju en åtgärd från den föregående regeringens sida, som gjorde att glidttullen under juni och juli var mindre än den skulle blivit enligt riksdagens beslut.

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Den ärade talaren anförde vidare, att kvarnringens medlemmar måste möta hösten med utländsk spannmål, då de icke visste, hur den svenska skörden skulle bli. Det förefaller mig något egendomligt, ty kunde någon ha kännedom om den svenska skördens beskaffenhet så sent som i juli och augusti, så måste det vara de med den svenska spannmålsmarknaden och spannmålshandeln väl förtrogna personer, som representera de svenska kvarnarna.

När den ärade talaren för att bevisa, att genomsnittspriset vid uppköp av den svenska skörden var skäligt, anförde, att genomsnittspriset intill den 4 mars i år beträffande vete utgjort 26 kronor och 10 öre samt beträffande råg 25 kronor och 53 öre, så vill jag fråga honom, huru han beräknat dessa genomsnittspris, om de utgöra aritmetiska medeltal mellan de olika månadsprisen eller de äro vägda medeltal för de olika månaderna. Detta är en rätt viktig sak att få upplysning om.

Den ärade talaren anförde vidare såsom ett slags försvar för de av mig anförda, ur trustlagstiftningskommitténs betänkande hämtade siffrorna över de ganska stora vinster, som kvarnringens medlemmar haft under de gångna åren, att dessa kvarnar stått under statens kontroll och att man därav kunde sluta, att vinsterna icke varit oskäligen. Härtill vill jag endast anmärka, att personer, som suttit i kontrollnämnden och med vilka jag talat, förklarar det vara synnerligen svårt för samma nämnd att få klarhet i dessa saker och alltså även svårt för staten att göra sina intressen gällande gentemot kvarnringen — detta givetvis beroende på den skickliga ledning, varöfver denna industriella sammanslutning förfogar. Jag kan icke riktigt tro, att det står i överensstämmelse med den kloka ekonomiska politik, om vilken den ärade talaren såsom representant för kvarnringen talade, då han förklarade, att kvarnarna hava intresse av att hålla prisen på svensk brödsäd uppe och icke att pressa ned dem. Det är väl ändå knappast troligt, att en uppköpsorganisation har intresse av att hålla priserna uppe, ty detta står ju, såvitt jag förstår, i direkt strid emot en naturlig ekonomisk politik. Den ärade talaren förklarade förresten vid ett annat tillfälle i sitt anförande, att »vi måste för att skydda oss själva handla praktiskt och ekonomiskt». Jag ber att på det livligaste få medgiva riktigheten av detta uttalande. För att skydda sig själv har kvarnringen utan tvivel handlat praktiskt och ekonomiskt. Men då den ärade talaren trodde, att jag i mitt anförande tillämpade metoden att »ändamålet helgar medlen», så vill jag säga, att jag snarare tror, att kvarnringen tillämpat denna metod vid sin uppköpspolitik. Ändamålet är då kvarnringens ekonomiska välstånd, och medlen hava varit nedpressningar av jordbrukarnas försäljningspriser å spannmålen.

Det föreföll för övrigt av den ärade talarens långa och intressanta försvarsanförande, som om kvarnringen icke vore en ekonomisk organisation för tillvaratagandet av sina intressen utan snarare en from stiftelse.

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Det var det allmänna intrycket av hans anförande. Detta bevisar ju endast, att det finns fromma stiftelser, som förmå samtidigt med fromhet tillgodose sina ekonomiska intressen på ett praktiskt sätt. För övrigt vill jag icke vidare uppehålla mig vid detta försvarsanförande, då jag tror, att den ståndpunkt, som jag har företrätt såväl under remissdebatten som nu i dag, synnerligt gagnats av den ärade talarens anförande.

Beträffande herr Wigforss vill jag förklara, att jag mycket riktigt på sätt han anförde även yrkat på en viss standardisering av de svenska brödtyperna och en överenskommelse mellan staten och bageriidkareföreningens medlemmar, men jag hade ingen särskild anledning att här redogöra för hela mitt yrkande, eftersom sagda industriella sammanlutning här icke har någon representant, som kan försvara sig, utan jag begränsade mig till den delen av mitt yrkande, som har direkt sammanhang med tullen på omalen spannmål. Det var den delen av yrkandet, som jag läste upp och som herr Wigforss kontrollerade riktigheten av.

Vad beträffar herr Björnsson, har han naturligtvis, såsom självklart är, i denna fråga sökt tillgodose konsumenternas intressen, men jag tror, att han knappast kan befrämja deras intressen med en spannmålspolitik, som kommer att reducera den svenska spannmålsodlingen till en mindre del än nu och därigenom göra vårt land i högre grad beroende av införseln av utländskt vete. Jag skulle nämligen vilja erinra honom om det förhållandet, att man på den amerikanska vetemarknaden för närvarande märker en ganska tydligt framträdande prisstegrande tendens, beroende såväl på den amerikanska valutans ställning som även på den amerikanska exportpolitiken m. fl. förhållanden. Detta förhållande kan möjligen föranleda att den ärade representanten för konsumentintresset, när han genom sitt förslag — som jag är förvissad om går igenom — lyckas reducera den svenska brödsädesodlingen till mindre än nu, kan utsätta de konsumerande folklagren för högre priser på importerad spannmål, än som den svenska allmänheten hittills fått betala. Särskilt bör han beakta detta när han avvisar det moderata förslag, som innehålles i vår reservation till förmån för gliditullar, där endast halva skillnaden skulle tillfalla producenterna och till vilken friherre Fleming med flera utskottsledamöter anslutit sig. Det skulle kunna hända, att utvecklingstendenserna på den amerikanska marknaden bliva sådana, att det till och med ur herr Björnssons synpunkt vore förmånligare att under ett år till hava gliditullar av det av mig förordade slaget än att hava den fasta tull, som han själv förordar.

Beträffande till sist min hänvisning till vår framstående jordbruksauktoritet professor Nilsson-Ehle erkände herr Björnsson den verkliga tyngd, som ligger i dennes uttalande, men han ville låta förstå, att denne berömda vetenskapsman på veteområdet ej skulle vara expert på den ekonomiska sidan av detta problem utan allenast på den rent vetenskapliga. Jag tror dock, att professor Nilsson-Ehle under sitt arbete med förädlade vetestammar och under hela den mångåriga verksamhet, som han utövat för främjande av den svenska brödsädesodlingen, också rätt väl satt sig in i den ekonomiska sidan av detta problem. Detta framgår

också rätt tydligt av hans av mig i vissa delar citerade uttalande. Då den ärade talaren sökte gentemot honom ställa upp den nuvarande danske jordbruksministern såsom auktoritet, så är jag visserligen den förste att erkänna den danske ministrernas auktoritet på detta område. Men det är att märka, att det danska jordbruket sedan årtionden tillbaka inriktat sig på ett helt annat sätt beträffande förhållandet mellan brödsädesproduktion och animalisk produktion, samt att de danska förhållandena icke i allo kunna jämföras med de svenska. Den framstående danske jordbruksministerns yttrande kan således icke utan vidare tagas till intäkt för en brödsädespolitik av det slag, som herr Björnsson förordar.

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Herr Rosén: Herr talman! Jag skall försöka fatta mig mycket kort. Till en början får jag tacka herrar Wohlin och Stendahl för deras vidräkning med kvarnringen, som nog icke riktigt är den välgörenhetsförening, som herr Jeansson velat påstå. Jag begärde emellertid ordet för att yttra några ord i anledning av herr Sederholms uttalande. Han gjorde gällande, att det vore ett mycket stort konsumentintresse, att jordbruket finge skydd för brödsädesodlingen, så att icke jordbruket skulle gå under. Vilka blir det, som få betala detta stöd åt jordbruket? Jo, det blir naturligtvis företrädesvis de barnrikaste familjerna, och vilka äro i allmänhet de barnrikaste familjerna? Jo, det är de minst bemedlade, oftast de fattigaste. Tycka herrarna verkligen, att dessa familjeförsörjare under nu rådande förhållanden ha det så bra ställt i ekonomiskt avseende, att de framför andra böra bidra till skydd åt de godsägare, som odla brödsäd till avsalu. Vi ha tidigare här i dag hört socialministern meddela några siffror om hur det är ställt. Vi hörde, att det finns folk, som har 90 öre om dagen att leva på. Är det mycket att ta av dessa för att ge åt dem, som odla brödsäd?

Man talar om, att det är ett jordbruksintresse, detta. Ja, det bedrives jordbruk även i Norrland, Västerbottens län har ju till och med den största procenten jordbrukare av våra 24 län. Men jag tror inte, att det skulle vara så förfärligt många jordbrukare där uppe, som finge gagn av något av de förslag, som äro framställda här av reservanterna. De få intet gagn av detta skydd, fastän de äro jordbrukare, men de få betala, liksom andra där uppe, kolonister m. fl., som idka jordbruk, till de sydsvenska godsägarna. De få bidra till att öka välståndet bland dem, på samma gång som de göra sig fattigare själva. Jag kan för min del inte finna någon rättvisa i det systemet.

Herr Wohlin nämnde nyss, att om man inte får detta ökade skydd, så kan man naturligtvis inte odla spannmål. Ja, för några dagar sedan sades det: Kunna vi inte få statens ingripande i fråga om betodlingen, så kunna vi inte odla betor utan måste odla spannmål. Om fredag kommer den frågan igen, och då få vi kanske höra, att det skall bli spannmålsodling. Men i dag kan det inte bli någon odling av spannmål. Vad ämna då dessa skåningar göra, då de inte kunna odla betor och inte kunna odla spannmål; och fruktodling, det hörde vi häromdagen, lönar sig inte alls. Man måste hugga ner träden, om det inte blev förhöjd frukttul. Det

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

tycks över huvud taget inte löna sig någonting alls, som jag en gång tidigare sagt, där nere på den feta skånska jorden.

Jag kan, herr talman, under dessa förhållanden, icke vara med om någon av reservationerna, utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Jeansson: Herr vice talman! Blott några ord till herr Stendahl och herr Wohlin. Herr Stendahl svarar jag, att han hört fel, då han säger att, jag anser, att tullen skulle kommit producenterna tillgodo. Jag har sagt konsumenterna. Jag motiverade det också och erinrade om att det bara skett en gång förut, att tullen icke verkat. Mina siffror visa också tydligt min uppfattning i denna fråga.

Hela tullskyddet kan däremot ej tillfalla konsumenterna, när man baserar priserna på inhemsk och utländsk spannmål varav mjölet förmales. Vi hava följt det inhemska priset i ganska hög grad. De, som hava hand om prissättningen inom kvarnföreningen, följa i allmänhet den på sin tid av regeringen fastställda normalkalkylen. Jag kan såsom bevis för mitt påstående att vi taga vederbörlig hänsyn till priset å den inhemska spannmålen vid fastställandet av mjölpriset anföra, att det icke inträffat en motsvarande stegring, som det skulle hava blivit, om vi på det svenska mjölpriset utnyttjat stegringen i det amerikanska vetepriset. Det amerikanska vetepriset har nämligen uppgått från 47 dollars pr ton, som jag köpte det för i november, ända till 70 dollars i mars, alltså en betydande stegring. Men det svenska vetemjölpriset står nu 1 krona lägre än den 1 januari. Det har skett en prissänkning på 2 kronor, men en höjning på 1 krona sedan dess. Ja, det visar att vi följt den svenska marknaden. Då det har gjorts framställning om höjning på grund av det utländska marknadsläget, så har det svarats, att vi måste följa den svenska marknaden. Då hava alltså konsumenterna genom vår prissättning fått tillgodonjuta priset på den svenska säden, och det kan man väl unna konsumenterna, då jordbrukarna, såsom herr Wohlin sade, fingo en skörd, som var nära dubbel mot den vanliga. Om de fått det, kunna de också lämna spannmålen billigare och låta konsumenterna få någon glädje därav.

Skulle icke vår förening och de kvarnar, som tillhöra föreningen, hava hållit priserna nere så att konsumenterna fått njuta priset tillgodo, skulle de tusenden småkvarnar, som finnas över hela landet, hava dragit försorg därom. Huru mycket spannmål males ej av dem och kommer direkt till konsumenterna. Det säljes ju mjöl på torgen här och där i städerna, och det verkställes tullmald överallt i landet. Dessutom finnas sextio andra handelskvarnar förutom våra. Jag tror mig härmed hava fastslagit vad jag förut så utförligt bevisat, nämligen att priset kommit konsumtionen tillgodo. Detta till herr Stendahl.

För att nu vända mig mot herr Wohlin, så hånade han mig för att jag behövt så lång tid för att ge svar på hans anklagelser under remissdebatten. Ja, herr Wohlin, jag har inte haft tillfälle att ge något svar på detta förrän nu. Det är första gången sedan remissdebatten som vi hava ett sådant ämne uppe, och en riksdagsman, vilken i likhet med mig

har tjugo riksdagar bakom sig, uppträder inte vid remissdebatten i sådana frågor. Det må de nya männen göra. Vi gamla riksdagsmän anse, att remissdebatten skall vara en storslagen debatt med stora frågor, där de stora partiledarne yttra sig och göra sina angrepp på regeringen. Det skall icke vara något käbbel enskilda ledamöter emellan. Detta om detta.

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Så sade herr Wohlin — och där ser man den typiske teoretikern: Skall icke kvarnföreningen, som har en sådan sakkunskap, hava reda på skörden i juli och augusti. Ja, en jordbrukare kan le liksom jag gör det över någonting sådant. Vi som hava erfarenhet bakom oss hava fått se, huru förhoppningarna blivit grusade, huru skörden, när den stätt färdig, plötsligt förstörts av regn. Jag erinrade i mitt anförande om åren 1912 och 1913, då sädesskylarna stodo och grodde på åkrarna. År 1901 var det ett liknande förhållande. Det var i det ryska exportförbudets dagar. Många andra år har sådant också hänt. Man kan icke veta, hurudan skörden blir, förrän den är bärgad. Det är ju så enkelt, att det är alldeles förvånansvärt, att en så lärd man som herr Wohlin icke kunnat inse detta.

Beträffande att priserna hållits uppe, kom herr Wohlin in på uppköpsorganisationen. Ja, var mitt tal för långt för herr Wohlin att höra på, så förstår jag ju honom. Jag har bestritt på det bestämdaste, att vi hava någon gemensam uppköpsorganisation. Man köper var och en för sig och konkurrerar med varandra.

Så sade herr Wohlin, att jag ansåg kvarnringen vara en from stiftelse eller rent av en välgörenhetsinrättning, och detta ströks under från Norrlandsbänken. Jag har aldrig påstått något dylikt. Herr Heyman, som jag är tillsammans med i en annan förening och som förklarade kvarnföreningen ej vara »Guds bästa barn», ber jag få svara, att fast vi icke tillhöra »Guds egendomsfolk» kunna vi vara bra ändå. Jag har här sökt tillbakavisa mot kvarnindustrien utslungade kränkande beskyllningar, att vi icke skulle handla som lojala svenska medborgare anstår. Jag vill hävda, att vi äro lika lojala medborgare som andra, samt att vår näring är lika viktig och att den drivs på samma hederliga sätt som andra svenska näringar. Jag förvånar mig verkligen över, att man kommit med sådana angrepp mot oss, som man gjort runt omkring i landet.

Herr Nilsson, Johan, i Skottlandshus: Man får nog den uppfattningen, att stämningen bland riksdagsmajoriteten är sådan, att det icke hjälper med huru långa debatter som helst för att få ett gynnsamt resultat. Jag har icke heller någon förhoppning om att kunna åstadkomma några trollkonster, då jag nu begärt ordet. Men jag har blivit uppkallad av herr Roséns sista yttrande. Annars hade jag icke begärt ordet i denna fråga, som dragit ut så långt på tiden.

Innan jag bemöter herr Rosén, vill jag först säga, att orsaken till att glidtullarna under detta år varit så impopulära och att de icke varit till det gagn för jordbruket, som de skulle vara, naturligtvis varit det sätt, varpå Kungl. Maj:t handhaft dessa tullsatsers funktionerande. Det var ju så, att nog hade riksdagen den uppfattningen, då den föregående

Om spann-
målstullarna
m. m.
(Forts.)

är fattade sitt beslut, att tullen skulle träda i kraft omedelbart, men den dåvarande Kungl. Maj:t dröjde med dess ikraftträdande till den 1 augusti. Under denna tid hade kvarnarna tillfälle att göra en onödigt stor import. När sedermera tullen som bäst behövdes, hade vi kommit fram till oktober, och då begränsades tullsatsen till den nuvarande, nämligen 7 kronor 20 öre. Hade den då varit i funktion i den utsträckning den skulle hava varit, så hade den väl utan tvivel verkat hämmande på den stora mjölimporten från Amerika. Men som det nu gestaltar sig, har tullen varit till ringa eller ingen nytta.

Herr Rosén undrade vad de skånska jordbrukarna skulle odla. Han påstod, att de ena dagen sade, att de icke finge odla sockerbetor utan måste odla spannmål. Han undrade då vad vi skulle säga nästa gång. Jag tror icke, att någon fällit det yttrandet, att vi icke skulle odla spannmål. Men, herr Rosén, om vi skulle fortsätta med den produktionen till ett mycket lågt pris, måste det gå ut över dem, som arbeta i jordbrukets tjänst, dels över jordbrukarna själva och dels över deras arbetare. Det har gjorts jämförelser mellan industrien och jordbruket tidigare i dag. Det har då sagts, att föregående år, då det var tal om industritullar, ville man icke vara med om dessa industritullar, därför att man ville undvika en förhöjning i jordbrukstullarna. I dag skulle det hava sagts tvärt om. Men det är ju i alla fall så, att vi tidigare i dag beviljat en mångfald miljoner till arbetslöshetens bekämpande. De uppgå detta år till bortåt 100 miljoner kronor. Vilka kommer detta tillgodo? Det kommer icke jordbruket tillgodo, utan det blir ett stöd för industriarbetarna i det nödläge, som de befinna sig uti. Man bör även taga någon liten hänsyn till detta. Det är dock faktiskt så, att jordbruksarbetarna äro avstängda från varje understöd från och med en viss dag under den närmaste tiden. Det finns många barnrika familjer inom jordbruket, som måste komma att arbeta för mycket låga dagspenningar. Är det, herr Rosén, meningen att dessa skola arbeta för så gott som ingenting? Jag tror, att man får se saken mer än från en sida, när man bedömer dessa frågor.

Jag skall icke upptaga kammarens tid längre, då jag i alla fall icke tror, att det kan vara till något gagn att på nytt draga upp de argument, som här framförts. Jag inskränker mig därför allenast till att yrka bifall till den av friherre Fleming med flera avgivna reservationen.

Herr S e d e r h o l m : Jag skall blott yttra några ord med anledning av herr Roséns reflexioner över mitt anförande. Jag anmärkte, att tullskyddet skulle vara av största betydelse för att hålla jordbruket och brödsädesodlingen uppe. Herr Rosén menade, att detta bara gällde en och annan godsägare i mellersta och södra Sverige och icke hade den betydelse för näringen, som jag ville göra troligt. Jag kan meddela, att tull- och traktatkommittén insamlat en statistik över huru många brukningsdelar i Sverige, som producera brödsäd till avsalu, och den visar, att det är något över 100,000 brukningsdelar. Antalet godsägare i landet, det vill säga sådana, som bruka över 200 har, äro omkring 600. Alltså ha godsägarna inte alls den dominerande roll bland brödsädesproducenterna,

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

som herr Rosén velat göra troligt, utan denna fråga om brödsädesodlingens skydd är i huvudsak en bondefråga. Det är alltså mot bönderna herr Rosén skall vända sig och icke mot de fåtaliga godsägarnas klass, som i detta fall är utan betydelse.

Herr S t e n d a h l : I mitt föregående anförande gjorde jag en kalkyl, enligt vilken producenterna under december i stället för ett avsett tullskydd av 7: 20 endast kommit i åtnjutande av ett tullskydd på 70 öre. Jag hade väntat och hoppats, att från den ärade talaren på Kalmarbänken få en kritik av denna kalkyl, få angivet om den var riktig eller felaktig och, om den var felaktig, vari felet låg. Den kritiken har fullständigt uteblivit. Jag skulle vilja skärpa mitt ståndpunktstagande därutinnan, att jag gör samma kalkyl för de tre sista månaderna på året i förhoppning att möjligtvis kunna provocera fram ett försök till motbevisning, det vill säga, att min kalkyl är oriktig.

Enligt samma källa var priset på det svenska vetet under oktober 23: 30 och, om vi räknar med kvalitetsdifferensen av 2 kr., 25: 30. Priset på utländskt vete under samma förutsättning, som förut av mig uppgivits, var 23: 17. Differensen blir 2: 13, enligt min kalkyl sålunda den del av de 7: 20, som kommit producenten tillgodo för under oktober försålt vete. November: Priset på det svenska vetet 20: 75, kvalitetsdifferens 2 kr., summa 22: 75 minus priset på det amerikanska vetet 22: 02, återstår prisdifferens 0: 73. Således enligt min kalkyl 0: 73 i tullskydd, som kommit producenten av vete till godo i stället för det av statsmakterna avsedda beloppet av 7: 20. December: Priset på det svenska vetet 21: 90, kvalitetsdifferens 2 kr., summa 23: 90, priset på det amerikanska vetet 22: 17, prisdifferens 1: 73, vilket enligt min kalkyl således skulle vara det tullskydd, som kommit de svenska producenterna till godo i stället för 7: 20, för det vete de försålt i december månad.

Herr W o h l i n : Jag tror icke, att ledamöterna av kammaren äro herr Jeansson synnerligen tacksamma för upplysningen, att de endast böra uppträda under remissdebatter, när de vilja kritisera eller störta en sittande regering, och icke när de ha sakliga anmärkningar att anföra i för landet vitala frågor. Åtminstone kommer jag att föredraga att i remissdebatter beröra sådana frågor i stället för att gå fram med politiska angrepp, och jag tror, att detta är en högre politisk moral än den, som den ärade talaren trodde sig sakna hos mig. Den ärade talaren förklarade, att kvarnringen köpte så mycket spannmål under sommaren, därför att dess ledning icke visste skördens beskaffenhet. Han kan vara förvissad om att jag mycket väl vet, att man icke på eftersommaren kan fullt bedöma skördens storlek senare på hösten, men han har själv i dag förklarat, att anledningen till den stora importen var glidtullen, nämligen den låga glidtuilen under sommarmånaderna, och således brister han i sin egen bevisning och det var icke någon konsekvens i hans anförande. Har han nämligen i sitt första anförande uttalat, att glidtullen medförde den stora importen under sommaren, så kan han icke senare göra gäl-

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

lande, att man blott ville tillgodose behovet med hänsyn till en väntad sämre skörd. Slutligen vill jag endast tillägga detta: han har talat om kränkande beskyllningar, men jag skulle vilja uttrycka det så, att det snarare från vår sida varit stora komplimanger till honom och hans medintressenter i kvarningen, nämligen för det sätt, varpå de förstått att tillvarataga sina ekonomiska intressen på bekostnad av statens och olika folklagers intressen.

Till herr Björnsson vill jag endast tillfoga, att då han angav den framstående danske jordbruksministern som auktoritet och nämnde det yttrande denne hade för någon tid tillbaka i Malmö, så erinrar jag mig nu, att vid samma tillfälle uttalade sig också den norske lantbruksdirektören Bjanes, en av Norges mest framstående experter på området, och herr Bjanes uttalande gick stick i stäv mot den danske jordbruksministerns samt stod i full överensstämmelse med de yttranden, som här kommit från skilda håll i kammaren, såsom från herr Sederholm, från herr Nilsson i Skottlandshus, från mig och från flere andra.

Herr J e a n s s o n : Herr vice talman! Jag kan inte underlåta att svara på herr Stendahls yttrande först och sedan också något på herr Wohlins. Av mitt anförande framgår, herr Stendahl, att jag erkänt, att jordbruket icke fått detta skydd och att tullen icke verkat fullt. Och varför har den icke verkat? Det har jag också förklarat. Det är ett allmänt känt faktum och varför skall man då disputeras därom här? Något har den verkat, ibland har den icke verkat alls, men hur mycket eller hur litet den verkat, det är svårt att säga på rak arm. Ett vill jag säga, att herr Stendahl misstar sig på, och det är, då han anför skillnaden mellan den svenska säden och den utländska. Jag håller före, att vi måste ta den allra bästa kvaliteten, Manitobavete, varav vi få det bästa kärnmjölet. Då är 2 kr. alldeles för litet och vi måste räkna med 5 kronors skillnad i värde. Nu noteras även en lägre kvalitet, men även den hög, och jag anser den skilja sig mera än 2 kr. från vårt svenska standardvete. Jag kan icke förstå annat än att jag här lämnat upplysningar, som herr Stendahl kan vara tillfreds med. Herr Stendahl påstår, att vi stoppa denna tull i våra fickor, därför att tullskyddet icke verkat. Jag påstår, att konsumenterna fått det sig till godo.

Beträffande herr Wohlins yttrande sade jag inte, att jag ogillade, att han, som är ledare av ett parti, yttrade sig i remissdebatten, men min egen litenhet bör icke göra det, i synnerhet inte för att svara på en eller annan beskyllning, som utkastats. Det anser jag inte passande att upptaga strid om. Herr Wohlin sade, att jag var inkonsekvent i mitt anförande, då jag påvisade, att glidtullen var skuld till den stora importen, och sedan sade, att vi behöfde import för att tillgodose landets behov av mjöl. Nej, om herr Wohlin tar del av mitt anförande, då det kommer i protokollet, så skall han finna, att så kan det icke tolkas. Jag påvisade, att i juli månad skedde förtullningen till följd av den låga tullen, men samtidigt nämnde jag, att det, som tullbehandlades i juli, behöfdes för att blanda upp den nya skörd, som kom redan i augusti, och jag påvisade

också, att de köp, som gjordes under september, måste göras för att möta det behov, som alltid brukar inträda under höstmånaderna. Jag anser mig icke inkonsekvent i detta avseende och jag tror, att jag skall stå mig, då herr Wohlin får granska protokollet en gång.

*Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)*

Herr Wohlin: Herr Jeansson i Kalmar är ingalunda någon »litenhet», ty han representerar en av de starkaste ekonomiska maktfaktorerna här i landet. Det är emellertid min förhoppning, att statsmakterna under den kommande tiden genom väl avvägda åtgärder skola reducera honom till en »litenhet».

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen enligt under överläggningen framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan antaga det förslag, som innefattades i den av friherre Fleming m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkten a), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den av friherre Fleming m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 50.

Punkterna b) och c).

Herr Boman: Herr talman! Sedan kammaren nu beslutat, att glidtullen icke skall införas, har den att avgöra, huruvida den fasta tull-sats, som skall inträda efter den 1 juni, skall bli 3 kr. 70 öre eller något annat. Jag tillåter mig nu, i överensstämmelse med vad jag uttalat i mitt förra anförande, hemställa, att kammaren måtte besluta i enlighet med det yrkande, som innefattas i den av herr Jönsson i Fridhill avgivna reservationen, däri föreslås en fast tull på råg, vete och korn av 5 kr. och på mjöl av råg, vete och korn av 8 kr. 25 öre.

Om spannmålstullarna
m. m.
(Forts.)

Herr Rosén: Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Heyman: Herr talman! Då jag förmodar, att min motion icke denna gång har några utsikter att lyckas, förenar jag mig i det yrkande, som gjorts av herr Boman. Jag kan göra det så mycket mera, som det just är jag som föreslagit en fast tull av 5 kr. på spannmål och 8:25 för mjöl, ehuru jag sammankopplade dem med vissa regleringsbestämmelser. Jag återtar alltså mitt yrkande och instämmer med herr Boman.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen jämlikt föreliggande yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i de nu föredragna punkterna hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Jönsson i Fridhill vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen sig finna den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkterna b) och c), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Jönsson i Fridhill vid betänkandet avgivna reservationen.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 57.

På framställning av herr förste vice talmannen beslöts att med handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle anstå till aftonsammanträdet.

Herr Reuterskiöld väckte en motion, nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag m. m.

Motionen hänvisades till behandling av lagutskottet.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, så lydande:

Till Riksdagens Första kammare!

På grund av offentligt uppdrag får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under högst en månad från denna dag.

Stockholm den 5 april 1922.

Ernst Trygger.

Till Riksdagens Första kammare!

På grund av uppdrag av Riksdagens Interparlamentariska grupp får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagen från arbetets upptagande efter påskhelgen till den 3 maj för vistelse utomlands.

Stockholm den 5 april 1922.

Theodor Adelswärd.

De begärda ledigheterna beviljades.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 5,08 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
